

Doç. Dr. Betül Urhan
Neoliberal Dönüşüm, Güvencesiz
Emek ve Görünmez Riskler:
Hizmet Sektöründe Kadın Emegi ve İşçi Sağlığı

DOSYA: BAKIM EMEĞİ

Dr. Ayten Semerci
Hissetmenin Dayanılmaz Sınıfsallığı

TEZ-KOOP-İŞ KADIN

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzeli Sanatlar İşçileri Sendikası

Tez-Koop-İş Yayın Organı
Sayı: 22 / Ocak 2026

**Kadın Çalışma
Kurulları Güçleniyor!**

**Kadın Emekçilerin
Hakları ve Güçleri**

**Eşitlikçi Dil
Mücadelemiz Sürüyor!**

**Eşitlik için 123 Yıl Daha
Beklemeyeceğiz!**

**SENDİKALAR
KADINLARLA,
KADINLAR
SENDİKALARLA
GÜÇLÜ!**

2026

**ASLA
YALNIZ
YÜRÜMEYECEKSİN**

**KADIN
YAŞAM
ÖZGÜRLÜK**

Köylü kadınlar, yaşam alanlarını ağaçlara sarılarak koruyor. Köylü kadınlar, kesilen ağaçların başında ağıt yakıyorlar. İçlerinden biri şöyle diyor:

“Gittim, kestirmeyeceğim çocuklarımı diye ağaçları öptüm. Her bir ağaç kesildiğinde, her bir ağaç yıkıldığında bacaklarımı, kollarımı hissetmedim. Sanki benim kendimi kesiyorlar gibi oldum.”

Sermaye ucuz işgücünün, ucuz hammaddenin, ucuz enerjinin peşinde koşarken; köy, ağaç, orman demeden, sorumsuz ve fütursuzca doğayı katletmeye devam ederken bir şeyi hesaba katmıyor: Yaşam savunucularının, ağaçları kendi çocukları yerine koyan köylü kadınların inadını ve iradesini...

Esra Işık'ın ve toprağına, suyuna, havasına, zeytinine sahip çıkan kadınların yanındayız...

Sevgili Okurlar Merhaba,

Sevgili Kadınlar..

Dergimizin yeni sayısı çıktı. Dergimiz, TEZ-KOOP-İŞ Sendikası kadın çalışma kurullarının dört aylık emek, dayanışma ve mücadele birikiminin özlü bir dökümüdür. Sendikalarda kadın mücadelesinin gelişimi, işyeri kadın temsilcilerinin güçlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği için yürütülen çalışmalar ve kadın emeğinin görünür kılınması dergimizin temel eksenini oluşturmaktadır. Bir yandan kadın temsilcilerin görev ve haklarının genişletilmesine yönelik tartışmalar yürütülürken, diğer yandan çevrimiçi toplantılar, şube ziyaretleri ve söyleşilerle kadınların örgütsel deneyimleri birbirine taşınmakta, dayanışmanın coğrafyası sürekli büyümektedir.

Sendikamızın farklı şubelerinde yürütülen çalışmalar, Diyarbakır'dan Eskişehir'e, Kocaeli'nden İstanbul'a kadar kadın işçilerin ortak deneyimlerini görünür kılmaktadır. Bu ziyaretler, yalnızca sorunların belirlenmesi değil, aynı zamanda kadın işçilerin özneleştiği, birlikte düşünme ve kolektif çözüm üretme alanlarının kurulduğu buluşmalardır. Kadın çalışma kurullarımız, sendikal yapının demokratikleşmesi ve kadınların karar alma süreçlerine aktif katılımı açısından önemli bir işlev üstlenmektedir.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler ise sendikamızın şiddetin her türüne karşı verdiği kararlı mücadelenin bir yansımasıdır. Türkiye'de kadın cinayetlerinin hız kesmeden sürdüğü bu dönemde, taciz ve mobbinge karşı hazırlanan broşürümüz, kadın işçilerin haklarına erişimini güçlendiren somut araçlardan biridir. Hem Türkiye'den hem dünyadan 25 Kasım haberlerini içeren değerlendirmeler, mücadelenin yerel olduğu kadar evrensel bir boyutu bulunduğunu göstermektedir.

Bakım emeği dosyası, toplumsal cinsiyet açığının en görünmez ama en belirleyici alanlarından birini mercek altına almaktadır. Kamu harcamalarının toplumsal cinsiyete duyarlılığı, toplumsal cinsiyet uçurumu raporları, eşitlikçi dil tartışmaları ve kadınların gündelik yaşam deneyimleri, emeğin yalnızca ücretli kısmını değil, yaşamın bütün yükünü anlamaya yönelik kapsamlı bir çabanın ürünüdür. İşçi sağlığı ve güvenliği metinleri de kadın işçilerin özgül risklerine dikkat çekerek, çalışma hayatında eşitlik mücadelesini tamamlayan önemli bir katkı sunmaktadır.

Kadın örgütleriyle yapılan buluşmalar, büyük kadın mitinginden çevrimiçi seminerlere kadar genişleyen bir dayanışma hattını göstermektedir. Tüketici haklarından kooperatifçiliğe kadar uzanan söyleşiler, kadınların örgütlü mücadelesinin yalnızca işyeri sınırlarıyla sınırlı olmadığını, toplumsal hayatın tüm alanlarına yayıldığını ortaya koymaktadır. Sanatçımız Neriman Oyman ile yapılan söyleşi, kültür-sanat alanında kadın emeğinin izlerini takip ederek bu mücadeleyi zenginleştirmektedir.

Son olarak kitap tanıtımları, özellikle "Kadınlar Ülkesi" gibi toplumsal cinsiyet tartışmalarını besleyen eserler aracılığıyla, sendikal mücadelenin düşünsel dünyasını genişleten bir zemin sunmaktadır.

Dergimiz, kadınların sendikalardaki yerini güçlendirmek, deneyimleri paylaşmak ve ortak bir hafıza oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Her bir sayfası, kadınların örgütlenme gücünü, dayanışma ruhunu ve eşit bir yaşam için gösterdiği ısrarı yansıtan kolektif bir emeğin ürünüdür. Eşitlik yolunda yürüyen tüm kadınlara ve mücadeleyi büyüten herkese teşekkür ederiz. Kadın Dergimizi okuyunuz, okutunuz!

Sevgilerimizle...

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi Ekibi

TEZ-KOOP-IŞ
KADIN

8 Genel Kadın Çalışma Kurulları Çevrimiçi Toplantısı

KADIN ÇALIŞMA
KURULLARI

15 Sendikalarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Kadın Kurulları, Örgütlülük ve Deneyimler

28 Psikolojik Şiddet ve Tacize Karşı (Mobbing) Mücadele Broşürümüz Çıktı!

30 "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" Eğitim Seminerine Katıldık

ULUSLARARASI
ÖRGÜTLER

31 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü: Yaşamlarımızdan, Emeğimizden, Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz!

40 Türkiye'de Kamu Harcamaları Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Ne Kadar Duyarlıdır?

45 Gün Aynı, Yıl Aynı, Geçen Ömrümüz

47 Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu: 123 Yıl Beklemeyeceğiz!

Sayı: 22 / Ocak 2026
Tez-Koop-İş Sendikası
Yayın Organı

Tez-Koop-İş Adına Sahibi
Haydar Özdemiroğlu
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa Eberliköse
Tez-Koop-İş Sendikası
Örgütlenme Birim Müdürü

Yayın Hazırlığı ve Düzenleme
Genel Eğitim Sekreterliği

Editör
Prof. Dr. Nejla Kurul

Katkıda Bulunanlar
Dr. Ayten Semerci
Berfin Diren Demirkaya
Doç. Dr. Betül Urhan
Cevahir Ergül
Çiğdem Günay
Demet Eşmekaya Selçuk
Prof. Dr. Nejla Kurul
Nur Sena Gelal Nusretoğlu
Tuğçe Şenel

Yasal Haklar

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve tasarım unsurlarının bir bölümü veya tamamı (elektronik ortamda çoğaltmak da dahil) alın-tının kaynağı belirtilerek yapılabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir ve sendika tüzel kişiliğini hiçbir biçimde bağlamaz. Dergiye iletilen yazı, belge, fotoğraf, karikatür gibi ürünler geri gönderilemez.

Yönetim Yeri ve İletişim Adresleri

Tez-Koop-İş Sendikası
Genel Merkezi
Mebusevleri Mah. İller Cad. No:7
06580 Tandoğan- Ankara
Tel: 0312 213 34 44
Faks: 0312 213 34 30
İnternet: www.tezkoopis.org
Elektronik posta:
tezkoopiskadin@tezkoopis.org

Baskı

Ayder Ofset Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: 0532 497 94 98

Yayın Türü: 3 Aylık,
Yaygın Süreli Yayın
ISSN: 2630-5658

Baskı Tarihi: Nisan 2026

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın
Görseller:
<https://www.shutterstock.com/>
<https://www.freepik.com/>

İçindekiler

OCAK 2026

DOSYA: BAKIM EMEĞİ

24 Hissetmenin Dayanılmaz Sınıfsallığı
Dr. Ayten Semerci

51 Neoliberal Dönüşüm, Güvencesiz Emek ve Görünmez Riskler: Hizmet Sektöründe Kadın Emegi ve İşçi Sağlığı
Doç. Dr. Betül Urhan

66 41 Yıllık Mühendis 21 Yıllık Kooperatifçi Dr. Figen Ar'la Söyleşimiz
Prof. Dr. Nejla Kurul

2026 MERHABA

Gelenin Gideni Aratmadığı Bir Yıl Olması Dileği ile..... 4

İŞYERİ TEMSİLCİLERİ

Sendikalarda Kadın Dayanışması ve Mücadelesi..... 6
İşyeri Kadın Temsilcilerinin Etki Güçleri, Görevleri ve Hakları..... 7

KADIN ÇALIŞMA KURULLARI

Genel Kadın Çalışma Kurulları Çevrimiçi Toplantısı..... 8

ŞUBE ZİYARETLERİ ve SÖYLEŞİLER

Kocaeli Şubemizden Çiğdem Gülay ile Söyleşi..... 18
Diyarbakır Şubemizi Ziyaret Ettik! Kadın Çalışma Kurulu Öncü Üyeleri ile Buluştuk!..... 19
Eskişehir Şubemizi Ziyaret Ettik! Kadın Çalışma Kurulu Üyeleri ile Buluştuk!..... 21

ŞİDDETE KARŞI MÜCADELE GÜNÜ

Dünyada Her 11 Dakikada 1 Kadın Öldürülüyor! Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününün Anlamı..... 26
Kadın Cinayetleri: Sonbaharın Sessiz Çığılığı..... 32

TÜRKİYE'DEN 25 KASIM HABERLERİ

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde Kadınlar Alanlardaydı!..... 35

DÜNYADAN 25 KASIM HABERLERİ

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde Dünya Kadınları Ayaktaydı!..... 38

DOSYA: BAKIM EMEĞİ

Birleşmiş Milletler: Bakım Sorumlulukları Orantısız Bir Şekilde Kadınların Omuzlarına Yüklenmektedir!..... 42

EŞİTLİKÇİ DİL

Eşitlikçi Dil Mücadelesi Sürüyor! "Adam" Yerine Hangi Sözcüğü Kullanalım?..... 50

KADIN ÖRGÜTLERİ İLE BULUŞMALAR

Ankara'da Büyük Kadın Mitingi! Haklar, Hayatlar ve Özgürlükler: Kadınlar Bir Arada!..... 55
Ankara Yerel Eşitlik İzleme Platformu Toplantısına Katıldık!..... 57

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

Meme Kanseri Farkındalık Ayı Bilgilendirme Semineri Gerçekleştirildi 58

SÖYLEŞİ

Tüketici Hakları Derneği'nden Fatma Akay ile Söyleşi..... 59

SANAT- SÖYLEŞİ

Neriman Oyman: Kendini İnşa Eden Kadın..... 65

KİTAP TANITIMI

Kadınla Değişir Dünya! "Kadınlar Ülkesi" / Nejla Kurul..... 68

İKLİM KRİZİ VE TOPLUMSAL MÜCADELE

Toplumsal Cinsiyeti Eşitsizliğini "Doğal" Gösterme İle İklim Krizi Arasında Nasıl Bir Bağ Kurulabilir?.... 69

zamansizkitchen

Vegan Kokoreç-Saray Helvası 70

BULMACA..... 71

MANDALA 72

Gelenin Gideni Aratmadığı Bir Yıl Olması Dileği ile....

Demet Eşmekaya Selçuk

Tez-Koop-İş Sendikası Ankara 1 Nolu Şube İşyeri Temsilcisi

Gelenin gideni aratmadığı bir yıl olması dileğiyle.. Çocukluğumdan, ilk gençlik yıllarımdan hiç anımsamadığım bir cümle, "Gelenin gideni aratmadığı bir yıl olması dileğiyle" cümlesi. Olumsuzluklar üzerine kurmazdık yeni yıl dilekelerimizi, her yeni yılın bizi, hayallerimize, umutlarımıza bir adım daha yaklaştıracığını düşünür, buna canı gönülden inanırdık. Günler, haftalar öncesinden başlardı yeni yıl heyecanı... Yeni yıl akşamı, bizim için sevdiğimizle uzun saatler geçireceğimiz, televizyon kanallarının bizim için hazırladığı yeni yıl programlarını izleyeceğimiz, aman aman olmasa da hazırlanan özel yiyeceklerin tüketileceği, bol bol dileğin dilendiği sıradan ama özel bir gündü. Dünya görüşü, ekonomik durumu ne olursa olsun aileler benzer şekilde girerdi yeni yıla. Herkes, sadece yeni yıl akşamları izleyebilecekleri dansözlü programları, çok özel sanatçıların sadece yeni yıl için verdikleri konserleri, çerez yiyerek, sobanın üstünde yapılan kestane (muhtemelen kestane bu kadar pahalı değildi, herkesin evinde olduğunu anımsıyorum) ve soyulan portakalın ortama yaydığı hoş koku eşliğinde izlerdi. Çat kapı gelen misafirler olurdu yeni yıl akşamları, şimdikininki aksine asla yadırgamazdık, plansız davetsiz gelen misafirleri. Ve asla bugünkü gibi acaba yeni yılda bizi ne bekliyor diye düşünmezdik. Yeni yılın ilk saatlerinde tek hayal kırıklığımız, aldığımız milli piyanogo biletine isabet etmeyen ikramiye olurdu.

Yıllar içinde ne değişti, ne dönüştü de bizler sadece olumsuzluğa düşünerek geçirmeye başladık günlerimizi, aylarımızı. Belki hayatlarımızda iyiye giden bir şey olmadığından, ülkede, dünyada iyiliğe dair her şeyin gün gün kötülüğe evrilmesinden... Son yıllarda, enflasyon karşısında eriyen maaşlarımızdan, yılın ilk aylarında girdiğimiz vergi dilimlerinden, yeni yılın ilk saatlerinde gerçekleşen terör saldırılarından, ciddi ekonomik sıkıntılar nedeniyle ar-

kalarında notlar bırakarak canlarına son veren insanlardan, insanı canından bezdiren zamlardan, fiyat artışlarından, illa da kışı bekleyen doğal afetlerden, yangınlardan, sellerden, depremlerden kaynaklı belki de her yeni yıla umudumuzu biraz daha yitirerek girmemiz. Bir insan olarak, daha da alanı daraltarak bir kadın olarak neye üzüleceğimizi şaşırılmış durumdayız. Aile yılı ilan edilen 2025 içinde, her gün artan kadın cinayetlerine mi, bu cinayetlerin büyük çoğunluğunun bire bir bu kadınları tanıyan eş, sevgili, kardeş, baba ve benzeri kişiler tarafından işlenmiş olmasına mı, pek çoğunun adli makamlara başvurduğu halde ölümden kurtulamadıklarına mı, öldüren adamların kravat taktığı için ceza indirimi almasına mı, neye şaşırılıp bilemedik.

Bir kadın olarak, bir anne olarak korku filminin içinde gibi hissetmiyor musunuz sizlerde kendinizi? Çocuklarımızı nasıl koruyacağız kaygısı sarmıyor mu her bir hücrenizi? Yan baktı diye, kafasını çevirdi diye, konuşmasından hoşlanılmadı diye her gün bir çocuk, çok acıdır ki başka bir çocuk tarafından öldürülüyor. Cinayet işleyen çocukların sosyal medyada gülerken poz verdiğine tanıklık ediyoruz. Uyuşturucu kullanma yaşının dokuza kadar indiğini duyduğunuzda siz de dehşete kapılmıyor musunuz? Gözünüzden sakındığınız evlatlarınızın bir anda, bir kazaya kurban gitme olasılığı bile sizi de çılgına çevirmeye yetmiyor mu? Mattia Ahmet'in, Atlas'ın, Hakan'ın annesinin, babasının ne biliyim kardeşinin yerine koyabiliyor musunuz kendinizi? Bu hayat koşullarında, dişinizden tırnağınızdan artırarak büyüttüğünüz evlatlarınızın bir anda pisipisine katledildiğini düşünmek ne hissettiriyor size? Ve bence bunlardan da acı olan, 15,16,17 yaşında suça sürüklenen ve yine aynı yaşlarda ki çocukları katleden çocukları ailelerinin koruyup kollaması. Bununla da yetinmeyip, çocuğunu hunharca bir cinayete kurban vermiş aileleri tehdit etmeleri, korku iklimi yaratmaya çalışmaları.

İşte tüm bunlardan kaynaklı hepimizin ağzında, "Gelenin gideni aratmadığı bir yıl olması dileğiyle" cümlesi. Ne yapalım tüm bu olumsuzluklar yaşanıyor diye, iyiye dair bir şeyle karşılaşmıyoruz diye tümünden karartacak mıyız enseyi? Elbette hayır. Büyük usta Nazım Hikmet'in dediği gibi, " ... Kararmasın yeter ki sol memenin altındaki cevahir!" Gelenin gideni aratmadığı yılları görebilmek umudu ile herkese iyi yıllar.

Sendikalarda Kadın Dayanışması ve Mücadelesi

Tez-Koop-İş Kadın

Sendikal hareketin tarihi, çoğu zaman erkek egemen bir örgütlenme biçimi olarak görülse de, kadınların sendikalardaki varlığı hem çalışma hayatının dönüşümü hem de toplumsal cinsiyet eşitliğinin gelişmesi açısından belirleyici bir rol oynamıştır. Kadınlar, yalnızca kendi hakları için değil, tüm işçi sınıfının hak mücadeleleri için sendikaların görünmez yükünü taşımış; buna rağmen uzun yıllar karar alma mekanizmalarının dışında bırakılmıştır. Günümüzde ise kadınların sendikalardaki mücadelesi, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle yüzleşen daha kapsayıcı ve demokratik bir sendikal anlayışın anahtarı olarak görülmektedir.

Kadın emeği, tarih boyunca düşük ücretli, güvencesiz ve değersizleştirilmiş alanlara sıkıştırılmıştır. Ev içi ücretsiz emek, bakım yükümlülükleri ve çalışma hayatındaki ayrımcılık, kadınların sendikal faaliyetlere katılımını doğrudan etkilemiştir. Birçok ülkede, özellikle sanayileşme döneminde, kadın işçilerin sendikalara katılımı ya engellenmiş ya da teşvik edilmemiş; kadınlar yalnızca "yardımcı", "destekçi" ya da "ikincil" rollerle görünür kılınmıştır. Bu durum sendikal yapılarda "cam tavan" oluşturmuş, kadınların yönetici pozisyonlara gelmesini sınırlamıştır.

Ancak kadınların iş gücüne kitlesel katılımı arttıkça, sendikaların da bu dönüşüme ayak uydurması kaçınılmaz olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, özellikle tekstil, eğitim, sağlık, hizmet sektörleri gibi alanlarda çalışan kadınlar sendikal hareketin en dinamik bileşeni hâline gelmiştir. Kadın işçilerin grevlerdeki öncü rolleri, çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin talepler ve işyerilerindeki ayrımcılığın görünür kılınması sendikal mücadeleyi dönüştürmüştür. Kadınların hem çalışma yaşamında hem de sendikalarda karşılaştığı şiddet, mobbing ve taciz gibi sorunların örgütlü biçimde ele alınması da bu dönüşümün bir parçasıdır.

Sendikalarda kadın mücadelesi yalnızca temsil oranlarının artmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda sendikaların mücadele gündemlerinin yeniden tanımlanmasını içerir. Kadınların sendikal hareket içinde güçlenmesi, çalışma hayatının "nötr" olmadığını; tam aksine cinsiyet temelli bir örgütlenme mantığına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Kadınların talepleri, kayıt dışı çalışma, bakım hizmetlerinin yetersizliği, ücret eşitsizliği, esnek çalışma biçimlerinin sömürüye dönüşmesi, iş-aile uyumu baskısı gibi sorunları sendikaların ana gündem maddeleri arasına taşımıştır. Bu durum, sendikal politikaların sınıf çelişkilerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet boyutunu içeren daha bütüncül bir bakış açısı kazanmasına katkı sağlamıştır.

Ayrıca kadınların sendikalarda deneyimlediği mücadele, yalnızca ekonomik haklarla sınırlı kalmaz; aynı zamanda politik bir öznellik üretimi sürecidir. Kadın kurulları, komisyonları, kadın meclisleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği birimleri, kadınların örgütsel özerklik kazanmasına olanak tanımış, sendikaların demokratikleşmesini hızlandırmıştır. Bu yapılar, kadınların kendi taleplerini doğrudan ifade edebildiği, eğitim programları düzenlediği, şiddet ve ayrımcılığa karşı mekanizmalar geliştirdiği alanlar oluşturmuştur. Bugün pek çok sendikada toplumsal cinsiyete duyarlı tüzük değişiklikleri, kota uygulamaları, cinsel tacizle mücadele yönergeleri ve eşitlik eğitimleri kadın hareketinin baskısıyla hayata geçirilmiştir.

Kadınların sendikalardaki mücadelesi, aynı zamanda sınıf mücadelesinin kadın deneyimini görünür kılarak zenginleşmesini sağlar. İşyerindeki eşitsizlikler yalnızca ücret ya da çalışma süresi gibi maddi koşullardan ibaret değildir; aynı zamanda güç ilişkilerinin, ataerkil kültürün ve sosyal politikaların şekillendirdiği daha geniş bir çerçevede değerlendirilmelidir. Bugün dünya genelinde kadınların öncülük ettiği grevler—örneğin bakım emeği grevleri, ücret eşitliği kampanyaları veya #MeToo sonrası kadın işçilerin kolektif mücadeleleri—sendikal hareketin geleceğini belirleyen örnekler hâline gelmiştir.

Türkiye'de de kadınların sendikalardaki varlığı giderek artmaktadır; ancak temsil düzeyi hâlâ sınırlıdır. Sendika yönetimlerinde kadın oranı genellikle düşüktür, kadın komiteleri çoğu zaman danışma mekanizması olarak görülür, karar süreçlerine etkileri sınırlı olabilir. Buna karşın son yıllarda farklı sendikalardaki kadın örgütlenmeleri, toplumsal cinsiyete duyarlı politika üretimi konusunda önemli başarılar elde etmektedir. İşyerinde şiddet ve tacizle mücadele protokolleri, kreş hakkı kampanyaları, 8 Mart ve 25 Kasım etkinlikleri, kadınların sendikal eğitim programları bu çabanın göstergeleridir.

Sonuç olarak, sendikalarda kadın mücadelesi hem çalışma yaşamının eşitlikçi bir yapıya kavuşması hem de sendikaların daha demokratik, kapsayıcı ve dönüştürücü kurumlar hâline gelmesi açısından hayati bir önem taşır. Kadınların sendikalardaki örgütlü gücü, yalnızca kendi yaşam koşullarını değil, tüm emek dünyasını dönüştürme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle sendikal hareketin geleceği, kadınların eşit temsilini ve toplumsal cinsiyete dayalı taleplerini merkeze alan bir örgütlenme yaklaşımına bağlıdır. Kadınların sendikalardaki mücadelesi, yalnızca geçmişin bir birikimi değil; aynı zamanda daha adil bir çalışma yaşamı için yol gösterici bir güçtür.

İşyeri Kadın Temsilcilerinin Etki Güçleri, Görevleri ve Hakları

Tez-Koop-İş Kadın

İşyeri sendika temsilcileri sendikaların işyerindeki varoluşudur. İşyerinde hem işçiler hem de yöneticiler Tez-Koop-İş Sendikası dendiğinde temsilciyi tanırlar. Geçmişten günümüze sendikal hareketin en etkili konumunda olan işyeri sendika temsilcilerinin haklarını bilmeleri, görev ve sorumluluklarını sadece mevzuat çerçevesinde değil, sınıf bilinci ile yerine getirmeleri, emek-sermaye arasındaki mücadelede işçi sınıfına büyük kazanımlar sağlayacaktır. İşyerindeki birliktelik, şubeyi, şubedeki birliktelik genel merkezi ve dolayısıyla sendikal hareketi güçlendirir.

Sendikamız Tez-Koop-İş işyeri kadın temsilcilerinin güçlendirilmesi için eğitim ve yayın faaliyetlerini sürdürmektedir. İşyeri kadın temsilcilerinin ve kadınların sendikalara ne katacağı sorusunu sormak ve cevabını vermek, etkili temsilcilik için önemlidir. Aşağıda kadın elinin sendikalara ne katacağına ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır:

Kadınların Sendikal Alanda Etkileri	Açıklamalar
Temsilin Genişlemesi	Kadınlar yaşamın neredeyse yarısını oluşturur; sendikaların toplum kesimlerine erişimini genişletir. Kadın sorunlarının görünür olmasını sağlar (eşit işe eşit ücret, bakım yükü, mobbing, cinsel taciz vb.).
Yeni Hak Gündemleri	Kadınlar sendikalara çoğu zaman daha geniş ve sosyal hak talepleri taşır: Kreş hakkı, esnek ama güvenceli çalışma, ebeveyn izni ve doğum izni, şiddetsiz ve tacizsiz işyeri, ev içi emeğin tanınması
Müzakere Gücünün Artması	Araştırmalar, kadınların katıldığı sendikaların toplu sözleşme kapsamının genişlediğini, ücret farklılıklarının azaldığını, sosyal paketlerin (yol, yemek, kreş, sigorta) güçlendiğini gösteriyor.
Demokratikleşme ve Şeffaflık	Kadın üyeler, sendika içi süreçlerde daha katılımcı, daha yatay örgütlenen ve hesap verebilir yönetim talepleriyle sendika demokrasisini güçlendirir.
Dayanışma Kültürünün Derinleşmesi	Kadınların örgütlenme pratikleri zengindir. Kapsayıcı dayanışma, bakım etiği, birlikte öğrenme ve birlikte güçlenme gibi modelleri sendikalara taşır.
Sendikaların Toplumsal Etkisini Artırma	Kadınların aktif olduğu sendikaların toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını geliştirdiği, kamuoyunda daha güçlü görünürlük kazandığı, siyaset ve kamu kurumlarıyla eşitlik odaklı ilişkiler kurduğu gözleniyor.

İşyeri kadın sendika temsilcilerinin 6356 sayılı yasada belirtilen görevleri sınıf kardeşlerine duyduğu saygı ve özenle, "kadın işi olarak sendikal etkinlik" bağlamında layığıyla yerine getireceğini kadın temsilcilerin deneyimleri ortaya koymuştur. Aşağıda işyeri sendika temsilcilerinin görevleri sıralanmıştır:

İşyeri Sendika Temsilcilerinin Görevleri	Yasal Dayanak
6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu	
İşçileri sendikal hakları konusunda bilgilendirme: Çalışanlara sendikal hakları, TİS süreci ve temsil sistemini anlatmak.	Madde 27
İşyerindeki uyuşmazlıkların çözümüne katkı: Fazla mesai, ücret, vardiya, izin gibi konularda arabulucu rolü.	Madde 27
Toplu iş sözleşmesi ihlallerinin tespiti: Çalışma saatleri, ücret, sosyal hakların uygulanmasını düzenli olarak izleme.	Madde 27
Kadın çalışanların haklarını gözetme: Eşitlik, mobbing, cinsel taciz ve ayrımcılık şikâyetlerini izleme, raporlama.	Madde 27
İş sağlığı ve güvenliği kuruluna aktif katılım: Risk değerlendirmesi, iş kazası bildirim süreçlerinde işçiyi temsil.	İSG Mevzuatı / Madde 27
Yeni işe giren işçileri sendikal hakları hakkında bilgilendirme, işyerine uyum sürecinde rehberlik.	Madde 27
Sendika-işveren toplantılarına katılma: İşyeri düzeyinde düzenli toplantılarda işçilerin sorunlarını gündeme getirme.	Madde 27

İşyeri Sendika Temsilcileri sahip olduğu hakları öğrendiğinde sendikal etkinliği daha güçlü ve etkili biçimde sürdürmektedir. Aşağıda bu haklar sıralanmıştır:

Hak / Güvence Türü	Hukuki Açıklama ve Kapsam	İlgili Yasa Maddesi (6356 S.K.)
Mutlak İş Güvencesi	İş sözleşmesi ancak haklı bir neden (yazılı ve açık) varsa feshedilebilir. Feshin geçerliliği ispat yükü işverenedir.	Madde 24 / 1-2
Zorunlu İşe İade Hakkı	Feshin geçersizliğine karar verilirse, işveren temsilciyi başvurusu üzerine işe başlatmaya mecburdur. Diğer işçilerdeki "tazminat ödeyip işe başlatmama" seçeneği temsilci için yoktur.	Madde 24 / 3
Ücret ve Hak Devamlılığı	İşe başlatılmayan temsilcinin temsilcilik sıfatı devam eder; işveren temsilcilik süresince tüm ücret ve yan hakları ödemeye devam etmekle yükümlüdür.	Madde 24 / 3
Çalışma Koşullarının Korunması	İşveren, temsilcinin yazılı rızası olmadıkça işyerini değiştiremez veya işinde esaslı bir değişiklik yapamaz.	Madde 24 / 4
Temsil Görevi İçin Zaman	Temsilciler, işyeri disiplinini bozmamak kaydıyla görevlerini yürütmek için makul çalışma zamanı kullanma hakkına sahiptir.	Madde 27 / 4
Sendikal Ayrımcılık Yasağı	İşe alma, terfi, vardiya düzeni ve ücret gibi konularda sendikal faaliyet nedeniyle ayrımcılık yapılamaz.	Madde 25
Sendikal Tazminat Hakkı	Sendikal nedenlerle yapılan her türlü ayrımcılıkta, işçinin bir yıllık ücretinden az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilir.	Madde 25 / 4
Teşkilatlanma ve İlan Hakkı	İşyerinde sendika panolarını kullanma, duyuru yapma ve temsilcilik odası/alanı talep etme hakkı (genelde TİS ile detaylandırılır).	Madde 27 / 4
Resmi Denetimlerde Temsil	İş müfettişlerinin denetimleri sırasında işçileri temsilen görüş bildirme ve sürece dahil olma hakkı.	4857 S.K. ve Uygulama

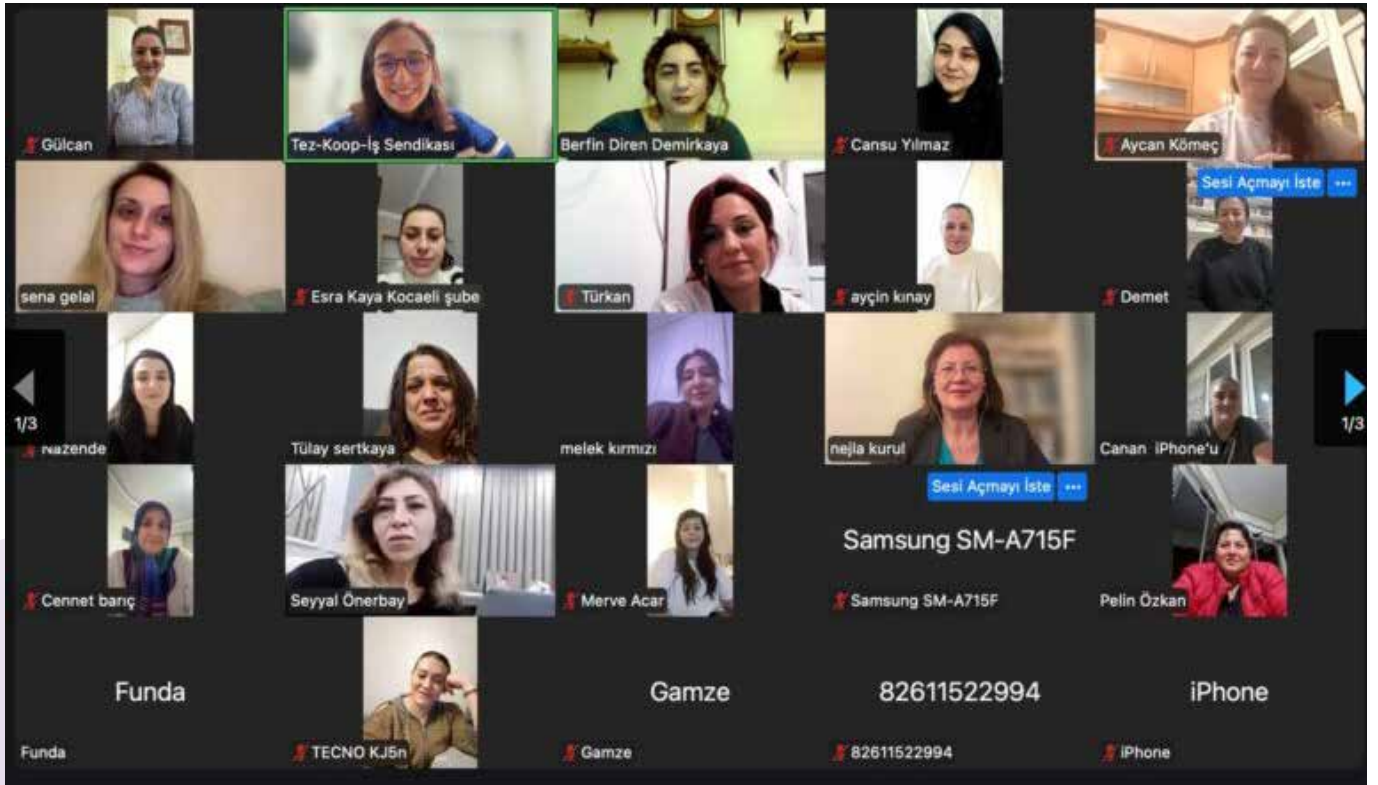
Genel Kadın Çalışma Kurulları Çevrimiçi Toplantısı

Nejla Kurul: Arkadaşlarım iyi akşamlar. Sizleri sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Genel Yönetim Kurulu üyelerinin sevgi ve selamlarını sizlere iletmek isterim. Sadece kadınlardan oluşan çevrimiçi bir topluluğuz. Bu yönüyle, bu bir buçuk saati daha rahat değerlendirebilme gibi bir fırsatımız var.

Gündeme almak istediğimiz konularla ilgili önerilerimizi kısaca özetleyeyim. Sizin önerilerinizi de aldıktan sonra gündemi oluşturalım. Öncelikle gündem maddemiz kadın üye ve temsilcilerimizin sesi ve sözü Kadın Dergimiz. Dergi içeriği ile ilgili önerilerinizi almak isteriz. Ayrıca bugünkü konuşmalarımız Kadın Dergisinin ocak sayısında özetlenecek. Yani bu toplantıda konuşmalarımızın bir kısmı özetlenerek kadın dergimize yansiyacak. Söz alıp "neye dikkat etmemiz gerekiyor, ne yaşıyoruz, hangi sorunlarla

karşı karşıyayız, olası çözüm yolları neler olabilir?" bunları konuşacağız;

Bu gündem maddesi bizim açımızdan önemli. Biliyorsunuz Başkanlar Kurulu toplanıyor; bu kurulda kadın arkadaşımız yok. Peki sözümüzü nerede ve nasıl söyleyeceğiz? Belki başkana ve şube yönetim kurulu üyelerine taleplerimizi karşılaştıkça iletiyoruz. Kayda giriyor ya da girmiyor, zaten çok yoğun olduklarını biliyoruz, ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı da olmadığında sorunların ve taleplerin anlaşılması güç olabiliyor. Öte yandan merkezi düzeyde bu talepleri inceleyecek, peşine düşecek bir yapılanma henüz yok. Şimdilik Kadın Dergisi üzerinden bunları açıklamaya çalışıyoruz. Ayrıca ana dergimiz olan Tez-Koop-İş Dergisi'nde de kısa bir özet yapıyoruz.

Kadın çalışma kurullarımız henüz tam etkinleşmiş değil. Türkiye genelinde çevrimiçi toplantılarımızı yapmadan önce şube kadın çalışma kurulumuzun toplantısını yapması ve toplantı sonuçlarını bu toplantımızda paylaşması çok yararlı olacaktır. Böylece bu toplantıya katılmayan kadın üyelerin ve temsilcilerin görüşleri toplantımızla paylaşılmış olacaktır — ki ileride bu süreci yaşama geçirmeyi amaçlıyoruz — yerelden kadın üyeler ve temsilcilerin sözü, iradesi, talebi, bu çevrimiçi toplantılar kanalıyla hem dergimize yazılı olarak, sendikamızın "tarihi belgesi" olarak kayıtlarımıza girecek. Aynı zamanda bir yapılanma üzerinden Başkanlar Kurulunda bu taleplerin dillendirilmesi gerekiyor. Kadın Çalışma Kurulu yönetmeliğimiz oldukça iyi hazırlanmış, genel merkez çalışmaları ile de bağıni kurarak kadın çalışma kurullarını daha etkin hale getirmemiz gerekiyor. Şube kadın çalışma kurullarının görev ve yetkileri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Kadın Çalışma Kurulları Yönetmeliği

Madde 6- Şube Kadın Çalışma Kurulunun Görev ve Yetkileri

Kadın Çalışma Kurulu,

1. İşyerlerinde kadın çalışanların yaşadıkları sorunları tespit etmek, taleplerini belirlemek, kadına yönelik her türlü olumsuzluğu teşhir etmek ve sorunların çözümüne ilişkin öneriler geliştirerek şube yönetim kurulunun gündemine getirmek.
2. Kadın çalışanların sorunları ile bunların çözümlerine ilişkin önerilerinin toplu iş sözleşmesi hedefleri arasında yer alması için gereken çalışmaların yürütülmesi,
3. Kadın işçilerin potansiyelini sendikali-örgütlü bir güce dönüştürülmesi için çaba göstermek,
4. Kadın işçilere yönelik seminerler, panel, sempozyum vb. eğitimsel ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesini teklif etmek, kadın işçilerin potansiyel ve yeteneklerini geliştirilmesi için çaba harcamak,
5. Faaliyet alanını örgütlü olduğumuz işyerleri ile sınırlamadan ülkemizdeki kadın işçilere yönelik çalışmalara da katılım sağlamak için çalışmalar yapmak.
6. Şube Yönetim Kurulu tarafından verilecek diğer görevler ve İşyeri Komitesi Yönetmeliğinde belirtilen çalışmaları yapmak.

Şube kadın çalışma kurullarının amaçları ancak iyi bir işleyişle yaşama geçirilebilir. Yönetmelik bu konuyu öngörerek en geç üç ayda bir toplantı yapılmasını öngörüyor. Biz genel merkez olarak kadın dergimizin dört ayda bir yayımlanacağını düşünerek toplantıları dört ayda bir yapmaya çalışıyoruz. Ancak şubeler bu çalışmaları yönetmeli-

ğin öngördüğü biçimde en geç üç ayda bir yapmak durumdadır. Şube kadın çalışma kurulunun çalışma esasları aşağıda çıkarılmıştır.

Kadın Çalışma Kurulları Yönetmeliği

Madde 7- Şube Kadın Çalışma Kurulunun Çalışma Esasları

Kadın Çalışma Kurulu, Kadının toplumdaki konumunun daha ileri bir düzeye götürülmesi, özellikle emekçi kadınların sorunlarının kamuoyuna daha doğru ve en geniş biçimde yansıtılması ve kadınların gerek sendikal alanda gerek sosyal yaşamda daha aktif bir duruma gelmesini sağlamaya yönelik çalışmaları gündemine alır. Gerekli görülmesi halinde çalışmalara katılmak üzere kadın sendika uzmanları da görevlendirilebilir.

Kadın Çalışma Kurulu üyeleri, alınan kararları kendi işyerlerinde anlatmak, üyelerin bilgilendirilmesini ve çalışmalara katılmasını sağlamakla yükümlüdür. Kurul tarafından karar altına alınan çalışmalara tüm kurul üyelerinin aktif katılımı esastır.

Kurul Toplantıları tutanak altına alınır. Toplantı tutanağı Şube Yönetim Kuruluna ve Genel Merkez'e verilir.

Kadın Çalışma Kurulu en geç üç ayda bir toplanır.

Şube Yönetim Kurulunun ya da Kadın Çalışma Kurulu üyelerinin 1/3'ünün talebi halinde Kurul olağanüstü olarak toplanır. Gündem, toplantıdan en az bir hafta önce Kurul üyeleriyle Şube Yönetim Kurulu'na bildirilir.

Yönetmeliğimizde kadın çalışma kurullarının amaçları ve çalışma esasları açık biçimde ifade ediliyor. Bir süredir çalışmalarımız Kadın Dergisi üzerinden yürütülüyordu ama artık kadın çalışma kurullarının görüş, öneri ve dilekleriyle çalışmalarımızı çok daha etkin hale getireceğiz. Örneğin başlangıçta 15-20 kişiyle toplantılar yaparken bugün neredeyse 60 arkadaşımızla çevrimiçi bir toplantı yapıyoruz.

Önümüzde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü var; bugüne dair görüş ve önerilerinizi de paylaşırsanız çok iyi olur. 8 Mart'a giderken neler yapabiliriz? Şube düzeyinde, şubeye bağlı iller düzeyinde önerileriniz olabilir. Genel Merkezden beklentiler ifade edilebilir. Sendikamızda geleneğinden gelen merkezîyetçi bir yaklaşım var; ancak yerelin gücünü dâhil edebilecek pratikler çoğaldıkça bu güç hem tabanla daha etkili iletişime geçer hem de sendikamızın demokratikleşmesine katkı sağlar. Yerelde pek az çabamız olduğunda genel merkez etkin konuma geçer; ama yerel etkili çalışmalar sürdürdüğünde, bunlar genel merkez için itici bir güç olabilir. Samsun'da yapılan çalışmalar bizleri, yayın çalışmalarını, şube çalışma raporlarını etkiliyor; örneğin Kocaeli'nde Ankara'da Muğla'da, İstanbul'da, Antalya'da, Diyarbakır'da yapılan çalışmalar da hem diğer şubeleri

hem de genel merkezi etkiliyor. Zamanla kadın dergimiz de yerel çalışmalarla dolacak diye umut ediyoruz; genel merkez düzeyinde birkaç araştırma ve çalışma da buna eklenebilir. **Sendikamız için çaba göstermeye hem hakkınız var hem de gücünüz!**

Akşam saatleri yorgun olduğunuzu biliyoruz, ancak sadece bir "merhaba" demeniz ve kendinizi kısaca tanıtmanız bile şubeler arası etkileşimi artıracaktır diye düşünüyorum. Bu arada ekleyeyim, Tez-Koop-İş Sendikası üyesi ve emekçisi arkadaşlarımın yazı vererek katkı sağlamlarıyla dergilerimiz güçleniyor. Genel Merkez'den Berfin Diren Demirkaya, Tuğçe Şenel ve Sena Gelal haber ve yorumlarıyla yayın faaliyetlerimizi güçlendiriyorlar. Üyemiz Demet Eşmekaya Selçuk yazılarıyla bizlere güç veriyor. Sendikamızın içinden kadın yazar katkıları giderek artıyor. Hepinizden haber ve yazı bekliyoruz arkadaşlarım.

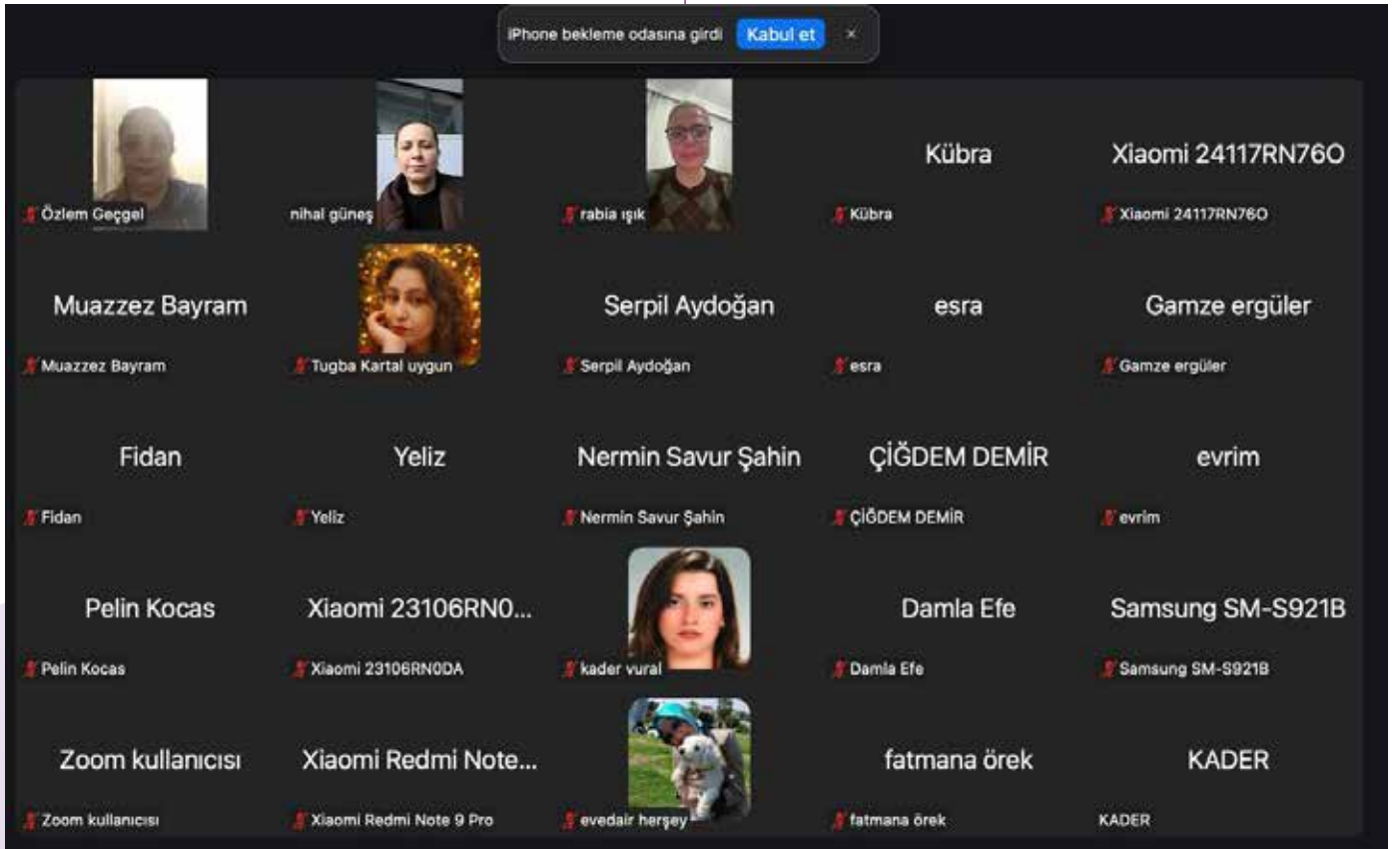
Berfin Diren Demirkaya- İyi akşamlar herkese. Kadın Dergisi için kısa bir süre önce Nejla Hocam ve Sena'yla küçük bir toplantı yapmıştık. Orada "kim hangi yazıyı yazmak ister" diye konuştuk. Bana "küresel cinsiyet eşitliği raporu"yla ilgili bir yazı düştü. Hemen rapora baktım: Rapora göre şu anki ilerlemeyle devam edersek cinsiyet eşitliği ancak

123 yıl sonra sağlanabilecek diyor. Ben 123 yıl beklemek istemiyorum çünkü 123 yıl sonra hayatta olmayacağım.

Bir de bugün hayatta olmayan bir üyemiz var: Nermin Tirit erkek şiddetine maruz kalarak hayatını kaybetti. O yüzden bugün burada 60 kişiyiz. Bu 60 kadının hiçbirinin saçının teline zarar gelmemesi için; hiçbirimizin ne erkek ne patron şiddetine maruz kalmaması için; hiçbirimizin gözünden bir damla yaş düşmemesi için gerçekten çaba harcamamız gerektiğine inanıyorum. Bugün böyle bir konuşma yapmak ihtiyacı hissettim. Hepinizi seviyorum, hepimize sarılıyorum. Sırayı Tuğçe'ye bırakayım.

Tuğçe Şenel- Ben Tez-Koop-İş'te çalışmaya başlamadan önce sendikalı olmanın ne kadar önemli bir şey olduğunu bilmiyordum. Çalışmaya başladıktan sonra bunun önemini daha iyi anladım. Hem kendi cinsimle ilgili önemli şeyleri; hem de toplumu değiştirmemiz gerektiğini daha iyi anladım.

Sendikanın çıkarttığı kadın dergisi bence bu konuda iyi bir işlev görüyor. Ayrıca sendika çalışanları olarak bizlerin üyelerimizden, temsilcilerimizden beslenmesi çok önemli. Bazı noktalarda tıkanabiliyoruz; sorunlarınıza tek tek dokunamayabiliyoruz. Siz ne kadar katkı sağlarsanız hem kadın

dergisi o kadar gelişir hem de toplu sözleşmelerde, protokollerde kadın dayanışmasını, kadın temsili, toplumsal cinsiyet eşitliğini daha iyi temsil edebiliriz. O yüzden bizden hiçbir şey esirgemeyin. Bol bol yazın. Toplantı yapalım bol bol. Güzel şeyler olsun. Teşekkürler.

Sena Gelal- Herkese merhaba, iyi akşamlar. Yeni yılın ilk toplantısını yapıyoruz; aynı zamanda 8 Mart'a gidiyoruz. İki heyecan birlikte. Umarım bu yıl hepimizin dilekleri gerçek olur. Yeni yıl hepimize daha güzel şeyler getirir. 8 Mart'a giderken de güzel planlar yapıyoruz; aklımızda güzel şeyler var. Birlikte güzel şeyler başarabiliriz. Toplantıların sürdürülebilir olduğu hem katılımcı sayısından hem paylaşımlarımızdan görülebiliyor. Yeni yılın ilk kadın dergisini çıkaracağız; heyecanlı bir süreç. Umarım çok güzel geçer. Herkese teşekkür ederim.

Demet Eşmekaya Selçuk, Ankara 1 No.lu Şube İşyeri Temsilcisi, A.Ü. Tömer- Merhaba arkadaşlar. Ben bir işçi olarak konuşayım. Siz genel merkez ve çalışanlar olarak konuşmaya başladınız; kadın dergisinde yazıyor olmak benim için çok büyük bir özgürlük. Ben yazar değilim ama kadın dergisine yazıyor

olmak çok büyük bir özgürlük alanı. İnsan farkındalığının, duyarlılığının; kendince yönelebileceği alanı yazarak "peşinden gitmesi" çok güzel bir şey. Böyle bir olanağı tanıdığınız için çok teşekkür ederim. Kaç kadına, kaç çalışan kadına böyle bir hak sunuluyor bilmiyorum. Ama ben kendi adıma bu sendikada ve sizin çerçevelediğiniz yapılanmada buna sahip olduğum için çok mutluyum. Dergiyi çok keyifle okuyorum; büyük emek var. Herkesin hiç satır atmadan okumasını öneriyorum.

Emel Bahçeci Aslan, Gaziantep Şube İşyeri Temsilcisi, GAP Kalkınma İdaresi Başkanlığı- Merhabalar, iyi akşamlar. Halk eğitim merkezinde çalışıyorum, sekize yakın kurs, sınıf var. Kadınlarla çalışıyoruz; yerelde dezavantajlı kadınlarla çalışıyoruz. Ben [Diyarbakır'ın] Çermik ilçesinde oturuyorum. Gaziantep temsilcisiyim. Sendikamızın bir kadın dergisinin olduğunu açıkçası yeni duydum, çok mutlu oldum. Ben de kadın merkezli bir kurumda çalışıyorum; 13 yıldır. Ciddi emekler veriyoruz. İlçede olmak dezavantaj, kadınlarla çalışmak güç.

Bu derginin büyük destek sağlayabileceğini, sesimizi daha rahat duyurabileceğimizi düşündüm. Şu anda aklıma gelen somut bir şey yok ama konuşulanları dinleyeyim; aklıma gelen olursa söz alırım.

Aklıma gelen bir konu var. Biz GAP'a bağlı çalışan işçileriz; bir şube... Sürekli işçi kadrosu alanlar var ama bazı kadınlar geçici personel olarak atandı. Yılın 8 ayı çalışıyoruz; kalan 4 ay sigorta yatmıyor, maaş yatmıyor. Kadınlar olarak çok zarar görüyoruz; artık kadınlar evi geçindiriyor. Bu konuda yardımcı olursanız ve dergide yer alırsa çok mutlu olurum. (bağlantı kuralım)

Nihal Güneş, İzmir 1 No.lu Şube İşyeri Temsilcisi, MİGET- İyi akşamlar. Ben İzmir'den katılıyorum. Migros Entegre'de kadın temsilciyim; yaklaşık iki buçuk yıldır. Daha önce de toplantıya katılmışım ama konuşma fırsatım olmamıştı. 8 Mart olunca daha farklı konuşmak istedim.

Bizim çalışma şartlarımız tüm kadınlar için zor. Derginizde bize de yer verirsiniz çok sevinirim. Bununla ilgili kimden destek alabilirim, kimden yardım alabilirim bilmiyorum; sizden yardım bekliyorum. Bizde ustabaşı değil de "formen"ler oluyor genelde. Erkek erkeğe çalışma kültürü oluşmuş burada, biz sonradan katıldık. Kadınlarla çalışmaya alışamadılar. Kaba konuşma, küfürlü konuşma, nezaketsiz davranışlar... Biz de bu tür konuşmalara alışamadık bir türlü... Alışmak da istemiyoruz. Çay/yemek molalarında da aynı. Defalarca söylememize rağmen değişiklik olmadı. İzin alırken, lavaboya giderken bile zor oluyor. "Kadınınız, kadın dönemlerimiz var" dediğimizde yüzleri kızarıyor, susuyorlar ama süreç ağır. En temel ihtiyaçlarımızı bile ifade ederken sorun yaşıyoruz.

Nejla Kurul- Bu sorun gerçekten yaygın ve kadınları rahatsız ediyor. Erkeklerin ağırlıklı olduğu çalışma ortamlarında oluşan erkek egemen dilin ve kültürün yarattığı bir şey; o ortamda bulunan her kadından rahatsız olma hali var, çünkü kadınların yanında o kadar da rahat konuşamıyorlar. Ancak bazı ortamlarda kadınların varlığı daha eşit ve saygılı ilişkileri ne yazık ki geliştirmiyor. Kadınların alışacağını düşünüyorlar. Sizin de yaşadığınız bu! Kadınlar ya susmak zorunda kalıyor ya da tepki verince "uyumsuz kadın" konumuna düşebiliyor. Bu mücadele "bir kere söyledim" meselesi değil; karşılaştıkça hatırlatmak gerekiyor. Dergimizde bu duyarlılığı geliştirecek bir içerik açarız.

Cansu Yılmaz, Adana Şube Mersin, Mjet-Merhaba, iyi akşamlar hocam. Burada olmak çok güzel. Yüz yüze gibi değil ama bu kadar kişiyi bir araya getirmek çok iyi. Dört ay sonra sesinizi duymak güçlendiriyor. Ben Adana şubeye bağlıyım; Mersin'de [Mjet/Migros] mağazalarında çalışıyorum. Küçük formatlı mağazalar; kadro küçük.

Mağazaya bir kadın işçi geldiğinde, mağaza müdürleri hemen itiraz ediyorlar. "Hayır, istemiyorum; kadın olmasın, erkek olsun" diyorlar. Müdürün erkek ya da kadın olmasına bakmadan kadın çalışana itiraz geliyor. Nedeni sorulduğunda, kadın personel olunca "güçsüz, yapamaz, duygusal olur" gibi etiketler yapıştırılıyor. Erkek personele bile bağırırmaları gerekirken, bunu cinsiyetle gerekçelendiriyorlar.

8 Mart'a giderken bir fikir: "Kadınların ödediği sessiz bedeller" üzerine bir yazı olabilir. Mesela ben pazar günü yakın bir mağazaya gidiyorum; yürüyebilirim ama geç saatte güvenlik kaygısıyla taksiye binmek zorunda kalıyorum. Ya da pek de tanımadığımız birinin arabasına binmek... Şehirlerimiz kadınlar için arzu ettiğimiz kadar güvenli değil. Sadece güvenliğim için bedel ödüyorum. Kılık-kıyafet, makyaj baskısı; regl sürecinde çalışmanın bedeli; beyaz saçın erkeklerde "karizma" görülüp kadınlarda "yaşlı" diye damgalanması... Bunlar sessiz bedeller gibi. Bunun üzerine gidilebilir.

Demet Eşmekaya Selçuk- Merhaba. Ankara Üniversitesi TÖMER'de çalışıyorum. Şube temsilcisiyim. 8 Mart'ın "kutlanacak gün", "çiçek/hediye beklenecek gün" olmadığının anlatılmasını istiyorum. Bunun kadınlara geniş çapta duyurulması, farkındalık oluşması için ne yapabiliriz? Bir de slogan fikri: Herkes bir slogan düşündüğünde, dergide sayfalarca "8 Mart sözü" gibi yer alabilir.

Türkan Erdoğan, Gaziantep Şube Temsilcisi

Şanlıurfa MediaMarkt -Aranızda olmaktan mutluyum. İşyerinde kadın çalışan sayısı çok az. Bizim ortak problemimiz güvenlik sorunları. İşten çıkarken, kasalara giderken arama var ve güvenlikler erkek. Yaşadığım bir olay: Bir ürün aldım, fişini gösterdim, güvenlik ürününün seri numarasına bakacak diye çevirdi; herkes bakıyor. Çantamı, mont

cebimi detaylı arıyorlar. Ben en azından istiyorum ki kadın güvenlik olsun. Çantamızın mahremiyeti var. Kadının da bu işi yapabileceği bir pozisyon olmasını isterim. Dergide yer alırsa çok mutlu olurum.

Aycan Kömeç, Zonguldak Şube Sendika Temsilcisi, Sinop Üniversitesi- Sinop'tan sevgiler. Sinop Üniversitesinde Tez-Koop-İş Sendikası İşyeri temsilcisiyim. İki aylık yeni temsilcisiyim; yedi temsilci arasında tek kadın temsilcisiyim. 250'den fazla üyeyi temsil ediyorum.

Bir sıkıntım var: Temsilci eğitimine henüz katılmadım. Bilgimiz bir yere kadar; arkadaşlara da bir yere kadar aktarabiliyoruz. Merkeze birkaç defa ilettim: "Rica ediyorum, temsilci eğitimlerine bizi de çağırın." Henüz cevap gelmedi.

Ama şunu ifade etmem gerek. Arkadaşların sendikanın varlığı ile çalışma yaşamına bakışı değişti; sendika var diye güven ve özgüven geldi. Çok kötü şeyler yaşadık ama artık geride bırakıyorum. Çok acil şekilde eğitimlere katılmamız gerekiyor; arkadaşlar sorularına etkili cevaplar vermek istiyorum. Temsilcinin bilgiyle olması lazım.

Bir de Tez-Koop-İş Sendikası olarak sosyal projelere destek verdik. Filistin/Gazze kampanyası için kermes yapıp gelirini bağışladık. Sendikanın şapkasını, önlüğünü ilk defa bu süreçte taktık; üniversite haberlerinde sendikamız yer aldı. Sonra 3 ilçeyi de kapsayacak şekilde öğrencilere atkı-bere-eldiven kampanyası yaptık; hediyeler dağıtılacak.

Öznur Yorulmaz, Adana Şube Mersin Macro Center- Merhaba, iyi akşamlar. Benim 6 yaşında bir kızım var. Çok küçük bir şey yaşadık. Arkadaşının 13 yaşında "kız arkadaşı varmış" diye çocuk anlatıyor. Kızım dedi ki: "Ben de sevgili istiyorum." "Kızım sen kızsın, yapamazsın; o erkek, onun hakkı var" dediler. Kızım da "Kadın olarak benim de sevgili yapma hakkım var" dedi. Bugün yaşadığım haksızlıklar karşısında, kendimi 6 yaşındaki çocuk kadar savunabildiğimde diye düşündürdü bana. Çok şeye sessiz kalıyoruz. Sesimizi çıkartmayı bilmiyoruz. Kadın olarak haklarımızı savunmayı bilmiyoruz; yöneticilere karşı, eşlere karşı... "Çenesiz" diyecekler diye korkuyoruz. Hakkımız neyse söke söke almayı öğrenmeliyiz.

Cevahir Ergül, Kocaeli Şube, Sendika Temsilcisi, Kocaeli Barosu- İyi akşamlar. Ben Kocaeli'nden katılıyorum; Kocaeli şubesine bağlı temsilciyim. Biz kadın kurulları harekete geçirilince inanılmaz heyecanlandık. Bir sürü şey yapalım dedik. Atölye çalışması yaptık; çok güzel çıktılar aldık. Nejla hocam siz de ka-

tılmıştınız. Ekim'de, meme kanseri farkındalık ayında bir çalışma yaptık; uzman doktorlarla söyleşi yaptık; sorduk cevapladılar. 25 Kasım'da bir etkinlik yaptık. Bu çalışmalar kadın çalışma kurulunun bir yandan görünürlüğü artırıyor, bir yandan da sosyal bir çalışma oluyor.

Şubelerde kadınların görünürlüğü ve söz hakkı kronik bir problem. Toplantılarda dile getiriyoruz ama "aksiyon alınmaması" rahatsız ediyor. Şube yönetim kurullarında en az bir kadın arkadaşın temsil edilmesini sağlayacak bir çalışma yapmalıyız. Diğer merkezi kurullar için de başka öneriler getirilebilir. Bu tür hedeflerimiz olsun.

Bir de küçük el kitapçıkları öneriyorum: Şiddet türleri, tanımlar... Kadınlar ne yaşadığını bilmiyor; ben de geç öğrendim. Online ulaşılabilir kısa kitapçıklar çok yararlı olur.

Gülcan Çınaroğlu, İstanbul 1 No.lu Şube Eğitim Sekreteri, CarrefourSA- İyi akşamlar. Ben Gülcan. İstanbul'dan katılıyorum; eğitim sekreteriyim ve CarrefourSA'da çalışıyorum. Toplantı saati biraz geç oldu. Acaba 19.30-20.30 saatlerinde mi yapsak acaba? Market sektöründe vardiya var; bazen

22.00'de kapanış oluyor, bu da sıkıntı. Şubeler olarak seçim sürecindeyiz. Bu süreçte kadınların gücünü gördük; dayanışma çok onur vericiydi. Destek olan başkanlarımıza teşekkür ediyoruz.

8 Mart'ta bu sefer biraz sıkıntılı olabilir; İstanbul büyük, ulaşım zor. Ama boş geçirmeyeceğiz. Bir araya gelip birbirimizi dinleyerek; "çok iş-az eleman" sorunlarını konuşmalıyız; kadınların hem bedenen hem zihnen yıpranmasına karşı dayanışmayı büyüteceğiz.

Cevahir Ergül- Bir önerim daha var. Şubelerde temsilci toplantıları yapılıyor. Bu toplantılara ayrılan sürenin yarısını kadın temsilciler kullansa ne kadar iyi olur diye düşünüyorum. Bizde faydalı olmuştu.

Nermin Savur Şahin, Bursa Şube, Mali Sekreteri, SGK- Çalışma hayatında kadınların maruz kaldığı psikolojik şiddet... Sadece iş hayatında değil; bulunduğu ortamda bastırılmak isteniyoruz. Evli olanlar, çocuğu olanlar engelleniyor; sanki suç işlemiş gibi önümüz kesiliyor.

Elif İltaş, İzmir 1 No.lu Şube, Artan çalışan maliyetleri nedeniyle şirketler daha az personelle daha fazla iş yaptırıyor. Bu durum üzerimize ağır bir iş yükü bindiriyor. Evde de çalışan kadınlar olarak hem fiziksel hem de psikolojik olarak yıpranıyoruz. Gece çalışması, eve yetişememe, çocuklarla ilgilenememe, maaşın azlığı, bakıcı parasını karşılayamama...

Gönül Çetin, İzmir 1 No.lu Şube Sendika Temsilcisi,

CarrefourSA- 8 Mart için temennim; kadınlardan yaşama haklarının alınmaması, ölümlerin bu kadar basit olmaması. Kadını korumaya yönelik kanunların daha güçlü olmasını istiyorum. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden kadın üyelerle Ankara'da yürüyüş yapılabilir.

Pelin Özkan, İzmir 2 No.lu Şube, Ege Üniversitesi- Toplantıları gündüz yapsak daha memnun oluruz.

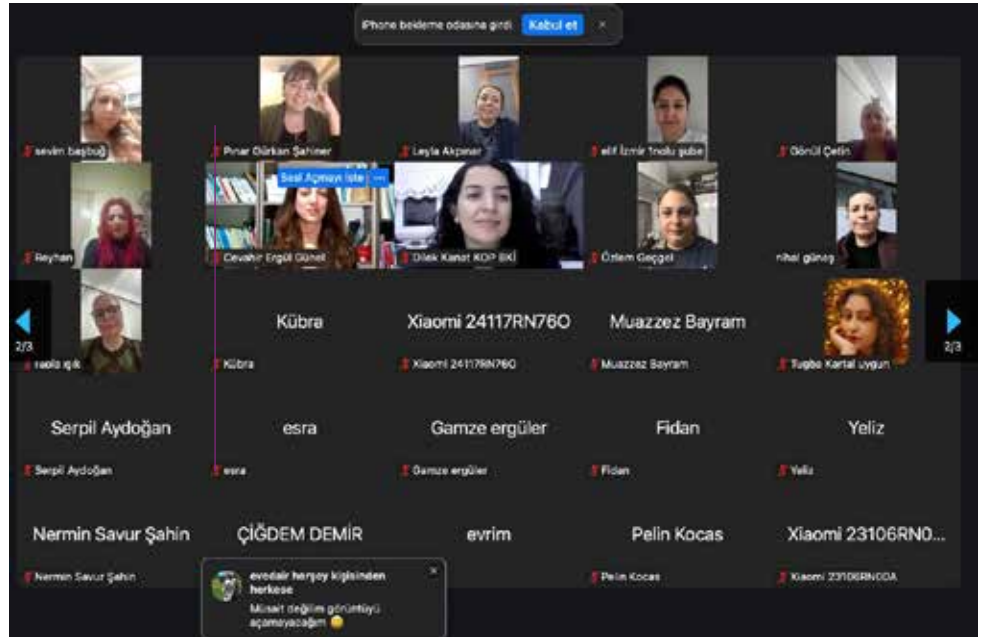

Seyyal Önerbay, İstanbul 1 No.lu Şube Sendika Temsilcisi, CarrefourSA- Öncelikle sizlerle tanışmak çok güzel geldi bana, mutlu oldum. Seçim sürecinden çıktık; panik, endişe, mutluluk, mücadele... hepsi bir aradaydı. Özcan Başkanımız kadınları hep destekler; hep yanımızda olmuş-

tur. 8 Mart için de bir şeyler yapmaya çalışacağız. Sizi tanımak çok güzeldi.

Nejla Kurul- Arkadaşlar saat 22.30 oldu, gecenin bu yorgun saatinde katıldınız, çok güzel katkılar yaptınız. Emeğinize sağlık! Şubelerde çalışmalarımız sürecektir; Genel Merkezde de sürdüreceğiz. Bu çalışmalar birbirini tamamlayacak. Toplantı saati konusunu yeniden değerlendireceğiz. İş yükünü de dikkate alarak iki ayrı toplantı yapılabilir mi bunu değerlendirelim. Sözlü olarak dile getirilen önerileri dergiye aktarıırken ana fikri kaçırmadan cümlelerde düzenlemeler yaparak paylaşıyoruz, bilginiz olsun. Fotoğraf göndermeyi unutmayın lütfen. Toplantımızın geniş halini Kadın Dergisinde özetini ise Tez-Koop-İş Dergisinin yeni sayısında okuyabilirsiniz. Toplantımızdan en az 15 gün önce şube kadın çalışma kurulunuzu toplayıp yerelde kadın arkadaşlarımızın görüşlerini, taleplerini ve önerilerini çevrimiçi toplantımızda aktarmanızı bekliyoruz. Bu toplantımızdan sonra 8 Mart Dünya Kadınlar Gününe doğru yola çıkacağız. Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum; kucaklıyorum. Berfin'in, Tuğçe'nin, Sena'nın kısa kapanışından sonra toplantıyı kapatıyoruz.

Berfin Diren Demirkaya- İyi akşamlar arkadaşlar, emeklerinize sağlık. En kısa süre içinde görüşmek üzere.

Tuğçe Şenel- Herkese teşekkür ederim. Çok güzel bir toplantıydı. En kısa zamanda görüşmek üzere.

Sena Gelal- Ben de en kısa zamanda görüşmek üzere diyorum. Çok güzel geçti. Yeni arkadaşlarımızı da tanıdık. 8 Mart'ta görüşürüz; hepinizi seviyorum.

Nejla Kurul- Arkadaşlarım bu toplantımızı 60 kadın arkadaşımız ile gerçekleştirdik. Bu önemli bir adım. Belki bir sonraki toplantımızda yüze yakın kadın olarak bir arada oluruz. Hepinize sevgi ve saygılarımı iletiyorum. İyi akşamlar arkadaşlarım. Hoşça kalın.

Sendikalarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Kadın Kurulları, Örgütlülük ve Deneyimler

Cevahir ERGÜL

Tez-Koop-İş Sendikası Kocaeli Şube, İşyeri Temsilcisi

Söze Başlarken...

Sendikalar tarihsel olarak emek mücadelesinin temel örgütlenme biçimlerinden birisi olmuştur. Bu mücadele hattı, uzun yıllar boyunca emek kavramını çoğunlukla toplumsal cinsiyet boyutunu yeterince dikkate almadan ele almış; kadın emeğinin özgül koşulları, farklı sömürü biçimleri ve patriyarkanın çalışma yaşamındaki etkileri çoğu zaman arka planda kalmıştır. Oysa emek süreci, toplumsal cinsiyet ilişkilerinden bağımsız değildir. Kadınlar, kapitalist üretim ilişkileri ile ataerkil toplumsal yapının kesişiminde hem ücretli emek alanında hem de ücretsiz bakım emeği üzerinden çok katmanlı eşitsizliklerle karşı karşıya kalmaktadır.

Türkiye'de kadınların sendikalaşma oranlarının görece düşük olması, yalnızca sayısal bir durum olarak değil, sendikal yapıların tarihsel olarak erkek deneyimini merkeze alan işleyişi, karar alma süreçlerindeki temsil sorunları ve kadınların örgütlenme süreçlerinde karşılaştıkları yapısal güçlüklerle birlikte değerlendirilmelidir. Bu bağlamda sendikalarda toplumsal cinsiyet eşitliği talebi, yalnızca kadınlara ilişkin bir mesele değil, sendikal mücadelenin daha kapsayıcı, katılımcı ve demokratik bir zeminde güçlenmesi açısından önemli bir politik hattır.

Çalışma yaşamı, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği temel alanlardan biridir. Kadınlar işyerlerinde daha düşük ücret, güvencesiz çalışma, terfi engelleri, mobbing ve cinsel taciz gibi sorunlarla erkeklere kıyasla daha yo-

ğun biçimde karşı karşıya kalmaktadır. Buna ek olarak ev içi bakım emeğinin büyük oranda kadınların sorumluluğunda olması, kadınların sendikal faaliyetlere katılımını da sınırlandırmaktadır.

Sendikalarda bu eşitsizlikler çoğu zaman doğal ya da kaçınılmaz olarak değerlendirilmekte, kadınların yaşadığı sorunlar bireysel deneyimler olarak ele alınmaktadır. Oysa feminist yaklaşımın temel önermelerinden biri, kişisel olanın politik olduğudur. Kadınların işyerlerinde yaşadıkları ayrımcılık, baskı, taciz ve şiddet deneyimleri, bireysel olmaktan ziyade yapısal eşitsizliklerin bir yansıması olarak ele alınmalıdır. Bu noktada sendikaların rolü, yalnızca ücret ve çalışma koşullarına ilişkin pazarlıklarla sınırlı kalmayıp, çalışma yaşamındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini fark eden ve bu alanda dönüştürücü adımlar atabilen bir anlayışı da kapsayabilir. Sendikalar, kadınların özne olarak söz kurabildiği, deneyimlerini paylaşabildiği ve ortak talepler geliştirebildiği alanlar yaratma konusunda önemli bir sorumluluk taşımaktadır.

Sendikalarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Aracı Olarak Kadın Çalışma Kurulları

Kadın çalışma kurulları, sendikalar içinde kadınların deneyimlerini paylaşabildiği, taleplerini görünür kılabildiği ve birlikte güçlenebildiği önemli mekanizmalardan biridir. Bu kurullar, yalnızca kadınlara yönelik çalışmalar yürüten yapılar olmanın ötesinde, sendikalarda toplumsal cinsiyet farkındalığını artıran ve daha eşitlikçi, demokratik

bir örgütlenme anlayışının gelişmesine katkı sunan alanlar olarak değerlendirilebilir. Kadın kurulları, sendikalarda toplumsal cinsiyetin görünmezliğini sorgulayan, eşitlikçi bir dönüşüm hattı açan yapılardır.

Kadın çalışma kurulları aracılığıyla gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet eğitimleri, atölyeler ve deneyim paylaşım çalışmaları, kadınların yaşadıkları sorunları adlandırmalarına, haklarına dair bilgi edinmelerine ve benzer deneyimlerin ortaklığını fark etmelerine olanak tanır. Bu süreç, kadınların sendikayla kurdukları bağı güçlendirirken, sendikaların genel politika ve pratiklerini gözden geçirmesi için de önemli bir zemin oluşturur.

Kadın çalışma kurullarının var olduğu sendikalarda, kadınların sendikaya ilişkin ve kendi yaşantılarından kaynaklanan içkin deneyimleri, onların daha görünür, hak arama konusunda daha aktif ve daha örgütlü bir biçimde sürece katıldıklarını göstermektedir. Bu nedenle kadın çalışma kurulları, sendikalarda toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmaların bir ek faaliyeti olarak değil, bu dönüşümü destekleyen temel araçlardan biri olarak değerlendirilmelidir.

Tez-Koop-İş Sendikası Kocaeli Şubesi

Kadın Çalışma Kurulu Tarafından Düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Atölyesi

Bu teorik çerçevenin sahadaki somut karşılıklarından biri, Tez-Koop-İş Sendikası Kocaeli Şubesi'nde şube başkanımız ve yönetim kurulumuzun yoğun desteğiyle kadın çalışma kurulumuz tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Atölyesi ile hayata geçirilmiştir. Atölye, şubeye bağlı örgütlü işyerlerinden kadınların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çoğunluğu market sektöründe çalışan kadınların yer aldığı bu çalışma, kadınların çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları kolektif bir zeminde ele alabilecekleri bir alan yaratmıştır. Atölye, toplumsal cinsiyete ilişkin kavramların tartışıldığı giriş ile başlatılmış ardından kadın emeği ve işyerinde cinsiyet temelli sorunlar başlığı altında eşit işe eşit ücret, terfi engelleri ve iş yükü dağılımı gibi konular tartışmaya açılmıştır. Vaka analizleri ve kavram kartları uygulamaları aracılığıyla, kadınların yaşadıkları deneyimlerin adlandırılması sağlanmıştır. Örneğin cam tavan, ikinci mesai, ayrımcılık, taciz gibi kavramlar, kadınların kendi yaşantıları üzerinden görünür hâle gelmiştir.

"Benim Hikâyetim" başlığı altında gerçekleştirilen deneyim paylaşımları ise atölyenin en güçlü bölümlerinden biri olmuştur. Kadınlar, yaşadıkları sorunları paylaştıkça ortak

deneyimleri fark etmiş ve yalnız olmadıklarını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, geri bildirim formlarında da açık biçimde görülmüştür. Katılım sağlayan arkadaşlarımız şunları iletmiştir:

"Eğitimdeki diğer kadın arkadaşlarımda da benzer sıkıntılar yaşadığını bilmek yalnız olmadığımı hissettirdi."

"Kendimi şanslı, keyifli ve değerli hissettim."

"Eğitim çok güzeldi. Kendimi tüm sorunların paylaşıldığı bir ortamda daha özgür hissettim."

"Yalnız olmadığımı ve birçok kadının buna maruz kaldığını hissettim."

Atölye, kadınların yalnızca bilgi edinmelerini değil aynı zamanda güçlenmelerini ve dayanışma duygularını pekiştirmelerini de sağlamıştır. Katılımcılar süreci şu sözlerle ifade etmiştir:

"Kadınlar olarak birliğimizin ve gücümüzün sınırsız olduğunu bir kez daha görmüş oldum."

"Bir kadın olarak üstümdeki yüklerin ne kadar ağır olduğunu anlamış oldum ve çok güçlü kadınlar olduğumuzu tekrardan anladım."

Bir başka katılımcı ise atölyenin kendisinde yarattığı etkiyi şöyle dile getirmiştir:

"Çok fazla bilgi edindim. Bilmediğim birçok konu varmış. Tecrübe kattı. Bugünden itibaren iş hayatımda kendim başta olmak üzere etrafımda da çalışan kadın arkadaşlarıma yoldaş, yardımcı olmak ve çözüm bulmak için elimden geleni yapacağım."

Bu geri bildirimler, toplumsal cinsiyet atölyelerinin neden gerekli olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Kadınlar, yaşadıkları eşitsizlikleri uzun süre normalleştirdiklerini ancak bu tür çalışmalar sayesinde deneyimlerinin ciddiyetini fark ettiklerini ifade etmişlerdir:

"Etrafımda yaşayan herkes olan olayları çok fazla normalleştirdiği için aslında olan olayların ne kadar ciddi boyut taşıdığını öğrendim."

"Kadınların bu toplumdaki yerini hatırlaması gerekli, haklarımızı öğrendim ve yaşadığımız zorluklara rağmen güçlü kalmanın önemini anladım."

"Birçok kadının birçok işi tek başında halletmesi beni çok duygulandırdı."

"Eğitim sürecinde kendimi önemli, yararlı ve özgüvenli hissettim."

TOPLUMSAL CİNSİYET ATÖLYESİ

"Çok mutlu, değer görülen, kadın olmanın aslında çok değerli olduğunu hissettim."

Atölyenin daha sık gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması yönündeki talepler de dikkat çekici olmuştur. Kadınlar, bu tür çalışmaların yalnızca bilgi değil aynı zamanda güven ve kolektif bir bilinç yarattığını vurgulamıştır:

"Kadınların iş yaşamında maruz kaldıkları sorunlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini öğrendim."

"Haklarımı ve hayata dair pek çok şeyi öğrendim diyebilirim aslında benim için çok faydalı oldu."

"Grup tartışmalarında herkesin fikirlerini duymak beni çok etkiledi."

"Çok faydalı bir atölye fikir alışverişi, destek, empati hepsi mevcuttu."

"Her şey çok güzeldi, daha sık aralıklarla olmasını temenni ediyorum."

"Sık sık olursa çok daha faydalı olacağını düşünüyorum, her konuda konulabiliriz."

"Mağazalarda erkek müşteriler tarafından sözlü ya da fiziksel eğilimle karşılaştığım noktada bu mağazada çalışan

kadınların kendilerini savunacağı, güvende hissedeceği alan yoktur. Bunun üzerine çalışmalarla desteklenmesi konusunda destek beklemekteyiz."

Sonuç Yerine

Tez-Koop-İş Sendikası Kocaeli Şubesi'nde gerçekleştirilen bu Toplumsal Cinsiyet Atölyesi, sendikalarda kadınların deneyim paylaşımına dayalı çalışmaların ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Kadınların bilgilendirilmesi, toplumsal cinsiyet farkındalığının artırılması ve dayanışma ağlarının güçlendirilmesi; sendikal mücadelenin daha eşitlikçi bir zeminde ilerleyebilmesi açısından kritik bir yere sahiptir. Kadın çalışma kurulları ve bu tür atölye çalışmaları, sendikal hareketin demokratikleşmesini ve güçlenmesini destekleyen temel araçlar olarak değerlendirilmelidir. Kadınların sözünün çoğaldığı, deneyimlerinin görünür olduğu her alan, sendikal mücadelenin de güçlenmesine katkı sunmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin, sendikaların gündeminde süreklilik taşıyan bir mesele olarak ele alınması önemlidir. Kadınlar olarak biliyoruz ki eşitlik; deneyimlerimizi paylaşmak, sesimizi duyurmak, haklarımızı görünür kılmak ve dayanışma içinde birbirimizi güçlendirmekle mümkündür.

Kocaeli Şubemizden Çiğdem Gülay ile Söyleşi

Tez-Koop-İş Kadın

Her bir üyemizin bir hikayesi var. Gidebildiğimiz her şubemizde Kadın Dergisi ekibi olarak kadın üyelerimizle görüşmek, onların hikayelerini dinlemek, karşı karşıya kaldıkları güçlükleri anlamak ve anlatmak, çözümler konusunda ortak düşünceler üretmek üzere kadın yöneticiler, temsilciler ve üyelerle buluşuyoruz. Çiğdem Gülay ile görüştük, kendisi Kocaeli Şubemiz danışma organlarından olan Kadın Çalışma Kurulu öncü üyelerinden.

• Çiğdem Hanım merhaba, kendinizi tanıtır mısınız?

Çiğdem Gülay: Kocaeli Şubesi'nde üyeyim, SGK'da güvenlik görevlisi olarak çalışıyorum, lise mezunuyum, bekarım, iki oğlum var, 45 yaşındayım.

• **Çalışma yaşamından önce sağlık diyoruz. Zor bir dönem geçirdiğinizi öğrendik. Öncelikle geçmiş olsun diyor, bir an evvel iyileşmenizi yürekten diliyoruz.**

Çiğdem Gülay: Meme kanseri ile mücadele ediyorum. Kanser zorlu bir hastalık. Hastalandıktan sonra şunu düşündüm: "Hayat bir gün, benim bugün." Ağır sağlık sorunları yaşamın değerini, bir günün ne denli önemli olduğunu anlatıyor bize. Kemoterapiden sonra ilk beş gün su içemiyordum, bugün "evde yemek yemek lütfen, koku olmasın" diyordum. Hem kendim hem de çocuklarım için oldukça kederli bir dönemdi.

Çocuklarımın kemoterapi gören bir annesi vardı, onlar için güçlü görünmeye çalışmak, güçlü olmak zorundaydım. Saçım kesildiğinde evde her gece ağlıyor ama belli et-

miyordum. Şimdi sağlık konularına çok daha duyarlıyım. Kanser teşhisi konmuş birini duyunca hemen yanına gitmek isterim. Kadın olsun, erkek olsun. Bu hastalığı, hissettiği duyguları, acıları ancak yaşayan algılayabiliyor. Mide bulantım çok ağır geçti. Sendikamız meme kanseri konusunu gündemleştiriyor, daha sık gündem oluşturmali diye düşünüyorum.

• Sizi çok iyi görüyorum, bu günler geçecek! Siz güçlü ve paylaşımcı bir insansınız. Sendikamızın Kadın Dergisi hiç elinize geçti mi? Okudunuz mu?

Çiğdem Gülay: Kadın Dergisi ile hiç karşılaşmadım, dijital dergiyi okumaya çalışacağım.

• Kadın Çalışma Kurulu üyesi olarak neler yapmak istiyorsunuz? Bu kurul nasıl daha etkin hale getirilebilir?

Çiğdem Gülay: İki ayda bir toplantı iyi olacaktır. Şubede kadınların kendilerini mutlu hissedebileceği etkinlikler planlayabiliriz. En azında Tez-Koop-İş'li kadınlar olarak bir kahve içelim. Bir whatsapp grubu oluşturabiliriz. Ne yapabiliriz başka? Kadın Çalışma Kurulu, ev ziyaretleri yapabiliriz, ayrıca şubede yüz yüze toplantılarla kadınlar karşılaşır ve etkinlikleri şube yönetimine önerebilirler. Son çevrimiçi toplantıya katılamadım maalesef, çünkü çok yoğunum çok hareketli biriyim. Sonraki toplantılara dilerim katılabilirim.

Çok teşekkür ediyoruz Çiğdem hanım. Bir kez daha geçmiş olsun diyoruz.

Diyarbakır Şubemizi Ziyaret Ettik! Kadın Çalışma Kurulu Öncü Üyeleri ile Buluştuk!

Tez-Koop-İş Kadın

Kader Saran: Dicle Üniversitesi Rektörlüğünde sürekli işçi kadrosunda çalışıyor, büro işinde çalışıyor, 47 yaşında, bekar, biri kız diğeri oğlan iki çocuğu var.

• Kendinizi tanıtır mısınız?

Kader Saran: Tez-Koop-İş üyesiyim, Dicle Üniversitesi'nde 27 yıldır çalışıyorum. İşçiler tayin hakkını kullanamıyor ne yazık ki bu kadrolar bir anlamda "çakılı kadro". Ayrıca memurlar kıdem kazandıkça yükselme olanaklarına sahip olup kadro değişikliği yapabiliyorken, eğitim düzeyi yükseldiğinde konumlarında ve maaşlarında değişiklik olabiliyorken bu haklar işçiler için söz konusu değil. İşçilere geldiğimizde, "işçisin sen işçi kal" denilen anlayışla karşı karşıyayız. 20 yıllık işçi hep işçi kalıyor. Yeşil pasaport hakkımız yok. Bu da bir sorun.

Genel olarak yaptığım işten memnunum, ancak yeni yöneticilerin deneyim eksikliği bizlerin kimi sorunlarla karşı karşıya kalmasına yol açabiliyor. Üniversitemi seviyorum ve gelişmesini istiyorum.

Geleceğe dair düşünceleriniz beklentileriniz neler?

Kader Saran: Benim ilk gençlik yıllarımda Diyarbakır'da 20 yıl 30 yıl önce evin dışında çeşitli sosyal etkinliklere katılabiliyorduk, arkadaşlarımızla buluşabiliyorduk. Bisiklete bindiğimiz günleri hatırlıyorum. Bugünlerde kentimizde tehlikeleri daha çok konuşur olduk, güvensizlik arttı. Ben

çocuğumu sitenin içinde bile yalnız bırakmaya korkar oldum.

Gelecek önceleri bana güzel ve umutlu görünüyordu. Oysa şimdi ekonomi kriz halinde bizler ise geçinememe krizi ile karşı karşıyayız. Geçim sıkıntısı büyük, 20 bin TL kira ödüyorum. Kızım 18 yaşında oğlum ise 23 yaşında. Pek çok gereksinimleri var karşılayamıyorum. Geçim sıkıntımız nedeniyle oğlum asgari ücretli bir işte çalışmaya başladı. Eve iki maaş giriyor sözde ama yine de geçinemiyoruz. Emekli olayım mı diye düşündüğüm oluyor ama bu kez şu sorular geliyor aklıma. Emekli olursam çocuğumu evlendirebilir miyiz? Ya da emekli olsam kızımın eğitimine ne kadar katkı sağlayabilirim ki?

• Bir kadın olarak gündelik yaşamınız nasıl geçiyor?

Kader Saran: Benim birinci vardiyam işim ikinci vardiyam ise evimin işleri. Yani ikinci vardiyam bakım emeğim, evin görünmeyen emeği. Oğlum işten çok yorgun geliyor, kızım okulu ile meşgul, ev işleri ağırlıklı bende kalıyor.

• Yeni yıla ilişkin beklentileriniz neler? Tez-Koop-İş'li kadınlara ne söylemek istersiniz?

Kader Saran: Yeni yılda herkes sevgi saygı versin birbirine... Paylaşımçı olsunlar... Birbirlerinin hayatlarına değer versinler ki hayat yaşanılabilir olsun.

Dergiler temsilci odalarına gönderilmelidir. App'i kullanmaya başladım şimdilik keşfediyorum. Ama sonra daha seri kullanacağım.

Çiğdem Demir: Migros emekçisi, Tez-Koop-İş Sendikası Migros işyeri temsilcisi, 45 yaşında, evli, bir kızı var, kızı üniversiteyi bitirmiş (gıda teknikerliği) ama işsiz.

• **Kendinizi tanıtır mısınız?**

Çiğdem Demir: 17 yıldır Migros'ta çalışıyorum. Beş yıldır da işyeri temsilcisiyim. 45 yaşındayım üniversiteyi bitirmiş bir kızım var işsiz. Çocuğumuzun geleceği için çabalıyoruz.

Sendikamız insan onuruna yaradır bir ücret için daha çok çalışmak durumunda. Çünkü geçim

çok zor. Lojmanda oturuyorum, elektrik su faturası ödemiyorum. Buna rağmen benim maaşım kızımın eğitimi ve üç kişinin mutfak harcamalarına ancak yetiyor. Kasap ve Pazar alışverişi eşimin maaşı ile karşılanıyor. İki kişi çalışıyoruz ama araba alabilme hayalimiz bile yok, Diyarbakır

da toplu taşıma yetersiz. Arabanın fiyatı, alınca vergisi, sigortası, benzinini karşılamak çok zor. Şu şartlar altında bir küçük daire satın almak istesek çok zor fiyatları 4-7 milyon arasında değişiyor. Bizim bölgemizde kadınlar güçlü olsun diye ayrıca destekleniyor, geride kalmak mümkün değil, sendikamızda da kadınlar güçlü.

• **2026 yılında ne bekliyorsunuz?**

Çiğdem Demir: En başta ekonominin düzelmesini bekleriz, hayat çok zor, uzun zamandır bekledik ancak siyasal iktidarın ekonomi politikaları bunu sağlayamayacak diye düşünüyorum. Bizler çok hızlı biçimde üçüncü ayda bir üst vergi dilimine giriyoruz, Ocak ayındaki maaşımı Mayıs ayında alamıyorum. Maaşım sürekli vergi yüzünden değişiyor. Bunun değişmesi gerekli.

Eskişehir Şubemizi Ziyaret Ettik! Kadın Çalışma Kurulu Üyeleri ile Buluştuk!

Tez-Koop-İş Kadın

14 Ocak 2025 günü Eskişehir Şubemizi ziyaret ettik. Esmâ Yeter ve Evrim İbiş'le Şubemizde buluştuk. Kadın Dergisi olarak sorularımızı sorduk, Kadın çalışma Kurulu üyelerimiz de cevapladılar.

• Kendinizi tanıtır mısınız?

Esmâ Yeter: Migros – Satış Danışmanıyım, Sendikamız işyeri temsilcisiyim, Kadın Çalışma Kurulu üyesiyim, 42 yaşındayım, evli, ve iki kız çocuğu annesiyim, lise mezunuyum.

• 2026'dan, bugünden ve gelecekte beklentileriniz neler?

Esmâ Yeter: Huzurlu ve sağlıklı

bir yaşam bekliyorum. En büyük dileğim, kızlarımın geleceğini görebilmek ve onlara iyi bir gelecek sunabilmek. İki kız çocuğu annesiyim; onların kendi ayakları üzerinde durabilen, ekonomik ve psikolojik olarak güçlü bireyler olmalarını istiyorum.

Bizim kuşağımızdan farklı olarak, çocuklarımın daha bağımsız ve sürdürülebilir bir yaşam kurmaları gerekecek. Bu nedende özellikle güçlü olmalarını diliyorum. Ülkemizin mevcut koşullarında ne yazık ki kadınlar aleyhine bir dönüşüm yaşanıyor. Bu durum kaygılarımı artırıyor ama umudumu yitirmiş değilim. 2026'da bu kaygıların azaldığı, daha eşit ve adil bir ortamın oluşmasını diliyorum.

• İşyeriyle ilgili beklentileriniz neler? Bu beklentiler konusunda siz neler yapabilirsiniz?

Esmâ Yeter: Migros'ta sürekli eksik personelle çalışıyoruz. Çalışma saatleri çok sorunlu; çoğu zaman geç saatlerde çıkıyoruz. Sabah 8'de işe başlamak için 7'de kalkıyorum. Akşam çalışanlar ise saat 22.00'de çıkıyor, eve geliyoruz Eskişehir gibi küçük bir kentte bile çoğu zaman 23.00'ü buluyor.

Bu koşullarda kızlarıma ne zaman vakit ayırabilirim, dersleriyle nasıl ilgilenebilirim? Bunlar benim en yakıcı sorunlarım. Eğer akşamları saat 21.00 gibi çıkabilsek, çocuklarım ve ev sorumluluklarım açısından benim için gerçekten çok iyi olurdu. Eve geldiğimde ya çocuklar uyumuş oluyor ya da beni bekledikleri için uykusuz şekilde okula gidiyorlar.

Bu nedenle iş yaşamı ile ev yaşamı birbirinden kopuk değil; tam tersine doğrudan birbirini etkiliyor.

Yaklaşık 20 yıllık bir çalışıyorum, maaşım 40 bin lira civarında. Vergi yükü de önemli bir sorun. Haftada 6 gün çalışıyorum, sadece 1 gün izin yapabiliyorum. O gün de sendikaya gittiğimde ev işlerini yetiştirmek zorlaşıyor ama yine de bir şekilde günü planlamaya çalışıyoruz.

• **Çalışma sisteminiz nasıl?**

Esma Yeter: Çalışma sistemimiz şöyle: Sabah 08.00'de işe başlayanlar 17.00'de çıkıyor, 13.30'da başlayanlar ise 22.00'de çıkıyor; bu süre bazen yarım saat daha uzayabiliyor.

Eve gece 23.00 gibi geldiğimde, ertesi gün için yemek yapılması, bulaşıkların yıkanması, çamaşırların düzenlenmesi gerekiyor. Ne yazık ki toplumsal cinsiyet eşitsizliği, erkekleri ev içi sorumluluklardan uzak tutuyor. Bu yüzden kadınlar olarak bu yükü tek başımıza taşımak zorunda kalıyoruz. Bu durumu değiştirmek için çaba göstermemiz gerekiyor.

Ben bu yıl ev içinde daha eşit bir iş bölümü için özellikle çaba göstereceğim. Daha önce yaptığım gibi çocuklarına güçlerine uygun sorumluluklar veriyorum; büyüdükçe üstlendikleri işler de artacak. Ayrıca onlara rol model olabilecek davranışlar sergilemeye çalışıyorum. Örneğin her akşam belirli saatlerde birlikte okuma yapmak, evdeki kitaplığı geliştirmek gibi. Aslında yapılabilecek çok şey var.

• **Tez-Koop-İş'li kadınlara ne söylemek istersiniz?**

Esma Yeter: Güçlü olsunlar, yan yana gelsinler ve kadın çalışma kuruluna dahil olsunlar. Birlikte çok şey yapabiliriz. Biz kadınlar güçlüyüz.

Kadın Çalışma Kurulu Üyesi Evrim İbiş

• **Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?**

Evrim İbiş: Eskişehir'de yaşıyorum, 38 yaşındayım. Migros'ta **master eleman** olarak çalışıyorum ve aynı zamanda **işyeri temsilcisiyim**. Bekârım; 15 yaşında, beni yeni etkinliklere ve hayata daha açık olmaya teşvik eden bir oğlum var. Lise mezunuyum. Migros'ta yaklaşık **19 yıldır** çalışıyorum.

• **2026'dan, bugünden ve gelecekte beklediğiniz neler?**

Evrim İbiş: İyiye, güzele ve doğru olana inandığımız sürece; kendimize güvendiğimiz sürece 2026'nın daha iyi geçeceğini umuyorum. Ekonomik koşullar ortada, Türkiye'nin genel durumu zor; özellikle kadınların durumu hiç iyi değil. Bugün her üç kadından ikisi çalışmıyor. Buna rağmen umudu kaybetmemek gerektiğine inanıyorum.

• **İşyeriyle ilgili beklentileriniz neler? Bu beklentiler konusunda siz neler yapabilirsiniz?**

Evrim İbiş: Master görevim var; neredeyse bir yönetici gibi çalışıyorum ama resmen yönetici değilim ve ücret farkı da çok sınırlı. Aslında "joker eleman" gibiyim: Nerede eksik varsa oradayım. Her işi yapıyorum. Bu da çok katmanlı bir iş yükü anlamına geliyor.

Fiziksel olarak erkek gücü gerektiren işleri de yapmak zorunda kalıyorum. Bazı mağazalarda transpalet var ama bizim mağazamızda yok. Neden olmadığını bilmiyorum ama olması hem işçi sağlığı hem de iş güvenliği açısından çok önemli.

İş çeşitliliği beni rahatsız etmiyor; hareketli bir insanım, çalışırken mutluyum. Ancak zaman zaman kayırmalar olduğunu hissediyorum; bu da çalışma barışını bozuyor. Teknolojik gelişmeler elektronik etiket gibi uygulamaları mümkün kılıyor ama bu sistemler her mağazada eş zamanlı kullanılmadığı için iş yükü artıyor. Bu tür teknolojilerin tüm mağazalarda aynı anda uygulanması bizi ciddi biçimde rahatlatır.

Bulduğum Migros'ta çalışma ilişkileri oldukça olumlu; bunun devam etmesini istiyorum. Ancak haftada 6 gün çalışma ve sabah 08.00'den gece 22.00'ye kadar süren mesailer özellikle kadın emekçiler açısından ciddi sorunlar yaratıyor. Aslında bu durum tüm çalışanları olumsuz etkiliyor.

Uzun saatler çalışıyoruz; bunun yanında bazı müşterilerin olumsuz davranışlarıyla da karşılaşabiliyoruz. Bazı insanlar mağazaya gelip saatlerce dolaşiyor; tüketim kültürünün ne kadar baskın hale geldiğini burada da görüyoruz.

Bugün buraya gelirken, sevkiyatların yoğun olduğu bir günde iki kişiyi mağazada bırakmak zorunda kaldım. Tüm yükü diğer arkadaşlarıma bıraktığım için üzülüyorum. Bu yüzden daha fazla personel istihdam edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Evde ve özel yaşamda neler yapıyorsunuz?

Evrım İbiş: Ergenlik döneminde bir erkek çocukla birlikte yaşıyorum. Bu dönemin getirdiği bazı zorluklar olsa da birbirimizi geliştiriyoruz. Oğlum bana gençliğiyle çok şey öğretiyor; ben de ona kendi deneyimlerimi aktarıyorum.

Ev işlerini paylaşıyoruz. Ben evi süpürüyorum, o yerleri siliyor. Yıkamış çorapların eşleştirilmesi onun görevi; önüne bir poşet çorap bırakıyorum. Ben evde yokken makarna ya da tost yapıp karnını doyurabiliyor. Yeni yılda da evde daha adil bir iş bölümünü sürdürmeye kararlıyım.

• Kadın Çalışma Kurulu için neler yapılabilir?

Evrım İbiş: Kadın Çalışma Kurulu olarak ayda en az bir kez toplanıp deneyim paylaşımı yapabiliriz. 8 Mart yaklaşırken bu konuda neler yapabileceğimizi birlikte planlamalıyız.

Kadının emeğini görünür ve değerli kılan etkinlikler düzenlemeliyiz. Küçük bir grupta başlayıp, zamanla bir WhatsApp grubu üzerinden dayanışma ağları kurabilir; etkinlik, toplantı ve ortak çalışmalar organize edebiliriz. İşyerinde yapılabilecek çalışmalar arasında psikolojik destek mekanizmaları da mutlaka yer almalı.

Hissetmenin Dayanılmaz Sınıfsallığı

Dr. Ayten Semerci / Yıldız Teknik Üniversitesi - YDYO, Modern Diller

İflah olmaz bir romantik olan ben, bundan sadece birkaç yıl öncesine kadar duygularımızın bize ait, içsel ve apolitik olduğuna inanıyordum. Ama yaşadıklarımın öğrendiğim şeyler sarsarak uyandırdı beni uzun kış uykumdan. Biraz daha dikkatli bakınca, utancımızın, öfkemizin, suçluluklarımızın da sandığımız kadar kişisel olmadığını; tersine, toplumsal ilişkiler tarafından üretildiğini, sınıflar ve cinsiyetler arasındaki eşitsizliği gündelik hayatın en sıradan anlarında bile yeniden kurduğunu görmek zor değilmiş.

Her şey politiktir. Hissettiklerimiz de.

Eşitsizliğin nasıl hissedileceğini, nasıl katlanılacağını ve nasıl normalleşeceğini düzenleyen şey sosyal güçlerdir. Tam da bu nedenle sınıf sadece gelir, eğitim ya da mülkiyetle ilgili değildir. Aynı zamanda kimin öfkelenmeye hakkı olduğu, kimin utanmayı öğrendiği ve kimin sürekli kendi yerliliğinden şüphe ettiğiyle ilgilidir.

Başka bir deyişle, sınıf duygusal dünyamızın haritasının sınırlarını belirler.

Türkiye'de emekçi sınıfın duygusal haritasını görmek için karmaşık teorilere ve anlaşılmaz şemalara gerek yok. Bir mahalle pazarının bittiği saatlere denk gelmek ya da bir market kuyruğunda beklemek yeterli.

Üç harfli hani piyasada en ucuz ürünlerin satıldığı marketlerden birinde, kasada önümde duran bir kadın sepe-

te koyduğu bazı ürünleri geri bırakıyordu. Henüz birkaç ay evvel aynı marketin bir başka şubesinde yorgunluktan bayılan meslektaşıyla aynı kaderi yaşayan belki de atanamamış öğretmen olan kasiyere "Ne kadar tuttu?, Şey o zaman bu yoğurdu da iptal edelim" derken sesi inceliyor adeta fısıltıya dönüşüyordu. O an orada sadece ürünler değil vazgeçilen.. Eve yoğurt alamayan kadının, kuyrukta bekleyen bizim, kasiyerin, kadının sınıksız elini tuttuğu çocuğun kendisiyle ve hayatla kurduğu ilişkiyi törpülüyordu yoksulluk ve çaresizliğe eşlik eden mahcubiyet, sessizce..

*Milan Kundera/Var Olmanın Dayanılmaz Hafifliği'nden ilham alan bir başlıktır.

Ekonomik kriz, güvencesiz çalışma, borç sarmalı ve yüksek enflasyon yalnızca yaşam standartlarını düşürmüyor; insanlara nasıl hissetmeleri gerektiğini de öğretiyor. İşsiz kalan utaniyor, borçlanan suçluluk duyuyor, ay sonunu getiremeyen kendini beceriksiz sanıyor. Yapısal adaletsizlikler, kişisel bir kusurmuş gibi içselleştirilsin isteniyor. Böylece sistem sadece ücretler değil, duygular üzerinden de kendini sürdürüyor.

Bana öyle geliyor ki Türkiye'de emekçi sınıfın duygusal haritasının merkezindeki duygu, kronik kaygı.

Her geçen yıl şiddetini artıran, gündelik yaşamın arka planında sürekli uğuldayan bir rüzgar gibi hissettiğimiz şey endişe.

İşini kaybetme korkusu. Kirayı ödeyemezsem evden atılı-
rım endişesi. Mülakatta elenirsem ya da atanamazsam ne
yaparım kaygısı. Yarın daha da yoksullaşma korkusu. Ço-
cuğunun geleceğine dair belirsizlik. Bir kavga, bir erkek,
bir kaza, deprem, sel hatta bir tesadüf yüzünden hayattan
koparılma ihtimali.

*Bu ülkede milyonlar sadece geçinmeye çalışmıyor, sağ kal-
maya çalışıyor.*

Son yıllarda boşanmak isteyen kadınlar öldürülüyor, iş
cinayetleri artıyor, gençler suça sürükleniyor, çocuklar
geleceği hayal etmek yerine, hayatta kalma stratejileri
öğreniyor. Trafikte tartıştığın biri seni öldürebilir, kartopu
yüzünden hayattan koparılabilirsin, Kadıköy'de bir pazar
yerinde bıçaklanabilirsin, sevdiğini sandığın bir erkek seni
bir bavula sığdırabilir...

Kaygı insanı ayağa kaldırmaz, sessizleştirir.

Belki de bu yüzden geniş kesimler giderek daha fazla
susuyor; işini, evini, kırıntı hâline gelmiş güvenliğini koru-
yabilmek için itiraz etmemeyi öğreniyor. Öfke içeri gömü-
lüyor, talep fısıltıya dönüşüyor. Hayatta kalmak, hak ara-
manın önüne geçiyor.

Ama bazen de bu duyguları taşıyan bedenler hayatta kal-
mayı başaramıyor. Daha geçtiğimiz ay Dilovası'nda bir par-
füm fabrikasında çıkan yangında çoğu kadın yedi işçi ha-
yatını kaybetti. Ruhsat yok. Yangın merdiveni yok. Sigorta
yok. Hanım, Cansu, Nisa, Tuğba, Şengül, Esmâ yok... Bazıları
daha çocuk. Hanım Gülek ise 65 yaşında. Bu kadınlar nasıl
bir duyguyla gittiler her sabah böyle bir işe? Korku mu?
Alışkanlık mı? Yoksa "mecburum" deyip kaygını, korkunu
susturmak mı? Ve hala binlerce kadın merdiven altı, kaçak
ve güvencesiz işyerlerinde her gün kapıdan girerken ne
hissediyorlar? Böyle koşullar altında çalışmak asla bir ter-
cih değil. Hayatta kalmanın biricik yolu. Ve hayatta kalmak
için insan, korkusunu bile ertelemek zorunda kalıyor.

Kadınlar için bu tablo daha da ağır. Çünkü bazı hisler cin-
siyetler arasında da eşit dağılmıyor. Kadınlar hem ücretli
emeğin hem de ev içi bakım emeğinin görünmez yükünü
aynı anda taşıyorlar. İşten çıkıp eve geldiklerinde mesai
bitmiyor, sadece şekil değiştiriyor. Yemek, temizlik, çocuk,
yaşlı bakımı ve üstelik herkesin ruh hâlini idare etmek... ka-
dınların duygusal emeğinin yarattığı o tanıdık hissi sadece
yaşayan bilir. Sen beni anladın sevgili hemcinsim.

Duygular çoğu kez aynı emekçi sınıfın farklı renkleri ara-
sında akrabalık da kuruyor. Plazada çalışan beyaz yakalı
kadınla, tekstilde çalışan mavi yakalı kadının yaşam ve ça-
lışma koşulları aynı olmasa da ikisi de aynı eksiklik hissini
taşıyor. Biri çocuğunu kreşe bıraktığı için suçluluk duyuy-

yor, öteki bırakmadığı için. Sistem, kadınları suçlu ve eksik
hissettirmekte mahir. İşte bu da sınıfsal bir duygu. Bir türlü
hiçbir şeye tam olarak yetememe duygusu.

Belki de sınıfın duyguları tam burada başlıyor. Korku kişi-
sel olmaktan çıkıyor, çalışma koşuluna dönüşüyor. Kaygı
bir karakter özelliği değil, bir tür vardiya sistemi ya da her
sabah yanında taşıdığın görünmez bir ekipman haline ge-
liyor.

Henüz ölmeyen bize ise daha tuhaf bir şey olu-
yor. Bir iş cinayeti daha işleniyor. Bir kadın daha öl-
dürülüyor. İçimiz yanıyor ama sanki daha kısa sürü-
yor. Kendimizden utanıyoruz: "Neden bu kadar çabuk
alıştım?" diye. Belki de alışmıyoruz. Belki sadece uyusu-
yoruz. Çünkü insan her gün aynı korkuyla, üzüntüyle ya-
şayamaz. Bu biraz mecburi hissizlik. Bir tür sınıfsal donma.
Ama belki de değil. Çünkü çok iyi biliyorum ki hissiz de-
ğiliz. Aksine fazla yüklüüz. İnsan her gün geçim derdiyle
uyanıp, işini kaybetme korkusuyla çalışıp, gün boyu ço-
cuklarının güvenliğinden endişe edip, akşam ölüm haber-
leriyle dolu gündemi izleyip, aynı yoğunlukta hissedemez.
Bu bir zayıflık değil, bu da bir hayatta kalma yöntemi. Acıya
dayanabilirsin diye kalbimizi kilitlemek..

Yine de o kapı tamamen kilitli değil. Çünkü duygular yal-
nızken donuyor, oysa birlikteyken akıyor. Utanç yalnızken
büyüyor. Korku yalnızken felç ediyor. Ama bir madenci çı-
kıp "öyle mi alay komutanı" dediğinde sessizlik çatlıyor. Ak-
belen'de zeytin ağaçları için bastonuyla direnirken hayatını
kaybeden 88 yaşındaki Gülsüm Nine'nin kararlı öfkesi top-
rağa ve suya karışıp dünyanın bir ucunda neredeyse insan
avına dönüşen ICE karşısında, insanlığın onur ve haysiyet
mücadelesini veren milyonlarla buluşuyor. Bizi kurtaracak
olan tam da bu duygudaşlık işte.

Utanç yerini söze,

Korku yerini dayanışmaya,

Öfke yerini talebe ve tutkuya bıraktığında;

Çalışmak ölmekle yan yana anılmayacak. Kadınlar işe
giderken kalbini susturmak zorunda kalmayacak.

Belki o gün duygularımız ilk kez gerçekten bize ait olacak.

Notlar / Referanslar

Margies, N., & Sauerborn, E. (2025). Emotions and class:
the social function of feelings in shaping inequality. *Emoti-
ons and Society*, 7(3), 319-330.

Dünyada Her 11 Dakikada 1 Kadın Öldürülüyor!

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününün Anlamı

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 17 Aralık 1999'da 25 Kasım'ı Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü olarak belirledi. Böyle bir özel gün belirmenin neden olduğu olay oldukça can yakıcıdır.

Bugünün 25 Kasım olarak belirlenmesinin nedeni 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde meydana gelen bir olaya dayanıyor. 25 Kasım 1960'ta Dominik Cumhuriyeti'nin Mirabal kardeşler, ülkeyi diktatörlükle yöneten Rafael Trujillo'nun "Ülkede iki tehlike var: Kilise ve Mirabal Kardeşler" şeklinde yaptığı açıklamadan günler sonra dövülerek vahşice öldürüldüler.

Mirabal Kardeşlerin Anısına Saygıyla...

Tez-Koop-İş Kadın

Mirabal kardeşler (Patria, Minerva ve Maria Teresa), ülke Rafael Trujillo'nun diktatörlüğü altındayken Dominik Cumhuriyeti'nde yaşayan üç kız kardeşti. 1930'ların sonlarında Rafael Trujillo, Dominik Cumhuriyeti'nde yaşayan binlerce Haitili'nin ırk temelli toplu katliam emrini verdi. Saltanatı 31 yıl sürdü ve iktidarı totaliter bir rejimde birçok vatandaşı baskı altına aldı ve haklarını bastırdı.

Üç Mirabal kız kardeş, Rafael Trujillo'nun saltanatının acımasız ve sistematik şiddetine aktif olarak karşı çıktı ve rejime meydan okumak için bir gizli harekete öncülük etti. Aktivizmde kendilerine katılmayan dördüncü bir kız kardeşleri Dede vardı. Mirabal Rahibeler, Rafael Trujillo'dan gelen tehditlere sık sık maruz kalıyorlardı. Mirabal kardeşler Trujillo'nun eylemlerine farkındalık getirmek için yürüttükleri kampanyalarda, Trujillo'nun öldürdüğü kişilerin isimlerini veren broşürler hazırlayıp dağıtıyordu.

25 Kasım 1960'da, Patria, Minerva ve Maria Teresa, Rafael Trujillo tarafından gönderilen kişiler tarafından vahşice öldürüldü. Cesetleri, kaza süsü vermek amacıyla yoldan çıkarılan kız kardeşlere ait jipe bindirildi. Üç Dominikli kadın siyasi aktivist Mirabal kardeşler'in öldürülmesi, Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Günü fikrini tetikledi. Mirabal kardeşler demokratik ve feminist direnişin sembolü oldular. Üç Mirabal kardeşin öldürülmesi, kamuoyunda büyük bir öfkeye yol açtı ve bu da kısmen Rafael Trujillo'nun 6 ay sonra eski müttefikleri tarafından öldürülmesine neden oldu.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı 16 Günlük Aktivizm

Birleşmiş Milletler kuruluşu olan UN Women tarafından her yıl 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde başlayan ve 10 Aralık İnsan Hakları

Günü'ne kadar devam eden uluslararası bir kampanyadır.¹ 25 Kasım – 10 Aralık 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilecek olan Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı 16 Günlük Aktivizm'in bu yılki küresel teması "*Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddeti Önlemek için Yatırım Yapın*". Kampanya her yıl 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nden 10 Aralık İnsan Hakları Günü'ne kadar devam ediyor.

Kadına Yönelik Şiddeti Tanımalıyız!

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Kadına Yönelik Şiddeti; "Cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarlarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranış" şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma daha sonra ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakarak uygulanan ekonomik şiddette dahil edilmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan rapora göre, 15 ila 49 yaş arasındaki kadınların yüzde 19'u, "yakın bir partner tarafından" fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalıyor. Bazı durumlarda bu şiddet kadının ölümüyle sonuçlanmaktadır. Kadın cinayetleri hakkında resmi verilere ulaşmanın çok zor olduğu günümüz Türkiye'de kadın cinayetlerine ilişkin veri toplayan sivil oluşumlar: Anıt Savaş, Bianet ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu olarak sıralanıyor.

Medyada yansıyan kadın cinayetleri haberlerini Veri Kazıma (Web Scraping) işlemi ile toplayıp haber metinleri ile Doğal Dil İşleme yöntemiyle kelime bulutu oluşturunca karşımıza şaşırtıcı ve dehşete düşüren bir tablo çıkıyor. Kadın cinayet haberlerinin medyaya nasıl yansıdığını daha iyi anlamak açısından bu tablo bize yardımcı olabilir. Haberlerde yer alan en çok 4 kelime sırası ile; "öldürdü", "karısı", "intihar", "eşi".

Kadına Yönelik Şiddet Hakkında 5 Gerçek

Dünya çapında kadınların tahmini yüzde 35'i, eşi olmayan biri tarafından fiziksel ve/veya cinsel saldırıya uğruyor (1). Bazı araştırmalar, kadınların yüzde 70'inin yakın bir partnerden şiddet gördüğünü gösteriyor (2). Kadınlar ve kız-

lar, tüm insan ticareti mağdurlarının yüzde 71'ini oluşturuyor(3). 10 kadından 1'inden fazlası hayatlarında zorla cinsel ilişkiye giriyor (4). En az 140 ülkede aile içi şiddet ve cinsel tacize karşı yasalar olmasına rağmen kadına yönelik şiddet rakamları artarak devam ediyor (5).²

Kadına yönelik şiddet; insanlık onurunun ayaklar altına alınması, erdem, faziletin, hoşgörünün ve insanlığın insafsızca katledilmesi demektir. Kadına şiddet, eşitliğin, kalkınmanın, barışın sağlanmasının yanı sıra kadın ve kız çocuklarının insan haklarının yerine getirilmesinin önünde bir engel olmaya devam etmektedir.

Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, günümüz dünyamızdaki en yaygın, kalıcı ve yıkıcı insan hakları ihlallerinden biridir ve sonucundaki cezasızlık, sessizlik, damgalanma ve utanç nedeniyle büyük ölçüde bildirilmemektedir.

Kadına yönelik şiddet hem ülkemizde hem de dünyada ciddi bir toplumsal sorun. Kadınlar evde, işte, sokakta şiddete maruz kalıyor. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından yayınlanan rapora göre Dünyada her 11 dakikada 1 kadın tanıdığı biri tarafından öldürülüyor.

Yalnız Değilsin!

Herhangi bir şiddet, suistimal, taciz, kötüye kullanım yaşadınız ve yardıma mı ihtiyacınız var? Kendinizi tehdit altında, güvensiz hissettiyseniz veya yardıma ihtiyacınız varsa, Türkiye geneli ücretsiz olarak 155/156/183 numaralarını arayabilirsiniz.

Hayatı tehdit ediyor mu?

Bu sorulardan herhangi birine EVET cevabı verirseniz 7 gün 24 saat ücretsiz 112'yi arayın ve polisi isteyin. Ayrıca ALO 183'ü arayarak bulunduğunuz yere en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Aile Danışma Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve kadın konukevleri ile ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

¹ https://www.nukteler.com/kadina-yonelik-siddete-karsi-uluslararası-mucadele-gunu/#google_vignette

² A.g.e.

Psikolojik Şiddet ve Tacize (Mobbing) Karşı Mücadele Broşürümüz Çıktı!

Tez-Koop-İş Kadın

Sendika olarak Şiddete Sıfır Tolerans Belgesinin gerekliliğini yerine getirmeye çaba gösteriyoruz. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününe özel bir hazırlık yaptı sendikamız. Şiddetin çeşitli biçimlerini tanımalı ve durdurmak için çaba göstermeliyiz. Çünkü şiddet yok edilemezse her ortamı, o ortamda yaşayan her bir bireyi etkiler. Şiddet çeşitli kılıklara girer. Şiddetin yoğunluğu ve hızı değişebilir. Şiddet erkekleri de etkiler ancak hız kesmeyen kadın cinayetlerinden de görüyoruz ki asıl olarak kadınlar şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü vesilesiyle **Psikolojik Şiddet ve Tacize Karşı (Mobbing) Mücadele Broşürümüz Çıktı!** Broşürün girişinden birkaç paragrafı sizlerle paylaşmak istiyoruz. Devamını okumanız dileğimizle...

Mobbing ya da Türkçe'de "yıldırma" işyerinde, canınızı sıkan olayların hemen ardından sıkça adlandırdığımız bir terim oldu. Kavram toplumsal yaşam içinde çok hızlı dolaşıma girdi, psikolojik şiddet ya da taciz kavramlarına başvurmadan kolayca kullanılabilir hale geldi. Ancak böyle yaparak kavramın ifade etmek istediği hakikati gözden kaçırabiliyoruz.

Mobbing ya da "yıldırma", işyerindeki ağır bir psikolojik şid-

det ve tacizi durumunu anlatan bir kavram. Taciz sadece işveren/yöneticiden değil birlikte çalışılan arkadaşlardan da gelebiliyor. Bir işyerinde, *işçiyi/emekçiyi yalnızlaştırmak, kişilik haklarını zedeleyen* ve nihayetinde onu *işten uzaklaştırmak* için işveren ve/veya çalışma arkadaşlarınınca *sürekli ve sistematik* psikolojik şiddet uygulamaya ve taciz etmeye "mobbing" diyoruz. İşyerindeki nezaketsiz ve kaba davranışları, öfke duyulan her olayın ardından çıkan istenmeyen sözcükleri, öfkeli bakışları, sistematik olmayan görmezden gelme eğilimlerini, dikkatsizlik ve özensizlikleri mobbing (yıldırma) olarak değerlendiremeyiz. İşyerleri, farklı toplumsal kesimlerden ve yaşam tarzlarından insanların karşılaştığı mekanlardır. İstenmeyen bu yaklaşımların bir kısmı, toplumsal sınıfsal, erkek egemen kültür ve dil, kültürel ve yaşam tarzı ile ilgili davranışlardır.

Kuşkusuz çalışma barışının olduğu bir işyerinde bu dikkatsiz, özensiz, ötekini düşünmeden, farkına varmadan, art niyet olmaksızın yapılan davranışların olmamasını talep etmek insan haklarının bir gereğidir. Çünkü insan hakları, herkesin her topluluğun günlük yaşamını sürdürdüğü ortamda saygı görür veya ihlal edilir.¹

1 KÜYEREL (2017) İbrahim Ö. Kaboğlu "İnsan Hakları: "Düşünce" Evrensel, "Uygulama" Yerel. Demokratik Kazanımlar Nasıl Kurumsallaşır? KÜYEREL Düşünce Enstitüsü.

“25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” Eğitim Seminerine Katıldık

Tez-Koop-İş Kadın

Konfederasyonumuz TÜRK-İŞ tarafından düzenlenen “25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” eğitim seminerine katıldık. 24-27 Kasım 2025 tarihleri arasında Balıkesir’de gerçekleştirilen, TÜRK-İŞ’e bağlı

sendikaların kadın yönetici ve uzmanlarının yer aldığı eğitim seminerine sendikamız adına İzmir 2 No.lu Şube İdari Sekreteri Melike Arslan ve Bursa Şube Örgütlenme Sekreteri Nermin Savur Şahin katıldı.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü: Yaşamlarımızdan, Emeğimizden, Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz!

Tez-Koop-İş Kadın

25 Kasım, dünyanın dört bir yanında kadınların şiddete, eşitsizliğe ve baskıya karşı seslerini birleştirdiği mücadele günüdür. Türkiye’de ise kadınlara yönelik şiddetin her geçen yıl görünür biçimde arttığı; kadınların kamusal alanda, işyerlerinde, ev içinde şiddetin farklı biçimlerine maruz kaldığı bir süreç yaşanıyor. Henüz Kasım ayının başında, Sendikamızın örgütlü olduğu Erzurum Teknik Üniversitesi çalışanı üyemiz Nermin Tirit’i bir kadın cinayetinde kaybettik.

Bugün, siyasal iktidarların kadınları hedef alan söylemleri ve politikalarının derinleştiği; toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kurumsallaştıran adımların hızlandığı bir dönemin içindeyiz. Cezasızlık kültürü şiddet faillerine yönelik caydırıcılığı ortadan kaldırırken; İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı ve 6284 sayılı Kanun’un etkin biçimde uygulanmaması, kadınların yaşam haklarını doğrudan tehdit ediyor. Kadın emeğini görünmez kılan, bakım yükünü kadınların omuzlarına yıkan, kadınları ücretsiz refah sağlayıcıları haline getiren kapitalist ve patriyarkal düzen, şiddetin yeniden üretilmesinin başlıca zeminini oluşturuyor.

Bu koşullarda 25 Kasım, yalnızca bir anma günü değil; bir hak mücadelesi çağırısıdır!

Tez-Koop-İş Sendikası olarak bugün bir kez daha haykırıyoruz:

- Kadın cinayetleri politiktir. Failleri koruyan indirimler, ayrımcı yargı pratikleri ve toplumsal cinsiyet karşıtı politikalar şiddeti beslemektedir. İstanbul Sözleşmesi’ne geri dönmeli ve 6284 sayılı Kanun etkin biçimde uygulanmalıdır.
- Kadınlar işyerlerinde her gün yeni biçimleriyle şiddet, taciz, mobbing ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalıyor.

Şiddetsiz ve eşit bir çalışma yaşamı için ILO 190 sayılı Sözleşme derhâl imzalanmalı; uygulanması güvence altına alınmalıdır.

- Kadınların istihdama katılımını sınırlayan en büyük engel hâlâ ev içi bakım yüküdür. Kamusal bakım hizmetleri yaygınlaştırılmalı; çocuk, yaşlı ve hasta bakımının toplumsallaştırılması sağlanmalıdır.
- Erkek şiddetine karşı mücadele, bireysel çabalara bırakılamaz; toplumsal cinsiyet eşitliği bütünlüklü bir devlet politikası haline getirilmelidir.
- 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nde, eşit, özgür ve şiddetsiz bir yaşam için mücadeleyi sürdüren tüm kadınları selamlıyoruz!

Bu mücadele bizim, bu hayat bizim!

Üyemiz Nermin Tirit’i ve kadın cinayetlerinde yaşamını yitiren hiçbir kadını unutturmayacağız!

Yaşamlarımızdan, Emeğimizden, Haklarımızdan Vazgeçmeyeceğiz!

Kadın Cinayetleri: Sonbaharın Sessiz Çığlığı

Tez-Koop-İş Kadın

Takvimler sonbahardan kışa dönerken kadınlar öldürülmeye devam etti. Üstelik yalnızca öldürülmekle kalmadılar; birçoğunun ölümü "şüpheli" başlığı altında kayıtlara geçti, faili, nedeni ve sorumluluğu sis perdesinin arkasında bırakıldı. Bu hüznü haber sadece üç aylık bir veri dökümü değildir, devletin tuttuğu kayıtların, görmezden gelinen hayatların ve her ay yeniden karşımıza çıkan aynı cümlelerin belgesidir:

"Kadınlar en çok en yakınlarındaki erkekler tarafından öldürüldü."

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun (KCDP) aylık raporları ile bianet'in erkek şiddeti çetelesi verileri birlikte okunduğunda, 2025'in Ekim-Kasım-Aralık döneminde kadınlara yönelik ölümcül erkek şiddetinin sürekliliği çok net biçimde görülüyor.¹ KCDP'ye göre Ekim 2025'te 19 kadın cinayeti ve 22 şüpheli kadın ölümü, Kasım 2025'te 29 kadın cinayeti ve 22 şüpheli kadın ölümü kaydedildi. 2025 yılı geneli için KCDP, en az 294 kadın cinayeti ve 297 şüpheli kadın ölümü açıkladı.

Ekim ayında kadınların %42'si evinde, %68'i ateşli silahla öldürüldü. 2025 başından Ekim sonuna kadar gerçekleşen kadın cinayetlerinin **%58'inin ateşli silahla işlendiği** vurgulandı. Ev, kadınlar için güvenli alan olarak anlatılıyor. Ama rakamlar başka bir şey söylüyor:

Kadınlar "yuva" denilen yerde öldürülüyor. Aileyi kutsayan söylem ile kadını koruyan mekanizmalar arasındaki

uçurum burada başlıyor. Bir kadının hayatına dair karar almak istemesi — boşanmak istemek, ilişkiyi reddetmek, barışmayı reddetmek — hâlâ ölüm sebebine dönüştürülebilir. Bu, münferit değil; bu, patriyarkanın en çıplak hali.

Kasım ayında Sayılar Yükselirken Sessizlik Derinleşti. Kasım 2025'te KCDP'ye göre **29 kadın cinayeti, 22 şüpheli kadın ölümü oldu.** Yani sadece bir ayda, neredeyse her gün bir kadın öldürüldü ya da ölümü şüpheli biçimde kayıtlara geçti. Bianet ise Kasım ayında basına yansıyan vakalara göre erkeklerin **en az 25 kadını ve 6 çocuğu öldürdüğünü** belirtiyor. Ayrıca en az **33 kadına şiddet uygulandığını, 23 çocuğun istismar edildiğini ve en az 9 kadının tacize uğradığını** kaydediyor. Bu veri, kadın cinayetlerinin tek başına ele alınamayacağını; onların, daha geniş bir erkek şiddeti ekosisteminin en ölümcül ucu olduğunu gösteriyor.

Bir kadın, uzaklaştırma kararı alıyor.

Bir kadın, ayrılıyor.

Bir kadın, hayır diyor.

Bir kadın, şikâyetçi oluyor.

Ve çoğu zaman sistem, bu "hayır"ın arkasında durmuyor.

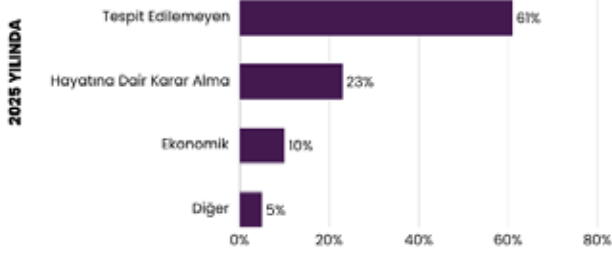
Kadınların öldürülmeden hemen önce sinyaller veriyorlar. Başvuruda bulunuyorlar. Şikâyet ediyorlar. Koruma kararları var. Ama sonra haber metinlerinde şu cümleyi tekrar tekrar okuyoruz: **"Fail hakkında daha önce işlem yapıldığı öğrenildi."** Bu cümle, aslında bir kurumlar zincirinin başarısızlık itirafıdır.

¹ <https://www.kadincinayetleriniidurduracagiz.net/> <https://bianet.org/>

Aralık 2025'te yıl bitiyor ancak şiddet durmuyor! Aralık 2025 için bianet'in tam liste haberine göre erkekler **en az 27 kadını**, özet çetele sayfasına göre ise **28 kadını** öldürdü. Aynı haberde erkeklerin **en az 51 kadına şiddet uyguladığı** da kaydediliyor.

KCDP'nin 2025 yılı raporu ise yılın toplamında, **en az 294 kadın cinayeti**, **297 şüpheli kadın ölümü** olduğunu açıklıyor. Aynı raporda, 2025'te kadınların **%61'inin evinde öldürüldüğü** ve **en az 203 kadının aile üyeleri tarafından öldürüldüğü** belirtiliyor.

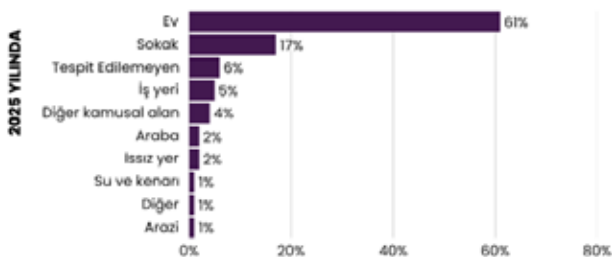
KADINLAR HANGİ BAHANELERLE ÖLDÜRÜLDÜ?

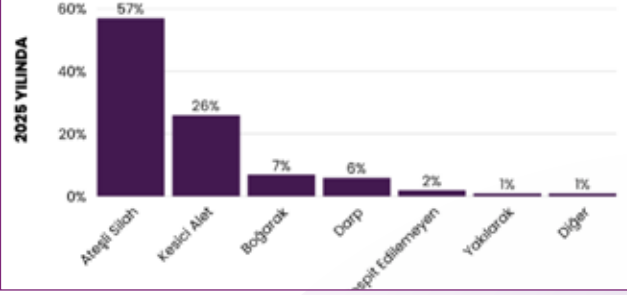
KADINLARI KİM ÖLDÜRDÜ?

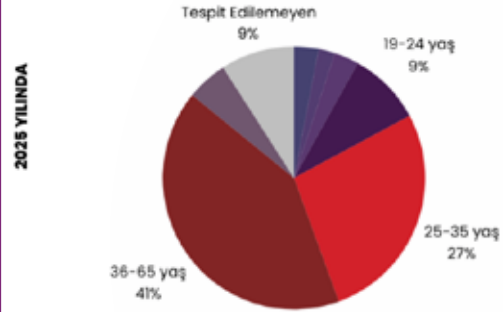
KADINLAR NEREDE ÖLDÜRÜLDÜ?

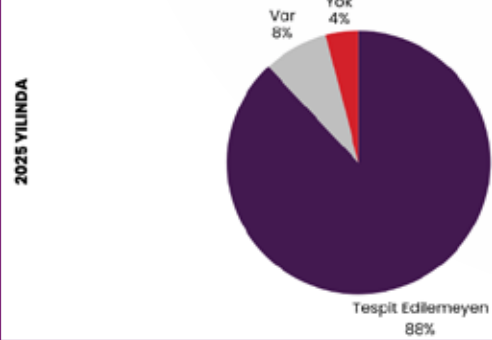
KADINLAR NASIL ÖLDÜRÜLDÜ?

KADINLAR KAÇ YAŞINDAYDI?

KADINLARIN 6284 KORUMA KARARI VAR MIYDI?

Kadını kamusal alandan çekmeye çalışan her politik dil, onu daha çok denetim altına alan erkek şiddetinin alanına itiyor. Kadınların ekonomik bağımsızlığını zayıflatan, boşanmayı zorlaştıran, nafaka hakkını tartışmaya açan, şiddeti "aile içi mesele" diye küçülten her yaklaşım; yalnızca bir siyasi tercih değil, **yaşam hakkını doğrudan etkileyen bir zemin** yaratıyor.

Bu Üç Ay Bize Ne Öğretiyor?

Kadınlar en çok en yakınlarındaki erkekler tarafından öldürülüyor

Ekim verisi bunu açıkça ortaya koyuyor: kadınların büyük çoğunluğu evli olduğu ya da eskiden evli olduğu erkekler tarafından öldürüldü. Bu, "yabancı saldırgan" anlatısının gerçeği yansıtmadığını bir kez daha gösteriyor.

Ev hâlâ en tehlikeli yerlerden biri

KCDP'nin yıllık raporuna göre 2025'te kadınların %61'i evinde öldürüldü; Ekim ayında da en yüksek oran ev içindedi. "Özel alan" diye tarif edilen yer, kadınlar için çoğu zaman ölümün mekânı olmayı sürdürüyor.

Ateşli silah kolayca erişimi kritik bir mesele

Ekim raporunda kadınların %68'inin ateşli silahla öldürüldüğü belirtiliyor. Silaha erişimin sınırlandırılması, koruma kararı olan ya da şiddet geçmişi bulunan erkeklerle ruhsat verilmemesi ve mevcut silahların geri alınması yaşamsal bir politika talebi olarak öne çıkıyor.

"Şüpheli kadın ölümü" başlığı büyüyor

Sadece Ekim ve Kasım'da KCDP'ye göre 44 şüpheli kadın ölümü var. Yıllık toplam ise 297. Şüpheli ölümler, çoğu zaman etkin soruşturma eksikliğiyle görünmezleşiyor. Bu alan, adalet sisteminin en karanlık boşluklarından biri.

Resmî veri eksikliği, mücadelenin önündeki büyük engel

KCDP raporları ve bianet'in açık veritabanı çalışmaları olmasa, bu tabloyu bu netlikte göremeyebilirdik. Türkiye'de kadın cinayetlerine dair sistematik ve şeffaf resmî veri tutulmaması, yalnızca teknik bir eksiklik değil; **politik bir görünmezleştirme biçimi**.

Bu bir istatistik değil, eksilen hayatlar

Ekim, Kasım ve Aralık 2025...

Sonbaharın sararan yapraklarıyla birlikte yine kadınların isimleri düştü gündeme.

Kimi bir apartman boşluğunda, kimi evinin salonunda, kimi sokak ortasında, kimi "şüpheli ölüm" başlığı altında kayda geçti.

Ama her birinin ortak bir gerçeği vardı:

Yaşamak istiyorlardı.

Kadın cinayetleri raporlarını okurken en tehlikeli şey, sayılara alışmaktır.

19... 29... 22... 27...

Oysa her rakamın arkasında yarım kalan bir hayat, annesiz kalan çocuklar, susturulmuş bir gelecek var.

Bir kadın dergisi olarak bu sayıları paylaşmak, yalnızca bilgi vermek değil; **hafıza tutmaktır**.

Unutmamaktır. Unutturmamaktır.

Çünkü kadınlar sadece öldürülmüyor; çoğu zaman öldürülmeden önce duyulmuyor. Ve belki de bu yüzden bugün en yüksek sesle söylememiz gereken cümle şu:

Kadınları korumayan her sistem, failleri cesaretlendirir.

Şiddeti önlemeyen her boşluk, yeni bir cinayetin zemini olur.

Kadınların yaşam hakkı, tartışma konusu değil; devletin asli sorumluluğudur.

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde Kadınlar Alanlardaydı!

Tez-Koop-İş Kadın

Uçan Süpürge'den 25 Kasım çağrısı: Erkek adalet değil, gerçek adalet istiyoruz!

Uçan Süpürge Vakfı, 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü dolayısıyla yayımladığı bildiriye, kadına yönelik şiddetin cezasızlık politikaları nedeniyle derinleştiğini vurguladı.

<https://bianet.org/haber/ucan-supurgeden-25-kasim-cagrisi-erkek-adalet-degil-gercek-adalet-istiyoruz-313840>

Foça'da kadınlar haykırmaya devam ediyor: 'Gerçek adalet istiyoruz'

İzmir- 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü etkinlikleri, Foça Barış Kadınları İniyatifi ve Foça Kent Konseyi Kadın Meclisi, Foça Belediyesi ve Tüm Emeklilerin Sendikası Foça Şubesi, Foça'da " Savaşa, Yoksulluğa Şiddete karşıyız " vurgusuyla güne anlam kattı. Ye-

nifoça Atatürk Parkında başlayan eylem Yenifoça Meydanında yapılan basın açıklamasıyla devam etti.

<https://www.evensel.net/haber/585780/focada-kadınlar-haykırmaya-devam-ediyor-gercek-adalet-istiyoruz>

Çorum'da 25 Kasım eylemi: Bir ülkede kadınlar güvende değilse, hiçbir şey yolunda değildir!

Çorum – Çorum Kadın Platformu, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında düzenlediği yürüyüş ve basın açıklamasıyla, artan şiddet, cinayetler, baskı ve sömürüye dikkat çekerek "Yaşamak istiyoruz" mesajı verdi. Kadınlar açıklamalarında, "Şiddetin, eşitsizliğin, baskının iktidarına boyun eğmiyoruz. Yaşamı ve özgürlüğünü savunuyoruz" vurgusu yaptı.

<https://www.evensel.net/haber/585704/corum-da-25-kasim-eylemi-bir-ulkede-kadınlar-guvende-degilse-hicbir-sey-yolunda-degildir>

Eskişehir'de kadınlar 'Aile Yılı' politikalarına karşı yürüdü

Eskişehir'de 25 Kasım'da sokağa çıkan kadınlar, iktidarın 'Aile Yılı' politikalarına karşı yürüdü. Kadın cinayetlerine karşı ses yükselten kadınlar, örgütlülüğün önemini vurguladı.

<https://www.evrensel.net/haber/585676/eskisehirde-kadınlar-ai-le-yili-politikalarına-karsi-yurudu>

İşçi kadınlar grev ve direnişlerde en önde: Berec'den Şık Makas'a devam eden mücadele!

Özak'tan Digel'e Smart'tan Şık Makas'a kadınlar mücade-
lenin en önünde. Kadın işçiler, düşük ücretin yanı sıra taciz
ve mobbinge karşı da direniyor. Mücadele etmeden ve ör-
gütlü olmak bu sorunların tek çözümü.

<https://www.evrensel.net/haber/585603/isci-kadınlar-grev-ve-di-renislerde-en-onde-berec-den-sik-makasa-devam-eden-mu-cadele>

Çanakkale'de 25 Kasım Kadına Saygı Yürüyüşü Gerçekleşti

Çanakkale'de 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Ulus-
lararası Mücadele Günü kapsamında düzenlenen "Kadına
Saygı Yürüyüşü", Kordon'dan başlayıp Truva Atı önündeki
basın açıklamasıyla son buldu. Programın devamında açı-
lan Hakime Pala Gürel Resim Sergisi ise vatandaşlardan
yoğun ilgi gördü.

<https://www.canakkaleolay.com/haber/25-kasim-kadina-say-gi-yuruyusu-gerceklesti-114784>

Kocaeli ve Gebze'de kadınlar şiddete karşı alandıydı!

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Müca-
dele Günü'nde Kocaeli ve Gebze'de kadınlar sokağa çıktı.

<https://ekmekvegul.net/gundem/25-kasim-2025-kocaeli-ve-gebze-de-kadınlar-siddete-karsi-alandıydı>

Adana ve Denizli'de 25 Kasım eylemleri

Adana ve Denizli'de 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle
Mücadele Günü nedeniyle kadınlar eylem ve etkinlik dü-
zenledi.

Adana Kadın Platformu üyesi kadınlar, Atatürk Parkı'nda
bir araya gelerek Uğur Mumcu Meydanı'na yürüdü. Deniz-
li'de ise kadın örgütleri Gazi İlkokulundan Çınar Meydanına
yürüyüş gerçekleştirdi.

<https://artigercek.com/kadin/adana-ve-denizlide-25-kasim-eylemleri-340361h>

İstanbul'da 25 Kasım: Kadınlar şiddete ve yoksulluğa karşı sokakta!

İstanbul'da 25 Kasım için Taksim Tünel'de bir araya gelen kadınlar, şiddete, yoksulluğa, kadın cinayetlerine ve iktidarın «Aile yılı» programına karşı yürüdü.

<https://www.evrensel.net/haber/585621/istanbulda-25-kasim-kadınlar-siddete-ve-yoksulluga-karsi-sokakta>

Samsun'da kadınlar: 'Şiddetsiz, eşit, özgür bir yaşam için mücadelede kararlıyız'

Samsun Kadın Dayanışması'nın çağrısıyla toplanan kadınlar, 25 Kasım'da şiddete, yoksulluğa, gerici politikalara ve cezasızlığa karşı yürüdü.

Samsun - Samsun Kadın Dayanışması'nın çağrısıyla bir araya gelen kadınlar, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde şehir merkezinde yürüyüş gerçekleştirdi. Eski Vergi Dairesi önü - Bulvar AVM girişinde toplanan kadınlar, pankart ve dövizlerle İstiklal Caddesi boyunca sloganlarla yürüyerek Akbank önünde basın açıklaması yaptı.

<https://www.evrensel.net/haber/585679/samsunda-kadınlar-siddetsiz-esit-ozgur-bir-yasam-icin-mucadelede-kararliyiz>

Bolu Kadın Platformu: 'Şiddetsiz, eşit, barış içinde yaşamak istiyoruz'

25 Kasım'da Bolu'da bir araya gelen kadınlar, sömürüye, şiddete karşı yürüdü; eşit, özgür ve demokratik bir yaşam talebini yineledi.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde Bolu Kadın Platformu yürüyüş ve basın açıklaması yaptı. Bolu İzzet Baysal Anıtı önünde toplanan kadınlar, meşalelerle ve sloganlar eşliğinde Kardelen Meydanı'na yürüdü.

<https://www.evrensel.net/haber/585653/bolu-kadin-platfor-mu-siddetsiz-esit-baris-icinde-yasamak-istiyoruz>

25 Kasım 2025 | İzmirli kadınlar: 'Bu düzene ses yükseltiyoruz'

İzmir Kadın Platformunun (İKP) 25 Kasım kapsamında çağrısıyla kadınlar, "Eşit, özgür, güvenceli bir yaşamdan vazgeçmiyoruz" diyerek bir araya geldi. Alsancak Penguin Kitapevi önünde toplanan kadınlar, sloganlar eşliğinde Kıbrıs Şehitleri Caddesi boyunca Türkan Saylan Kültür Merkezi önüne yürüdü.

<https://ekmekvegul.net/gundem/25-kasim-2025-izmirli-kadınlar-bu-duzene-ses-yukseltiyoruz>

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde Dünya Kadınları Ayaktaydı!

Tez-Koop-İş Kadın

Meksika'da kadınlar, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti protesto etmek için yürüyüş düzenledi.

Cinsiyet temelli şiddetin yaygın olduğu bir ülkede, yüzlerce kadın 25 Kasım 2025'de Meksika Şehri sokaklarında kadınlara yönelik şiddeti protesto etmek için yürüyüş düzenledi.

Mor veya yeşil bandanalar takmış yüzlerce gösterici arasında bazıları davul çalarken, diğerleri pankartlar taşıyordu. Pankartlardan birinde şöyle yazıyordu: "Bugün yardım isteyenlerin sesi benim!"

<https://www.wsls.com/news/world/2025/11/26/women-march-in-mexico-city-to-protest-gender-violence/>

Feminist hareket bugün Malaga'da 'cinsiyete dayalı şiddete ve bunun inkarına' karşı gösteriler düzenlenmesi çağrısında bulundu.

Feminist örgüt Plataforma Contra las Violencias Machistas 'Violencia Cero', 25 Kasım Salı günü Malaga'daki Plaza de la Merced'den başlayacak bir gösteri çağrısında bulundu. Protesto, Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Uluslararası Günü'nü anmak ve sadece cinsiyete dayalı şiddetin varlığına değil, aynı zamanda bu suç kategorisinin yaygınlaştığı gerçeğinin inkar edilmesine de dikkat çekmek istedi.

<https://www.surinenglish.com/malaga/feminist-movement-calls-for-demonstration-today-20251125080141-nt.html?>

İtalya/Milano'da Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Uluslararası Günü İçin Protesto Mitingi

Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Uluslararası Günü'nde, protestocular şehir merkezindeki büyük bir inşaat alanının kapılarını zorla açarak sembolik olarak alanı işgal etti ve Milano'da yeni binaların inşasını protesto etti.

(Fotoğraf Kaynağı: © Andrea Carrubba/ZUMA Press Wire)

<https://www.reutersconnect.com/item/protest-rally-in-milan-for-international-day-for-the-elimination-of-violence-against-women/dGFnOnJldXRlcuMuY29tLDlwMjU6bmV-3c21sX01UMVpVTUEwMDBHREdGVjU>

İspanya/Madrid'de Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Protestolar

Binlerce kişi ve feminist grupların üyeleri, "Kurumsal ihmale son verin" yazılı pankartlar ve sloganlarla, Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılması Uluslararası Günü'nü anmak için 25 Kasım'da Madrid'de gösteri düzenledi. (Fotoğraf Kaynağı: © Aaron Heredia/ZUMA Press Wire)

<https://www.reutersconnect.com/item/25n-protests-against-gender-violence-in-madrid/dGFnOnJldXRlcuMuY29tLDlwMjU6bmV3c21sX01UMVpVTUEwMDA0UVAxSU4>

Fransa/Strasbourg'da 25 Kasım Yürüyüşü

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde, Kadın Gözüyle'nin de içinde olduğu Uluslararası Kadın Kolektifi ortak bir yürüyüş organize etti.

Saat 18:00'de başlayan yürüyüşe yaklaşık 500 kişi katıldı. Eyleme, 2025 yılı başından 25 Kasım'a kadar öldürülen kadınlar anılarak başlandı. Tek tek isimleri okunduktan sonra anılarına saygı duruşu yapıldı.

<https://www.yasanacakdunya.org/strasbourgdada-25-kasim-yuruyusu/>

Stuttgart ve Viyana'da 25 Kasım Eylemleri

Stuttgart- Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde Stuttgart'ta çok sayıda eylem ve etkinlik yapıldı. 8 Mart Kadın Platformu'nun "İsyandayız – Yas, Öfke, Direniş!" çağrısıyla yapılan yürüyüşe yaklaşık 1200 kişi katıldı. Çoğunluğu genç kadınlardan oluşan kortej, Wilhelmsplatz'dan şehir merkezine yürüyüşe geçti. "Kadına Yönelik Şiddet Münferit Değil, Sistematik!" pankartları göze çarptı.

Kadın Sığınma Evleri temsilcisi, ana okulu ücretlerindeki artışlara, sığınmacılar, gençler, evsizler ve diğer sosyal alanlardaki bütçe kesintilerine değindi. Ayrıca erkek şiddeti sonucu hayatını kaybeden Aleyna'nın annesi de, dayanışma ve mahkemelere katılma çağrısı yaptı. Aleyna, Stuttgart Üniversitesi öğretimlik Fakültesi öğrencisiydi.

Viyana- 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı Viyanalı kadın kurumların çağrısıyla saat 17:00'de Handelskai tren durağında başladı. Handelskai'nin özelliği burada daha önceden üç kadın katledilmişti, bu nedenle eylem bu yıl buraya alındı. Eyleme Viyanalı genç kadınların katılımı dikkat çekiciydi. Göçmen kasın kurumlarının katılımı sayı olarak çok azdı. Eylemde coşkulu ve sıkça "Kadın, Yaşam, Özgürlük" sloganları atıldı. Konuşmalarda daha çok "Handelskai'nin Viyana'nın utanç yeri olduğu" vurgulandı. Her tür şiddete

Türkiye’de Kamu Harcamaları Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Ne Kadar Duyarlıdır?

Tez-Koop-İş Kadın

Bütçe, makroekonomik hedeflerin dışında, devletin cinsiyetler arası eşitsizliklerle mücadele etmede kullandığı bir politika aracıdır. Bütçe ile cinsiyet ilişkisi 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme (TCDB) kavramıyla birlikte sıklıkla tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmayla ulaşılması hedeflenen amaç, bütçe sürecinin tüm aşamalarının cinsiyet eşitliği perspektifiyle işlenmesini sağlamaktır

2025 yılı sonunda yeni bir bütçe dönemini geçirdik. Kadın Dergisi olarak şu soruyu sormadan edemiyoruz. Merkezi Yönetim Bütçesi toplumsal cinsiyeti eşitliğini sağlayacak bir duyarlılığa sahip mi? Kalemleri itibarıyla bütçeden kadınlara ne kadar harcama yapılıyor? Önceki dönemlerde gerçekleşen kamu harcamalar üzerinden bir çalışma yapıldığı öğrendik ve sizinle bu araştırmanın bulgularını paylaşmak istiyoruz.

Devletin kamusal hizmetleri gerçekleştirme için kullandığı maliye politikası araçlarından biri bütçedir. Araştırma Türkiye’de kamu bütçesine harcamalar açısından cinsiyete yönelik bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamıştır. Bütçenin kadın ve erkek arasında ayrımcılığa sebep olmayacak şekilde uygulanması, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kavramının gelişmesini beraberinde getirmiştir. Araştırmada, Türkiye’de 2002 ile 2022 yılı arasında kamu harcamaları incelenmiştir. TÜİK’in yayımladığı Hanehalkı Bütçe Anketleri verilerinden elde edilen transferlerin cinsiyet ile ilişkisi bu kapsamda araştırılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda, Türkiye’de incelenen yıllarda kamu transferlerinin ortalama %35,9’u kadınlara yönelik iken %64,1’inin erkeklere yönelik olduğu bulgusu elde edilmiştir¹.

1 Arınç Boz (2025) "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Türkiye’de Kamu Harcamaları Ne Kadar Cinsiyete Duyarlı? Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Mart 2025 (1), 214-231 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4355452>. Erişim Tarihi: 4 Nisan 2026.

Araştırma bütçe transfer türlerini de incelemiştir. Okurların transferlere ilişkin bilgi edinmesi amacıyla aşağıdaki tablo çıkarılmıştır.

Tablo 1. Araştırma Kapsamında İncelenen Transfer Türleri

Emekli Maaşı	Hanehalkı ferdinin son 12 ay içinde emekli maaşı olarak devletten veya yurt dışından elde ettiği toplam gelir kaydedilmektedir. Eşinden dolayı alınan emekli maaşları ise, "dul, yetim ve öksüz maaşlarında" kapsamıştır.
Yaşlılık Maaşı	65 yaş ve üzerindeki ihtiyaç sahiplerine Emekli Sandığı tarafından ödenen sosyal yardımlar bu kategoriye dâhildir.
Sosyal Yardım	Hanehalkı fertlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Yardım Kurumu, Belediyeler vb. kurum ve kuruluşlardan son 12 ay içinde elde ettiği nakdi yardımların toplam değeri kaydedilmiştir.
Dul, Yetim ve Öksüz Maaşı	Yıllık dul, yetim, öksüz maaşı (Nakdi)
Engelli ve Maluliyet Maaşı	Yıllık engelli, malullük maaşı, gazi aylığı, şehitlik aylığı ve sakatlık yardımı
Hastalık Yardımı	Yıllık hastalık, iş kazası veya meslek hastalıkları nedeni ile SGK-SSK (4a)'dan rapor parası (Nakdi)
İşsizlik Maaşı	Kıdem tazminatı bu soruda kapsamamıştır
Burs Geliri	Yıllık karşılıksız eğitim bursu veya eğitime yönelik bağış/yardımlar (Nakdi/Ayni) Kredi Yurtlar Kurumunun yükseköğrenim öğrencilerine verdiği kredi, gelir niteliği taşımadığından kapsamamıştır.
Doğrudan Destek	Yıllık doğrudan destek, akaryakıt, süt parası ödemesi (Nakdi) Çiftçilere ödenen doğrudan gelir desteği ile akaryakıt ve süt parası şeklindeki destekler bu değişkende kaydedilmiştir.

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4355452>. Erişim Tarihi: 4 Nisan 2026.

Türkiye'de 2002 ve 2022 yılları arasında kadınların ortalama olarak erkeklerden 53 TL daha az gelir elde ettiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, kamu harcamalarından TL bazında erkeklerin daha fazla miktarda gelir elde ettiği söylenebilir. Yüzdesele olarak kadın ve erkeklerin elde ettiği transfer gelirleri incelendiğinde, kadınların toplam transferlerden ortalama %35,9 pay aldığı söylenebilir. Erkekler ise toplam transferlerin yaklaşık üçte ikisini (%64,1) almaktadır. Bu durum kamu transferlerinin çoğunluğundan erkeklerin pay aldığı şeklinde yorumlanabilir. Yıllar itibarıyla toplam transferlerin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde 2002 yılından 2022'ye dalgalanmalara rağmen kadınların aldığı payın arttığı söylemek mümkündür. Son yıllarda ise kadın ve erkekler arasındaki gelir farklılıklarının arttığı gözlemlenmektedir. Özetle, toplam kamu transferlerinden erkekler kadınlara göre daha fazla faydalanmaktadır.

Kamu harcamalarının eşitlik temelinde yapılabilmesi, toplumsal mücadelenin, özellikle kadın mücadelesinin yükselmesi ile mümkün olabilir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe için kadın örgütlerinin, sendikaların ve eşitlik mücadelesi veren sivil toplum örgütlerinin daha güçlü ses getirmesi ve ortak çalışmalar yürütmesi elzemdir. Bütçe hakkı kadınların temel haklarından birisidir.

Birleşmiş Milletler: Bakım Sorumlulukları Orantısız Bir Şekilde Kadınların Omuzlarına Yüklenmektedir!

Tez-Koop-İş Kadın

Kadınlar Durursa Dünya Durur!

Kadınların hemen her eylemde dile getirdikleri "**kadınlar durursa dünya durur**" özlü sözü Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda etkili bir raporla ifade edildi. Rapor, büyük ölçüde kadınların yerine getirdiği bakım emeğinin değerini aşağıdaki cümlelerle ifade ediyor:

Bakım ve Desteğin Anlamı!

Bakım, "kendine, başkalarına ve gezegene özen gösterme eylemi" olarak anlaşılır ve buna ihtiyaç duyanlara destek ve yardım sağlayarak onların onurlu ve özerk bir şekilde topluma katılmalarını sağlamak da dahildir...

Destek, "günlük faaliyetlerini yürütmek ve topluma katılmak için ihtiyaç duyan birine yardım veya destek sağlama eylemi" olarak anlaşılır ve bu yardım, ihtiyaç sahiplerinin temel ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda onların onurlu ve özerk bir şekilde topluma katılmalarını sağlar...

Bakım işi, çocuklara, hastalara, yaşlılara ve engellilere bakım gibi "doğrudan" veya "ilişkisel" bakımı ve ayrıca ev içinde ve dışında gerçekleşen "dolaylı bakımı" içerir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Genel Kurulunun 16 Haziran 2025-11 Temmuz 2025 günü yaptığı oturumda yukarıda ifade edilen bakım ve destek sistemlerinin toplumsal cinsiyet boyutları ele alındı.¹ Toplantıda Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılıkla İlgili Çalışma Grubu

1 <https://docs.un.org/en/A/HRC/59/45>, Erişim Tarihi: 24 Mart 2026.

bu'nun raporu üzerine değerlendirmeler yapıldı.² Haneler, piyasa temelli kuruluşlar, kamu sektörü ve topluluk temelli/kar amacı gütmeyen kuruluşlar, bakım ve destek sağlayan başlıca kurumlar. Devletler ve piyasalar bakım ve destek sorumluluğunu ve maliyetini ailelere aktardığında, bu durum kadınların ve kız çocuklarının iş yükünü artırıyor.

Bakım ve Desteğin Merkezi Rolü

Bu raporda, Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılıkla İlgili Çalışma Grubu, toplumların refahını sürdürmede bakım ve desteğin merkezi rolünü vurguluyor.

"...Bakım ve destek, herkese fayda sağlayan kolektif bir sorumluluk olmasına rağmen, kadınlar ve kız çocukları üzerinde orantısız bir yük oluşturmaya devam etmektedir ve bu durum genellikle onların insan haklarına büyük zarar vermektedir. Önemine rağmen, bakım ve destek çalışmaları genellikle bir iş olarak kabul edilmez ve kabul edildiğinde bile, değeri bilinmez, düşük ücretlendirilir ve büyük ölçüde korumasız kalır..."

Raporda, Çalışma Grubu, mevcut parçalı ve yetersiz bakım ve destek politikalarının cinsiyet ayrımcılığına yol açtığını savunuyor. Bakım alanındaki yapısal açık ve artan bakım ihtiyaçlarının olduğu, hızla yaşlanan bir dünyada, Çalışma Grubu, toplumsal cinsiyete duyarlı, insan haklarına dayalı bakım ve destek sistemleri oluşturmak için erkeklerin ve erkek çocukların bakım işlerine eşit katılımını

2 Mevcut Türkçe versiyon, **orjinal raporun** resmi olmayan bir çevirisidir. **Eşitlik için Kadın Platformu** için ilk etapta Deepl kullanılarak, gönüllü olarak yapılan bu çevirinin sorumluluğu Ayşe Durakbaşa ve Özlem Altıok'a aittir. Serap Altıok metne editoryal katkı sunmuştur.

sağlamak üzere acil kamu yatırımı ve kültürel normların dönüştürülmesi çağrısında bulunmaktadır. Raporda bu olgu kimi sayısal verilerle desteklenmiş ve aşağıdaki biçimde paylaşılmıştır:

"Araştırmalar, bakım ve destek hizmetlerinin ekonomi ve toplum için hayati önem taşıdığını uzun zamandır göstermektedir... Ancak, toplumsal olarak kök salmış cinsiyet stereotipleri ve ataerkil toplumsal normlar nedeniyle, ... bakım sorumlulukları orantısız bir şekilde kadınların omuzlarına yüklenmektedir. Bakım ve destek çalışmaları genellikle iş olarak kabul edilmez ve kabul edildiğinde de değeri bilinmez, düşük ücretlendirilir ve yeterince temsil edilmez... **Kadınlar, tüm ücretsiz bakım çalışmalarının %76,2'sini gerçekleştirmektedir.** Ayrıca, bakım ekonomisinin en önemli alanlarından biri olan sağlık sektöründeki çalışanların %70'inden fazlasını kadınlar oluşturmaktadır."

Savaş, insan haklarının en büyük ihlalidir!

Rapor toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında **savaş, insan haklarının en büyük ihlalidir ve bakım ve destek sistemlerinin kurulmasına doğrudan bir tehdit oluşturmaktadır**... Bugün dünya çapında 120 çatışma yaşanırken, Çalışma Grubu, bazı devletlerin ve devlet dışı aktörlerin hastaneler, okullar ve konutlar dahil olmak üzere sivil bakım ve destek altyapısını kasıtlı olarak tahrip ettikleri ve açlık ve diğer yöntemleri savaş suçu, insanlığa karşı suç ve/veya soykırım olarak nitelendirilebilecek şekillerde kullandıkları ve bunun, özellikle İşgal Altındaki Filistin Toprakları ve Sudan'da, kitlesel yerinden edilme ve zorluklar içinde kadınların ve kız çocuklarının bakım ve destek çalışmalarını artırdığı konusunda derin endişe duymaktadır.

Savaş silahı olarak yaygın bir şekilde kullanılan tecavüz ve kaçırma olayları ... kadınlar ve kız çocukları üzerinde orantısız bir etkiye sahiptir. Silahlı çatışmalar, yerinden edilme, yoksulluk, işsizlik ... gıda güvensizliği, uluslararası yardımlarda ciddi azalmalar ve hareketlerinin giderek kısıtlanması ... nedeniyle kadınların bakım sorumlulukları artmaktadır.

BM raporunda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ortadan kaldırmak için kadınların insan haklarıgüncellenmiş biçimleriyle yeniden tekrar edilmiştir:

- Eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması hakkı
- Eğitim hakkı
- İstihdam ve ekonomik katılım hakkı
- Sağlık hakkı
- Sosyal güvenlik hakkı
- Siyasi ve kamusal hayata katılım hakkı

Çeşitli Ülkelerde Bakım Emeği Konusunda Umut Vaat Eden Uygulamalar³

Ücretsiz bakım işinin tanınması, azaltılması ve yeniden dağıtılması ile ücretli bakım işinde çalışanların daha adil bir şekilde ödüllendirilmesi ve karar alma süreçlerinde temsil edilmesi konusunda bazı umut verici gelişmeler ve iyi uygulamalar bulunmaktadır.

Ekvator, 2008 yılından bu yana evde yapılan bakım hizmetlerini üretken iş olarak tanımış ve "çocuk bakımı, engelli bakımı ve işçilerin iş faaliyetlerini yerine getirebilmeleri için gerekli diğer hizmetleri sunmayı" taahhüt etmiş, "ev işleri ve aile yükümlülüklerinde erkek ve kadınların ortak sorumluluğu ve karşılıklılığı"na atıfta bulunmuştur.

Meksika, 2020 yılında Sosyal Güvenlik Kanunu'nda (madde 201) yaptığı reformla, katkı payı sisteminin hak sahipleri olan erkek ve kadın bakıcıların çocuklarını çocuk bakım hizmetlerine kaydettirmelerine izin vermektedir.

Kanada Hükümeti, 2024 yılında tüm çocukların bakım hakkını güvence altına alan bir yasa çıkarmış ve bunu "günde 10 dolarlık çocuk bakımı" ile uygulamaya koymuştur. Kanada politikası ayrıca, yerli toplulukların ve çocukların yüksek kaliteli, uygun fiyatlı ve erişilebilir çocuk bakımı haklarına odaklanmaktadır.

Tunus'ta 2021 yılında kabul edilen 37 sayılı yasa, ev işlerini düzenlemekte, evde ücretsiz bakım sağlayanlara sosyal güvenliği genişletmekte ve çocuk işçiliğini yasaklamaktadır.

Çin'de, Medeni Kanun'un (2020) 1088. maddesi, boşanma durumunda aile içinde çocuk bakımı veya yaşlı bakımı daha fazla sağlayan) eşe maddi tazminat öngörmektedir. Belediye düzeyinde umut vaat eden modeller arasında, kadınların iş eğitimi, spor veya eğitim için zaman harcadıkları, personel ise aile üyelerine ücretsiz olarak bakım hizmeti verdiği Bogotá'daki Manzanas del Cuidado yer almaktadır; buna ek olarak, uygun fiyatlı çocuk bakım tesislerinin sayısı da artırılmıştır. Men Care gibi sivil toplum kampanyaları, çocuk bakımında kadınlar ve erkekler arasında daha eşit bir dağılım teşvik etmek için kültürel normları dönüştürmek amacıyla farklı bölgelerde yürütülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri ve Norveç'te, ev tabanlı birinci basamak sağlık hizmetleri ve gazileri için geriatrik değerlendirme, bakım verenleri için geçici bakımyardımları gibi, kamu tarafından sağlanan, kurum dışı uzun süreli bakım ve destek hizmetlerine ilişkin bazı umut verici modeller de bulunmaktadır. Evde bakım hizmetleri ve huzurevleri çoğu

3 <https://docs.un.org/en/A/HRC/59/45>, Erişim Tarihi: 24 Mart 2026.

yaşlı için genellikle çok pahalı olsa da, birçok hükümet evde bakım ihtiyacını kabul etmekte ve bazıları (örneğin **Estonya**) yaşlıların "yerinde yaşlanmalarını" sağlamak için sosyal yardım politikalarını reformdan geçirmiştir. Çalışma Grubu'nun anketine verilen yanıtlar, ödenekler ve ödemeler gibi ulusal düzeyde doğrudan tazminat ve vergi indirimi ve vergi kredisi politikaları gibi dolaylı tazminat dahil olmak üzere hükümet politikalarının aile bakıcılarına yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Resmi sosyal güvenlik ağlarının bulunmadığı **Etiyopya**'da, yerli toplulukların öncülüğündeki girişimler bakım ve destek hizmetlerine giderek daha fazla katılmaktadır. Asya'da, aşağıdakileri geliştirme eğilimi vardır. Resmi bakım kurumları ile gayri resmi bakım arasında işbirliği yoluyla sağlanan toplum temelli sosyal bakım, yaşlıların kendi topluluklarında evlerinde bakılmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Asya-Pasifik istişaresine katılan göçmen ev işçileri, göçmen ev işçilerini korumak için adil ve etik işe alım sistemleri oluşturma çabalarına ve bu sistemlerin gerekliliğine

dikkat çekmişler ve **Ürdün**'de uygulanan, göçmen kadınların savunuculuğunu içeren bir sistemi iyi bir uygulama örneği olarak göstermişlerdir.

Sri Lanka'daki birçok ulusal sağlık kurumunda bulunan "tek durak hizmet merkezleri", toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına bakım ve destek sağlamak için iyi bir uygulama örneğidir. Cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına yönelik toplum temelli bakım ve destek konusunda umut verici modeller de bulunmaktadır. Örneğin, **Uganda**'daki SASA! ve Mozambik'teki Oxfam Novib programı, toplum aktivistleriyle birlikte çalışarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet konusunda kültürel açıdan uygun farkındalık çalışmaları yürütmekte, toplumsal cinsiyet stereotiplerine karşı çıkmakta ve toplumsal (cinsiyet rollerini dönüştürmektedir. Uluslararası hukukta bakımı merkeze almayı amaçlayan feminist hukuk çalışmaları da, öz bakım ve kolektif bakım arasındaki bağlantıları araştıran umut verici bir girişimdir.

Gün Aynı, Yıl Aynı, Geçen Ömrümüz

Demet Eşmekaya Selçuk / Tez-Koop-İş Sendikası Ankara 1 No.lu Şube İşyeri Temsilcisi

"Gün aynı, yıl aynı geçen ömrümüz" derdi annem. Yeni bir yıla gireceğimiz son saatlerde beynimin içinde annemin bu sözü dönüp duruyor. Gün aynı, yıl aynı, geçen ömrümüz... Tabii ilginç olan annemin artık ununu eleyip, eleğini astığı yıllarda söylediği bu sözün benim 30lu yaşlarımda beynimde dönüp durması.

Bu ülkenin şanslı bir avuç insanından, gencinden birisi olduğumu düşünüyorum. Orta halli bir üniversiteyi, orta halli bir başarı ile tamamladım. İte kalka olmasa da öyle sular seller gibi ilerleyen bir eğitim yaşamım olmadı anlayacağınız. Fakülte bitince, bildiğim gördüğüm, duyduğum tüm ilanlara başvurudum. Az tanıdığımız, çok tanıdığımız, tanıdıklarımızın tanıdıkları derken neredeyse bir ordu insanı da başvurduğum, sınavına girdiğim yerlere yerleştirebilmem için seferber ettim. Malum ülkede, dayınız yoksa, işler biraz zor ilerliyor. Konuşmaya gelince bu absürt sistemden hepimiz şikayetçiyiz ama iş başa düşünce de ne prensip kalıyor ne yaşam karşısında durduğumuz yer ne bugüne kadar ağız dolusu yaptığımız eleştiriler ve hemen her şeyi bir kenara bırakıp başlıyoruz torpil aramaya. Benimki de biraz bu hesap oldu. Eşin dostun, tanıdığın faydası oldu mu bilmem ama benim çabam sonuç verdi; yine orta halli bir kurumda işçi olarak işe başladım. Devletin devleştirildiği bir çevrede büyüdüm ben, kulağım-

da, "Aman devletimize, milletimize zeval vermesin", "Allah devletimizi başımızdan eksik etmesin" gibi cümleler döndü durdu. Üniversiteye başladıktan sonra da yanımda yöremdeki herkesin tek kurduğu cümle, "Hayırlısıyla bir kapağı devlete atsaydın." oldu. Kapağı devlete atmak deyimini duya duya benim de tek hedefim bu oldu. Kapağı bir an önce devlete atmak oldu tek isteğim, arzum, hedefim. Ve nihayetinde başladım işe. Babam, "Hele bir başla da yükselir gidersin Allah'ın izniyle" dedi, onu annem, "Azıcık da sebat etmek lazım, en tepeden olmaz, yavaş yavaş sabredeceksin, bir bakmışın...". O zamanlar benim kulağıma da hoş geliyordu bu söylemler. Temizlik, çay çorba için başladığım işte, çok çalışarak, azmederek, sabrederek yükseleceğimi düşündüm. İşe başladıktan kısa bir süre sonra, bu işlerin, yükselmelerin, çalışarak falan olmadığını anlamıştım anlamasına ama sonuçta yapacak da bir şey yoktu. Her ay elime geçecek paraya ihtiyacım vardı, yükselmem de işimi kaybetmemek için var gücümle çalışmam gerekiyordu elbette. İşe başladıktan üç yıl sonra işyerinde tanıştığım, hani eskilerin tabiriyle eli yüzü düzgün, soyu soppu belli bir adam buldum ve evlendik (O da benim için böyle düşünmüş olmalı ki, bir yastıkta kocamak üzere yaşamamızı birleştirdik.)

Benzer işleri yapıyor olmamıza karşın, eşim hep daha

çok yorgun, daha çok dinlenmeye ihtiyacı olan, daha çok uyumak zorunda, daha az hareket etmek zorunda olan kişi oldu evliliğimizde. Bugün güne 6.15'te başladım. İki yaşında bir kızım var, her sabah bakıcıya bıraktığımız. Akşamdan mayaladığım yoğurdunu, hazırladığım çorbasını, meyvesini vs hazırladım uyanır uyanmaz. Yazarken iki satır olsa da, zaman alan şeyler bu tip hazırlıklar. Evin beyi bu hazırlıklar yapılırken elbette uyumaya devam ediyor. Uykusunu iyi almazsa Allah muhafaza, bir yerine bir şey olur, harp olur darp olur adam çayı götürürken elleri titrer falan. Çocuğun bile ondan önce uyandırılıp, üstü başı giydirilip, bir şeyler yedirilip bekletilmesi gerek. Her gün yaptığım işler bugün yılın son günü olması münasebeti ile mi bilmiyorum bir battı bana, yataktan son ana kadar çıkmayan adam da babamın evinden getirdim de benim sorumluluğundaymış gibi benden başka kimsenin ilgilenmediği çocuk da, sabahtan düşündüğüm akşam yemeği de, düzgün bırakmak için sabahın köründe dolandığım evin koridorları da her şey, her şey batıyor bana. Koca bir yılı adamın sağa sola fırlattığı kirliliği toplayarak geçirdiğimi düşünüyorum. Aynı koşullarda çalıştığımız işyerinden birlikte çıkıp eve geldiğimizde onun dinlenmeye geçmesi, benim saatlerce mutfaktan çıkamamam geliyor aklıma. Ha adamın da hakkını yememek lazım, arada seslenir tabii, yanında oturan çocuk bir şey istediğinde, durmadığında, tuvalete götürülmesi gerektiğinde... Bulup buluşturup masaya getirdiğin yemeklere burun kıvrması, "Saatlerdir yapa yapa bunu mu yaptın?" "Gene mi bu?", "Otur kendin ye, bana kahvaltılık koy" gibi gibi insana ya sabır çektiren cümleler. Tam yükselecekken, annemin, "Evlilikte her şey duyulmaz, görülmez, alttan almayı bilmek gerek, öyle otu çöpü bahane edersen hiçbir evlilik yürümez." gibi gibi tümenden adamların iktidarlarını şahlandıran cümleler geliyor aklıma. Yutkunup, arkamı dönüyorum böyle zamanlarda. İyi de koca bir ömür böyle mi geçecek?

Adamın canı isteyecek gülecek, canı istemezse köşesine gömülüp somurtacak, ne derse, yarabbi şükür deyip kabul görecektir, suya sabuna dokunmadan her konuda fikir beyan etme hakkını kendinde görecektir, yardım etmeyecek ama her şey düzenli, temiz olsun isteyecek, bir gün önceden kalan yemeğe burun kıvrıyacak, çocuğu sadece canı istediğinde sevecek, havasında değilse, al götür şunu başımdan diyecek, kırk takla ile götürmek istediğin ailenin yanına canı isterse gidecek canı istemezse senin de gitmene mani olacak, olur da bin yılın başı zaman yaratıp televizyon izlemek istediğinde beyefendinin izlemek istediği şey varsa senin hiçbir koşulda önceliğinin olmaması... Ne yapıyorum, yılın son günü niye bunları düşünüp duruyorum? Biraz daha düşünürsem yığılıp kalacağım bu koltukta. Halbuki daha yapacak bir dünya işim var. 07.00 olmadan evden çıkmamız gerek, geçerken çocuğu bırakıp işe geçmek, mavi yakalı personel gelmeden temizlik işlerini halledip, çayı demlemek, sahte de olsa yüze bir gülümseme eklemek gibi görevlerim var. Bu gece yeni bir yıla merhaba diyeceğiz... Olur da şansımız yaver giderse, belki biraz erken gönderirler işyerinden bizi. Akşama misafir gelecek, eve biraz erken varıp hazırlık yapabilirsem de fena olmayacak. Malum yeni bir yıl, yeni başlangıçlar olur mu bilmem ama dışımdan tırnağımdan artırdığım parayla hazırlayacağım bir masa her koşulda güzel olacak. Ne diyelim, iyi yıllar olsun herkese, az ezildiğimiz bir yıl olsun...

Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu: 123 Yıl Beklemeyeceğiz!

Berfin Diren Demirkaya/ Tez-Koop-İş Sendikası

Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından yayımlanan 19. Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'na¹ göre, küresel ölçekte toplumsal cinsiyet uçurumunun yalnızca %68,8'i kapanmış durumda. Geçen yıla göre kaydedilen %0,3'lük cılız artış, bizlere bir iyileşmeden ziyade yapısal bir tıkanmayı anlatıyor. 2006 yılından bu yana takip edilen 100 ülke üzerinden yapılan analizler, mevcut ilerleme hızıyla devam ederse tam bir eşitliğe ulaşmamız için önümüzde 123 yıl olduğunu gösteriyor. Başka bir deyişle, toplumsal cinsiyet eşitliği için harekete geçilmezse önümüzdeki beş nesil boyunca kadın işçilerin emeği daha fazla sömürülmeye devam edecek. Kadınlar karar alma mekanizmalarından dışlanacak ve ekonomik güvenceden yoksun kalacak. **Peki, biz kadınların tüm bunlara bir son vermek için bir asırdan fazla bekleyecek tahammülümüz var mı?**

Gelin, çeşitli başlıklar altında toplumsal cinsiyet eşitliğinin durumuna daha yakından bakalım:

- **Ekonomik Katılım ve Fırsat Eşitliği (%61,0):** Bu alanda, kadın emeğinin yoğun bir biçimde sömürüldüğü ve tam anlamıyla eşitliğe ulaşmanın 135 yıl süreceği öngörülmüyor. Küresel işgücünün %41,2'sini oluşturan kadınların, üst düzey yönetimdeki temsil oranları %28,8'de kalıyor. Bu durum, kadınların sadece çalışma hayatına girişte değil, kariyerlerinde yükselme aşamasında da cam tavan engeliyle karşılaştığını gösteriyor.

Kapitalist ideoloji, kadınların çalışma hayatına ara vermesini "kişisel bir tercih" veya "kariyer molası" olarak pazarlamayı seviyor. Ancak gerçek bambaşka. Kadınların kariyerine *ara verme* olasılığı erkeklerden %55,2 daha fazla. Bu "ara" kadınlar için ortalama 19,6 ay sürerken, erkeklerde bu süre 13,9 ayda kalıyor. Kadınların kariyer kesintilerinin temel nedeni ise, tahmin edilebileceği gibi "tam zamanlı ebeveynlik" olarak vurgulanıyor. Kadınların çalışma yaşamına katılımının önündeki en büyük engel olan ev işleri ve bakım yükü, raporda yer alan veriler çerçevesinde sömürünün temel dayanağı olarak netleşiyor.

Dahası, rapor teknolojik dönüşümün de sınıfsal ve cinsiyetçi bir karakteri olduğunu kanıtlıyor. Kadınların yoğun olduğu roller, yapay zekâ tarafından ikame edilme riskiyle daha fazla karşı karşıya kalıyor. Başka bir deyişle, erkeklerin işleri teknolojiyle *desteklenirken*, kadınların işleri otomasyonla *yok edilme* tehdidi altında. Bu durum, sermayenin teknolojik gelişmeyi kadın emeğini daha da değersizleştirmek veya tamamen dışlamak için bir kaldıraç olarak kullandığını gösteriyor.

- **Eğitim (%95,1):** Toplumsal cinsiyet uçurumunu kapatmada en yüksek skor eğitim kategorisinde gibi görünse de, bu veri büyük bir yapısal paradoksu gizliyor. Evet, kadınlar dünya genelinde erkeklere kıyasla daha yüksek oranlarda üniversite mezunu oluyor. Ne var ki yüksek eğitim düzeyi, çalışma yaşamında karşılığını bulmuyor. "Zirveye çıkarken elenme" (drop to the top) fenomeni, yüksek eğitim seviyesine sahip olan kadın-

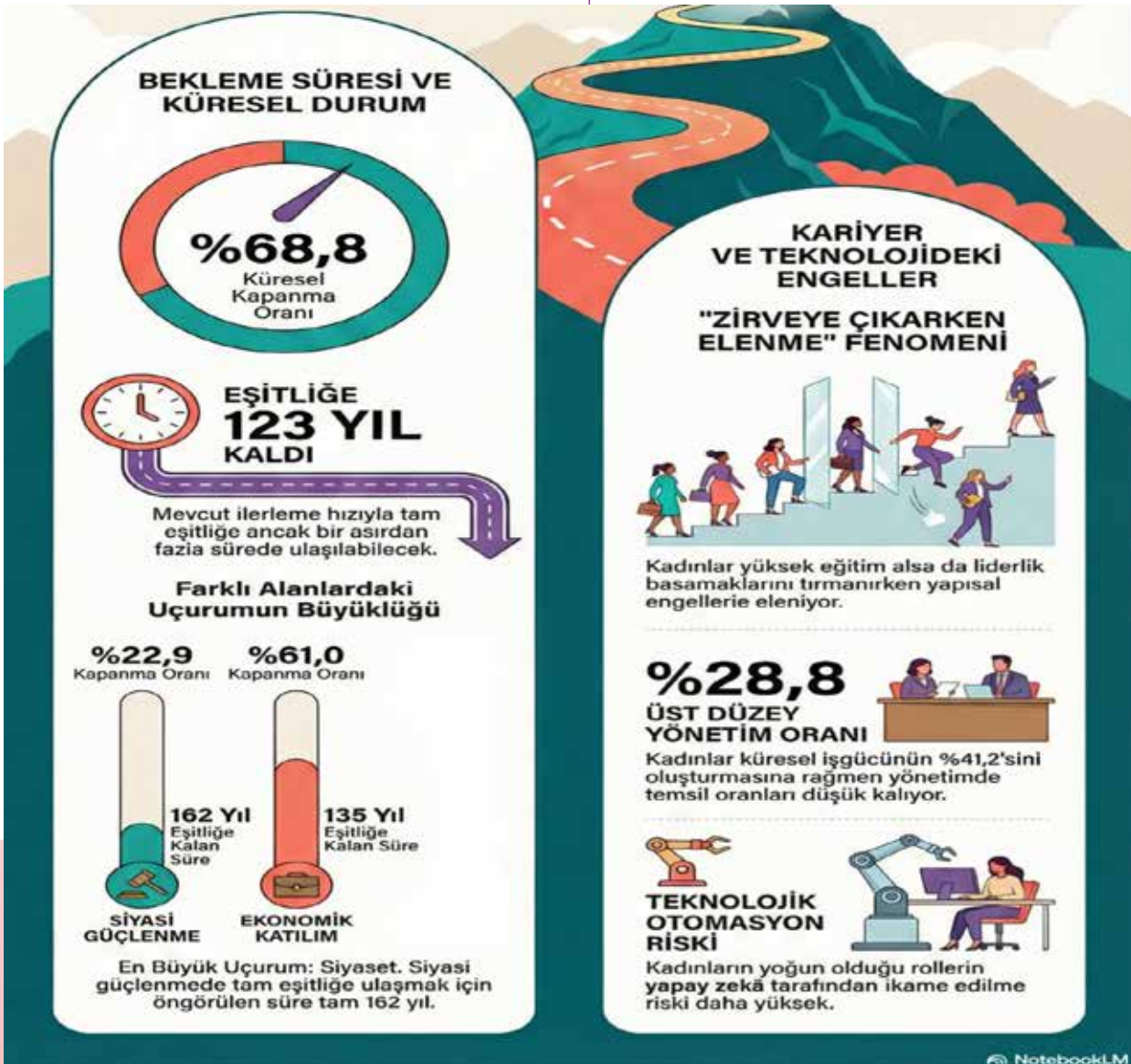
¹ World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2025, June 2025. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2025/>. (Erişim Tarihi: 01.02.2026).

ların liderlik basamaklarını tırmanırken nasıl elendiğini gösteriyor. STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) alanlarından mezun olan kadınların yalnızca %29,5'i yönetici pozisyonunda görev yapıyor. Başka bir deyişle, kadınlar teknik uzmanlık kazansalar bile üst düzey yönetim koltuklarına oturtulmuyorlar.

- **Sağlık ve Hayatta Kalma (%96,2):** Bu alt endekste küresel bir iyileşme olsa da, "sağlıklı yaşam beklentisi" verileri alarm vermektedir. Rapor, birçok ülkede kadınların sağlıklı yaşam süresinin erkeklere oranla azaldığını veya durağanlaştığını not ediyor. Bu durum, kadınlara

rın üzerindeki ağır bakım yükü ve çalışma koşullarının yarattığı biyolojik ve psikolojik yıpranmanın bir sonucu olarak okunuyor.

- **Siyasi Güçlenme (%22,9):** Cinsiyetler arasında tam bir siyasi eşitlik için öngörülen süre ise tam 162 yıl. Karar masasında kadınların olmadığı bir dünyada, bütçelerin, yasaların ve sosyal politikaların erkek egemen bakış açısıyla şekillenmesi kaçınılmaz oluyor. Milletvekili ve bakanlık koltuklarının yalnızca %23,4'ünde kadınların yer alması, kadınların ihtiyaç ve taleplerinin niçin parlamentolarda yeterince dillendirilmediğini gösteriyor.

Kâğıt Üstünde Haklar: Söz Uçuyor, Yazı Kalmıyor!

Dünya Bankası'nın "Kadın, İş ve Hukuk 2.0" verileri, yasal çerçeveler ile gerçekler arasındaki devasa uçurumu gözler önüne seriyor. Çoğu hükümet, uluslararası alanda demokratik ve eşitlikçi görünmek için kadın haklarına ilişkin yasaları ve sözleşmeleri onaylıyor; ancak bu yasaların hayata geçmesi için gereken bütçeyi ayırmıyor, denetim mekanizmalarını kurmuyor ve altyapıyı oluşturmuyor. Bu durum, Danimarka ve Panama örneğinde somutlaşıyor. Her iki ülkenin de toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yasal çerçeve skoru %80. Başka bir deyişle kâğıt üzerinde yasalar kadınlara benzer haklar tanıyor ancak iş bu yasaları uygulamaya geldiğinde Danimarka %95'lik bir başarı sergilerken Panama'nın puanı %33,3'te kalıyor.

Türkiye: Avrupa'da Sonuncu, Eşitsizlikte Zirvedeyiz!

Türkiye'nin 2025 yılı toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi okununca, Avrupa ortalamasının fersah fersah uzağında olduğu görülüyor. Avrupa bölgesindeki 40 ülke arasında sonuncu olan Türkiye, rapora konu olan 148 ülke arasında da 135. sırada yer alıyor.

Genel skoru %63,3 olan Türkiye, İzlanda (%92,6) gibi zirvedeki ülkelerle kıyaslandığında ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin somutlaştığı ülkelerin başında geliyor. İzlanda, 16 yıldır zirvede olmasını sadece yasaların etkin uygulanmasına değil, %95,4 oranına ulaşan siyasi güçlenme skoruyla kadınların karar mekanizmalarına neredeyse tam katılımına borçlu iken Türkiye'de kadınlar karar alma süreçlerinden, Meclis'ten ve sendika yönetimlerinden sistematik olarak dışlanmaya devam ediyor. Başka bir deyişle Avrupa'nın sonuncusu olmak, Türkiye sermayesinin "kadın emeğini en ucuz ve en örgütsüz tutma" stratejisinin bir başarısı(!)

Türkiye'nin Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Karnesi

Dünya Ekonomik Forumu'nun (WEF) 2025 raporuna göre Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda Avrupa'nın en kötü performansına sahip ülkesi olarak dikkat çekiyor.

KÜRESEL SIRALAMA: 148 ÜLKE ARASINDA 135.

Türkiye dünya genelindeki genel sıralamada en alt sıralarda yer alıyor.

AVRUPA'DA 40 ÜLKE İÇİNDE SONUNCU.

Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği karnesiyle Avrupa bölgesinin en zayıf halkası konumunda.

SIYASİ GÜÇLENME: SADECE %5,9.

Bu oran, Türkiye'yi Avrupa'nın en düşük siyasi temsil skorlarından birine mahkûm ediyor.

EKONOMİK KATILIM: YAPISAL EŞİTSİZLİK.

Kadın işsizliği ve düşük ücretlerin kalıplaştığı bir ekonomik yapı hâkimiyetini sürdürüyor.

Eşitlik: "123 Yıl Değil, Hemen Şimdi!"

Bizler, bu istatistiklerin ötesindeyiz. Bu rakamlar, kadınların iradesini ve bir araya geldiğimizde neleri değiştirebileceğimizi hesaba katmıyor. Tarih; hakların masa başında bahsedildiği değil, meydanlarda ve fabrikalarda örgütlü bir iradeyle söküp alındığı örneklerle dolu. Bugün de Dünya Ekonomik Forumu tarafından 123 yıl sonrasına randevu verilen toplumsal cinsiyet eşitliğini sessizce beklemeyeceğiz. Zira bizler, o 123 yılı bugüne çekme gücüne sahip olanlarız. Sesimiz yankılandıkça, yan yana durdukça ve haklı taleplerimizden ödün vermedikçe, sermayenin ve erkek egemen sistemin kurduğu barajların yıkılmaya mahkûm olduğunu biliyoruz. Türkiye'den dünyaya, bambaşka coğrafyalardaki kadın işçilerden Tez-Koop-İş'li kadınlara uzanan birleşik mücadelemiz daha eşit, daha adil ve özgür bir dünyanın kapısını aralıyor.

**Eşitlik için 123 yıl beklemeyeceğiz!
Haklarımızı bugün, örgütlenerek alacağız!**

Eşitlikçi Dil Mücadelesi Sürüyor! “Adam” Yerine Hangi Sözcüğü Kullanalım?

Tez-Koop-İş Kadın

Evin, işin, okulun ve sokağın bir dili var. Bu dil yaygın, sıkça kullanılan, kısaca egemen bir dildir. Egemen dil, ekonomik, siyasal, kültürel ve toplumsal iklimden büyük ölçüde etkileniyor. Dost ve düşmana dair keskin ayrımlar, hatta kutuplaşmalar, kin ve nefrete yaslanan toplumsal bölünmeler, çatışmalar dil ve kültürü doğrudan etkiliyor. Yani küresel ısınma ve iklim krizi gibi insanlar arası ilişkilerde de bir krizden söz edebiliriz.

Eşitlikçi dilden bahsederken sadece nezaketten söz etmiyoruz. Kuşkusuz işyeri nezaketi, çalışanlar arasındaki saygı normlarının korunmasında önemlidir. Çalışma arkadaşlarıyla olumlu bağlantılar kurmak, ilişkileri geliştirmek, huzur ve güven ortamı oluşturmak ve onların penceresinden olaylara bakabilmek için gerekli olan davranışlar, işyeri nezaketini ifade eder. İşyeri nezaketsizliği ise, işyerinde kabul gören saygı normlarını ihlal eden, bireyde saygısızlığa uğradığı yönünde duygu ve düşüncelerin gelişmesine neden olan, üzüntü veren ve incitici olabilen sözlü-sözsüz, pasif, imalı, dolaylı, düşük yoğunluklu davranışlardır.¹

Kuşkusuz yaşamımızın her alanında, evde, işyerinde, okulda ve sokakta özenli ve ince yaklaşımlar içinde olmalıyız. Bu insan haklarının da bir gereği! Ancak bu yazımızda cinsiyet temelli dile dikkat çekmek istiyoruz. Gündelik dil ve kültürel etkileşim içinde tek cinsiyetli bir dili yaygınlaştırmak özellikle kadınlar açısından incitici olmaktadır.

Bu sayımızda “adam” sözcüğü ile uğraşalım. Eşit olmayan dili çoğunlukla erkekler kullanıyor. Erkeklerin üstün olduğu bir düzen içinde (ataerkil düzen) yaşadığımız için hegemonik dil eşitlikçi değildir. Ancak eşit olmayan dile, kullanım alışkanlığından dolayı kadınlar da başvurmaktadır. Dil bir anlamda emirler dizgesidir, hegemonik olan dil yaygınlaşır. Eşitlikçi olmayan dilimiz ataerkil yapıyı ve kültürü besler. Eşit, özgür ve adil dünya düşümüz dilimizin de dönüştürülmesiyle hayata geçer. Yani beklemeye gerek yok! Şimdi ve burada! Yaşam uğraşımızda eşitlikçi, özenli, ötekine değer veren bir dil için de mücadele edelim!

Dilimiz her söylenmek isteneni farklı bir şekilde cinsiyetçi söyleme başvurmadan ifade etmeye yetecek kadar zengindir!

¹ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1444881>

<i>Eşitlikçi Olmayan Dil</i>	<i>Eşitliği Gözetilen Dil</i>
Adam olana çok bile	<i>İnsan olana çok bile</i>
Adam olmak	<i>İnsan olmak</i>
Adam saat	<i>Kişi saat</i>
Adam sende	<i>Vurdum duymaz</i>
Adam yerine konmamak	<i>Önemsizmemek</i>
Adam yerine koymak	<i>Önem vermek</i>
Adama benzemek	<i>İnsana benzemek</i>
Adama dönmek	<i>Toparlanmak</i>
Adamakıllı	<i>Layıkıyla</i>
Adamdan sayma	<i>Değer verme</i>
Adamdan saymıyor	<i>Değer vermiyor</i>
Adamım	<i>Arkadaşım</i>
Adamın adı çıkacağına canı çıksın	<i>İnsanın adı çıkacağına canı çıksın</i>
Adamına çatmak	<i>İnsanına çatmak</i>
Adamsın	<i>Harikasın</i>
Adamına düşmek	<i>İşin ehline denk gelmek</i>
Adamına göre	<i>Kişisine göre</i>
Adamına göre davranmak	<i>Ayrımcılık yapmak</i>
Adamını bulmak	<i>İşin ehlini bulmak</i>
Adamlık	<i>İnsanlık</i>
Adamsan	<i>Cesursan</i>
Adamlığa sığmamak	<i>İnsanlığa sığmamak</i>
Ademoğlu	<i>İnsan</i>
Akil adam	<i>Akil insan</i>
Ana dili	<i>Doğal dil</i>
Ana Kuzusu	<i>Ailesine Düşkün</i>
Ana vatan	<i>Vatan / Memleket</i>
Anasının gözü	<i>Açıkgöz</i>

Kaynak <https://kimpur.com/wp-content/uploads/2025/02/Esitlikci-Dil-Sozlugu.pdf> (Diğer sözcükler için lütfen inceleyiniz)

Neoliberal Dönüşüm, Güvencesiz Emek ve Görünmez Riskler:

Hizmet Sektöründe Kadın Emeği ve İşçi Sağlığı

Doç. Dr. Betül Urhan / Kocaeli Üniversitesi/Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Günümüzde çalışma yaşamı, çalışanların sağlığı üzerinde doğrudan etkiler yaratan hızlı ve çok katmanlı dönüşümlere sahne olmaktadır. Neoliberal politikalar, yalnızca üretim süreçlerini değil, aynı zamanda emeğin zaman ve mekân içindeki örgütlenmesini de yeniden yapılandırmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde standart dışı ve güvencesiz istihdam biçimleri yaygınlaşmakta, işsizlik kitleselleşmekte ve gelir belirsizliği giderek normalleşmektedir. Buna paralel olarak kamu harcamalarının kısılması, çalışanları artan bir gelir güvensizliği ile baş başa bırakmaktadır. Bu tablonun ortaya çıkmasında birçok yapısal etken rol oynamaktadır. Bunlardan biri, yaratılan yeni işlerin niteliğinde ve sektörel dağılımında yaşanan dönüşümdür.

Nitekim Türkiye'de olduğu gibi birçok ülkede hizmet sektörü, diğer sektörlerle kıyasla daha fazla istihdam yaratan bir alan haline gelmiştir. Ancak bu genişleme, homojen bir istihdam yapısı üretmemiş; aksine, hizmet sektörü içerisinde belirgin bir kutuplaşma ortaya çıkmıştır. Bir yandan bilgi ve iletişim teknolojileri gibi alanlarda yüksek vasıflı,

yüksek ücretli ve görece güvenceli işler yaygınlaşırken; diğer yandan perakende, sosyal hizmetler ve bakım sektörleri gibi alanlarda düşük vasıflı, düşük ücretli ve çoğunlukla yarı zamanlı veya geçici işler yoğunlaşmaktadır. Özellikle kadın emeğinin yoğunlaştığı bu alanlarda rekabet oldukça şiddetlidir ve ekonomik kriz dönemlerinde daha da keskinleşmektedir. Bu durum, küçük ölçekli ve kırılgan işyerlerinin yaygınlaşmasına, işlerin sürekli yeniden yapılandırılmasına ve kitlesel işten çıkarmalara zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, hizmet sektöründe yaygın olan uzun çalışma saatleri, geçici istihdam, uzaktan çalışma, yoğun iş baskısı ve yüksek stres düzeyi gibi unsurlar, çalışanların yaşamını ve sağlığını ciddi biçimde tehdit etmektedir. Ancak dikkat çekici olan, bu risklerin yalnızca görünür iş kazalarıyla sınırlı olmaması, aksine çoğu zaman görünmez kalan meslek hastalıkları biçiminde ortaya çıkmasıdır. Üstelik bu süreçte sendikaların tarihsel olarak ücret artışı ve iş güvencesine öncelik vermeleri, işçi sağlığı ve güvenliği konularının ikincil planda kalmasına yol açmıştır.

Türkiye'de işçi sağlığı ve güvenliği sorunu, hem kadınlar hem de erkekler açısından ciddi bir toplumsal sorun olmaya devam etmektedir. Nitekim 2025 yılında en az 2.105 işçinin iş kazaları sonucu hayatını kaybetmesi ve günlük ortalama altıdan fazla işçinin "iş cinayeti" nedeniyle yaşamını yitirmesi, bu sorunun boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır. Ölümler en çok inşaat, tarım ve taşımacılık sektörleri gibi erkeklerin daha yoğun olarak çalıştığı işkolalarında gerçekleşmiştir. Bu karanlık tablo, çoğu zaman işin niteliğinden kaynaklanan ve daha sinsi ilerleyen meslek hastalıklarının gölgede kalmasına neden olmaktadır. Türkiye dahil birçok ülkede işçi sağlığı ve güvenliği sorunları genellikle imalat sanayisinde istihdam edilen erkek işçiler ve sendikalar tarafından gündeme getirildi. İşçi sağlığı ve güvenliği politikaları uzun süre "cinsiyeti görmeyen" bir yaklaşımla ele alındı.

Tarihsel olarak bu politikalar, daha çok imalat sanayisinde çalışan erkek işçilerin deneyimlerine dayanarak şekillendirildi. Oysa kadınlar ve erkekler, biyolojik, fizyolojik ve toplumsal roller açısından farklı risklere maruz kalmakta ve bu risklerden farklı biçimlerde etkilenmektedir. Kadınlar aynı zamanda doğum yapan, çoğu durumda işin dışında ev ve bakım sorumluluklarını orantısız bir şekilde üstlenen kişilerdir. Erkeklerin ve kadınların iş deneyimleri de farklıdır, çünkü kadınlar ve erkekler hala sıklıkla farklı mesleklerde yoğunlaşmakta veya işverenler tarafından farklı şekilde muamele görmektedirler. Kadınlar, ücretli emek süreçlerinin yanı sıra, çoğu durumda bakım ve ev içi sorumlulukları da orantısız biçimde üstlenmektedir. Ayrıca işgücü piyasasında yatay ve dikey ayrımcılık, düşük statülü pozisyonlar ve cinsel taciz gibi faktörler, kadınların maruz kaldığı riskleri daha da artırmaktadır. Buna rağmen, kadınların yoğun olarak çalıştığı işlerin daha "hafif" ve "güvenli" olduğu yönündeki yaygın varsayım, bu alanlardaki sağlık risklerinin göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Türkiye'de ev hizmetlerinin iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının dışında bırakılması da bu yaklaşımın somut bir göstergesidir.

Meslek hastalıkları, çalışma ortamı ile insan sağlığı arasında kurulan nedensel ilişkiye dayanan hastalıklar olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre her yıl dünyada milyonlarca yeni meslek hastalığı vakası ortaya çıkmakta ve yüz binlerce çalışan hayatını kaybetmektedir. Türkiye'de ise beklenen meslek hastalığı sayısı

ile tespit edilen vakalar arasında ciddi bir fark bulunmaktadır. Özellikle kadın çalışanlar açısından bu görünmezlik çok daha çarpıcıdır. Oysa araştırmalar, kadınların çalışma yaşamı boyunca özellikle ergonomik ve psikososyal risklere daha fazla maruz kaldığını göstermektedir. Uygun olmayan çalışma duruşları, tekrarlı işler, uzun süre ayakta çalışma, yüksek iş talepleri ve stres gibi faktörler kadınlar üzerinde daha yoğun etkiler yaratmaktadır.

Özellikle stres, günümüzde en yaygın iş sağlığı sorunlarından biri haline gelmiştir. Stresin kalp hastalıklarından bağışıklık sistemi zayıflamasına, depresyondan intihara kadar uzanan çok boyutlu etkileri bulunmaktadır. Kadınların sağlık ve sosyal hizmetler gibi yüksek stresli sektörlerde yoğunlaşması, bu riskleri daha da artırmaktadır. Ayrıca ücretli ve ücretsiz emeğin birleşmesi, kadınların toplam çalışma sürelerini uzatmakta ve kronik yorgunluk ile tükenmişlik riskini yükseltmektedir. Benzer şekilde ergonomik tehlike ve risklerden kaynaklanan ve yaygın bir sağlık sorunu olan kas iskelet sistemi hastalıklarına ilişkin veriler, kadınların bu hastalıklardan daha çok etkilendiğini ortaya koymaktadır. Araştırmalar kadın çalışanlarda en sık görülen meslek hastalığının kas iskelet sistemine bağlı hastalıklar olduğunu göstermektedir. Bunun önemli bir nedeni alet, ekipman ve iş istasyonlarının erkek bedenine göre tasarlanmış olmasıdır. Bir diğer nedeni ise işverenlerin işçileri daha hızlı ve daha uzun sürelerle çalışmaya zorlayarak dinlenme haklarını ihlal etmeleridir. Özellikle AVM, süper marketler, çağrı merkezleri gibi faaliyet kollarında çalışma koşullarına ilişkin belirlemeler bu hak ihlallerini ve kötü çalışma koşullarını belgelemektedir.

Örneğin Kore'de kozmetik ve büyük indirim mağazalarında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre çalışanlar arasında görülen stres, duygusal zorluk, yöneticiler ve müşteriler tarafından yapılan hakaretler (küfürlü dil ve umursamazlık), tehditler veya şiddet, yakın gözetim, performans baskısı, iş arkadaşları arasında aşırı rekabet, yöneticiyle ilişki ve ev işlerinin yükü gibi çeşitli koşullardan kaynaklanıyordu. Çok uzun süre çalışmak, tuvalete serbestçe gitmelerine izin verilmemesi, hasta olduklarında bile çalışmak zorunda kalmaları, düzensiz yemek saatleri, çok kısa dinlenme süreleri ve çok küçük dinlenme alanları çalışanların yaşadıkları sorunlar olarak öne çıkmıştı. Ayrıca çalışanlar ergonomik bir düzenleme olmaksızın, kasada uzun süre ayakta çalışmak, dar bir alanda sabit bir pozisyonda kalmak ve ağır nesnelere kaldırmak zorunda kalıyorlardı. Çalışma ortamlarına ilişkin en önemli şikayetleri sıcaklık, gürültü ve tozla ilgiliydi. Birçok işçi depresyon, kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, varis, ses tellerinde nodül, sistit, kulak/burun/boğaz rahatsızlıkları ve sindirim sistemine ilişkin semptomlar gibi çeşitli sağlık sorunlarından muzdaripti.

Hizmet sektöründe kuralsız çalışmanın yaygınlaşması "oturarak çalışma hakkını" ve bu hakka ilişkin mücadelelerin önemini yeniden hatırlattı. Esasen işçilerin ayakta çalışmasının sistematik hale gelmesi özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda Sanayi Devrimi ile belirginleşti. Fabrika sahipleri, ayakta duran işçilerin daha hızlı hareket edebileceğini ve malzeme ile makineler arasında rahatça geçiş yapabileceğini düşünüyordu. Oturmak ise patronların gözünde işi yavaşlatan bir davranış olarak görülüyordu. McDonalds'ın eski CEO'sunun 1960'lı yıllarda sarf ettiği şu ifade, patronların bakış açısının 20. Yüzyılda da değişmediğini gösteriyordu "Sırtını yaslamaya zamanınız varsa, temizliğe de zamanınız var demektir."

Kaynak: <https://sendikalmucadele.org/21-yuzyilda-emegin-geldigi-nokta-oturma-hakki-ugur-karsli/>

21.yüzyılda hizmet işleri arttıkça "çalışırken oturma hakkı" başka bir ifadeyle "sandalye hakkı" yeniden bir mücadele alanına dönüştü. Örneğin ABD'de en büyük süpermarket zinciri olan Walmart "oturma hakkı" yasal olarak tanınmasına rağmen kasiyerlerinin bu hakkı kullanmasına izin vermiyordu. Kasiyerler bu haklarını grev ve yargı yoluyla yeniden kazandı. Meksika'nın "Ley Silla" (Sandalye Yasası), 2025'ten itibaren yürürlüğe girdi. Yasa, hizmet, ticaret ve sanayi sektörlerindeki işverenlerin çalışanlarına sırt dayanağı olan koltuklar sağlamasını zorunlu kılıyordu. Hindistan'da perakende sektöründe çalışan kadınlar da "oturma hakları" için mücadele ettiler. Bu, perakende ve konaklama sektörlerinde çalışanların fiziksel yorgunluğu azaltmak için çalışma saatleri boyunca oturabilmelerini sağlayan ve kadın işçilerin öncülük ettiği bir hareketti. Kadınların oturma grevi ve mücadeleleri sonucunda Kerala ve Tamil Nadu eyaletlerinde oturma hakkı yasal bir güvenceye kavuşmuş oldu. Benzer şekilde Kore'de yürütülen "sandalye kampanyası", işçi sağlığı ve güvenliği mücadelesinin önemli örneklerinden biri olmuştur. Kampanya 2008'de işverenlere sandalye sağlamaları için baskı yapmak amacıyla düzenlendi. Kore Kadınlar Birliği (Kore'nin kadın haklarını temsil eden grubu), Kore Kadın İşçiler Derneği (KWWA), Kore Hizmet İşçileri Sendikaları Federasyonu (KFSU) ve diğer katılımcılar tarafından kampanya hem bir işçi hareketi hem de bir tüketici hareketi olarak planlandı. Kampanya sonucunda Kore'de en büyük üç mağaza zinciri kasalara sandalye koyacaklarını duyurmak zorunda kaldı.

Kore Sendikalar Konfederasyonu tarafından hizmet sektörü çalışanlarının çalışma koşullarını iyileştirmek için yapılması gerekenler ve ulaşılmaması gereken hedefler ise şu şekilde belirlendi; Çalışanların diledikleri zaman tuvalete gitme özgürlüğünü garanti altına alın, şartlı olarak bir sandalye sağlayın ve serbestçe kullanılmasına izin verin, kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarını önlemek için ergonomik koşulları iyileştirin, uygun sıcaklıkları ayarlayın ve koruyun, hizmet sektörü çalışanlarına saygı günü için bir kampanya başlatın, işçi ve yönetim tarafından veya bir sendika bünyesinde ortaklaşa işletilecek bir şiddet ihbar merkezi kurun, iş yerinde bir gündüz bakım tesisi kurun veya sübvansede edin, yemek saatlerini ve molaları belirleyin ve bunlara uyun, zihinsel stresi azaltmak için psikolojik danışmanlık hizmeti sağlayın.

Bu örnekler, hizmet sektöründe çalışma koşullarının iyileştirilmesinde kadınların kolektif mücadelesinin ve sendikal örgütlenmenin belirleyici rolünü göstermektedir. Ni-

tekim sendikalarının yalnızca ücret ve istihdam güvencesi değil, aynı zamanda çalışanların yaşam hakkı ve sağlıklı çalışma koşulları için de aktif rol üstlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, neoliberal dönüşüm sürecinde artan güvencesizlik, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sağlıkla ilgili riskleri de bireyselleştirmektedir. Bu süreçte özellikle kadın işçilerin maruz kaldığı meslek hastalıklarının görünmezliği, mevcut işçi sağlığı ve güvenliği politikalarının yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, cinsiyet duyarlı, kapsayıcı ve hak temelli bir işçi

sağlığı yaklaşımının geliştirilmesi, hem akademik hem de politik düzeyde acil bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.¹

1 Yararlanılan Kaynaklar: Lee, Y. K., Kim, S. B., Chung, J., Jung, M. J., & Kim, M. H. (2011). The "chair campaign" in Korea: an alternative approach in occupational health and safety for service workers. *NEW SOLUTIONS: A Journal of Environmental and Occupational Health Policy*, 21(2), 269-282. TUC, Gender in occupational safety and health, 2017, . <https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/GenderHS2017.pdf> <https://www.fayn.press/sandalye-yasaginin-tarihi-oturma-hakki/> <https://www.evrensel.net/haber/565755/kasiyerin-de-oturma-hakki-vardir>

“İşin ayakta mı yapılması gerekiyor?”

Tez-Koop-İş Kadın Dergisi

Oturma hakkı meselesini Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (EU-OSHA) ciddi bir şekilde ele almıştır. Hatta EU-OSHA'nın konuyla ilgili “İşyerinde Uzun Süreli Kısıtlı Ayakta Durma” başlıklı bir raporu da bulunmaktadır: https://osha.europa.eu/sites/default/files/Prolonged_constrained_standing_at_work.pdf (İngilizce metin)

Rapora göre uzun süreli kısıtlı ayakta kalma “20 cm yarıçapla sınırlı bir alanda, -yürüyerek ya da oturarak geçici rahatlama olmaksızın- 1 saatten daha fazla sürekli olarak veya günde dört saatten fazla ayakta kalma” olarak tanımlanıyor. Raporda özellikle süpermarket kasalarındaki (supermarket checkouts) kasiyerlerin çalışma alanının ergonomisine dair detaylı açıklamalar da var:

“Süpermarket kasalarında çalışan personel, çalışırken sürekli ayakta durmak zorunda kalmamalıdır. Kasa çalışanları, ağır eşyaları güvenli bir şekilde taşımak için ayakta durmak zorunda kalacak olsa da, gerektiğinde ayakta durmakla oturmak arasında geçiş yapabilmelidir. Ergonomik olarak tasarlanmış ve oturmaya olanak tanıyan bir kasa çalışma istasyonunun yanı sıra, uzun süre ayakta durmayı sınırlamak için **görev rotasyonu, düzenli molalar, mikro molalar ve yeterli bilgi ve eğitim gibi önlemler** alınmalıdır. Kasa çalışma istasyonunu ve ekipmanını, başka kas-iskelet sistemi sorunları yaratmadan oturarak çalışılabilecek şekilde düzenlemek önemlidir. Oturarak çalışırken, müşteri satın aldığı ürünleri poşetler, bu da çalışanın iş yükünü azaltır.”

Kaynak: <https://sendikalmucadele.org/21-yuzyilda-emegin-geldigi-nokta-oturma-hakki-ugur-karsli/>

Kaynak: chatgpt tarafından 21 Nisan 2026 tarihinde üretilmiştir.

Ankara'da Büyük Kadın Mitingi! Haklar, Hayatlar ve Özgürlükler: Kadınlar Bir Arada!

Tez-Koop-İş Kadın

Kaynak: <https://kolektifmucadele1.org/index.php/2026/01/10/kadinlar-buyuk-kadin-mitingi-icin-ankarada-bulustu/>

Ankara'da kadınlar 10 Ocak 2026'da yapılacak Büyük Kadın Mitingi için ciddi çaba harcadılar. Kadın mitinginin bileşenleri onlarca kurum ziyareti, basın toplantısı ve basın

açıklamasının ardından "Haklarımız, Hayatlarımız ve Özgürlüğümüz için 10 Ocak'ta Ankara'dayız" diyerek çağrıda bulundu.

Kaynak: <https://www.yeniankara.com.tr/ankara/ankara-kadin-mitingi-tarihi-belli-oldu-iste-10-ocak-cagrisinin-detaylari-145530>

Türkiye'nin dört bir yanından gelen kadınlar, Ankara Tandoğan Meydanı'nda düzenlenen Büyük Kadın Mitingi'nde buluştu. Mitingin düzenleyicisi olan Kadın Mitingi Birleşenleri, 34 kitle örgütü ve meslek odasından oluşuyor. Aralarında 29 Ekim Kadınları Derneği, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Kadın Dayanışma Vakfı, KESK Kadın Meclisi, Türk Tabipleri Birliği, Uçan Süpürge Vakfı gibi kurumlar yer aldı.

Sabahın erken saatlerinde Atatürk Kültür Merkezi önünde toplanan kortejler, kar yağışı altında "Susmuyoruz, korkmuyoruz, itaat etmiyoruz!", "Bir kişi daha eksilmeyeceğiz!" sloganlarıyla meydana yürüdü.¹ Kadınlar taşıdıkları "**Mirastır direniş**", "**İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmiyoruz**", "**6284 uygulansın**" dövizleriyle kazanımlarına sahip çıkacaklarını vurguladı.

Meydanda kadınlar adına ortak açıklamada kadınların emeğine, bedenine, kimliğine sahip çıktığını, ancak mevcut düzenin kadınların hayatlarını hiçe saydığı ifade edildi. Açıklamada, en yakınındaki erkekler tarafından öldürülen

kadınlar için "kadınlar korunmadıkları için, şikâyetleri dikkate alınmadığı için, uzaklaştırma kararları uygulanmadığı için öldürüldüler" dendi.

Ortak açıklamada kadınların işgücü piyasasında yaşadığı sorunlara da dikkat çekildi. Düşük ücretler, sigortasız çalışma ve iş güvencesizliğine karşı çıkarak "**Güvenceli iş istiyoruz! Güvenli bir gelecek istiyoruz!**" dendi.

"Diplomalı işsizliğe ve bakım yüküne karşı alandayız"

Kadınların ekonomik krizin ve yoksulluğun en ağır faturasını ödeyen kesim olduğunu hatırlatan kadınlar, istihdamdaki eşitsizliğe de değinildi:

"Kadınlar olarak işsizliğe, düşük ücretli ve güvencesiz işlere mahkûm ediliyoruz. Üniversite mezunu olmak istihdama erişmeye yetmiyor, diplomalı işsizler ordusuna katılıyoruz. Bakım emeğimizin değersizleştirilmesine ve yoksulluk döngüsüne 'artık yeter' diyoruz."

Kadınların yoksulluğa ve bakım emeğine mahkûm edildiğinin ifade edildiği açıklamada "**Kreş haktır! Sosyal destek haktır! Güvenceli iş haktır. Fedakârlık çağrılarını reddediyoruz**" denilerek kadınların öfkesi dile getirildi.

¹ <https://halktv.com.tr/siyaset/buyuk-kadin-mitingi-ankarayi-inlet-ti-yasam-icin-bir-araya-geldiler-999706h>

Ankara Yerel Eşitlik İzleme Platformu Toplantısına Katıldık!

Tez-Koop-İş Kadın

Ceizdizler-Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlemesi Projesi Faz III kapsamında ortak çalışma alanı olan Ankara Yerel Eşitlik Platformu'nun (YEİD) 26 Ocak 2026 günü düzenlediği toplantıya katıldık. Toplantıya, kadın örgütlerinden, sendikalardan, kooperatiflerden, barolardan, belediyeden ve diğer kurumlardan eşitlik bağlamında hak savunuculuğu çalışmaları yürüten temsilciler katıldı. Toplantıya Sendikamız Tez-Koop-İş adına Prof. Dr. Nejla Kurul katıldı.

Söz alan katılımcıların önemli bir kısmı içinde yaşadığımız dünya ve Türkiye koşullarının insan, toplum ve doğa yararına gelişmediği belirlemesini yaparak 2026 yılında "hep birlikte ne yapabiliriz?" sorusuna cevap aradı. Tartışmalar da eşitlik, özgürlük ve adalet arayışında ortaklaşa yürütülebilecek çalışmalar gündemin en önemli konusunu oluşturdu. Dünyada ve ülkemizde barış, kamu kurumlarında

ve emek ve meslek örgütlerinde demokratik işleyişin kalıcı olarak yerleşmesi, insan hakları mücadelesinin ve dayanışmanın güçlenmesi, savaşların ve şiddetin olmadığı bir yeryüzü ve Türkiye dileklerinin yaşama geçirilmesi sıkça dillendirildi. Bu talepler ve dilekler doğrultusunda yürütülecek her çalışmaya, Ankara Yerel Eşitlik Platformu'nun bileşenlerinin katılım göstermesi için çaba gösterileceği ifade edildi.

Bu toplantı vesilesiyle bir kez daha yeni yılla gelen hedeflerimizi paylaştık, dayanışmayla güçlendik, ortak çalışma alanları belirledik. Toplantıyı yaşama geçiren Ankara Yerel Eşitlik Platformu'na ve tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Meme Kanseri Farkındalık Ayı Bilgilendirme Semineri Gerçekleştirildi

Tez-Koop-İş Kadın

Meme Kanseri Farkındalık Ayı kapsamında, 23 Ekim 2025 tarihinde KETEM iş birliğiyle Kocaeli Şubemizde kadın üyelerimize yönelik bir bilgilendirme semineri düzenlendi.

Seminerde, kanser taramaları, korunma yöntemleri ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları konularında farkındalık oluş-

turulması amaçlandı. Kocaeli Şube Başkanı Onur Tan Turan'ın da katılım gösterdiği programda Uzm. Dr. Seval Sarıkaya, Ebe Ayşe Özge Yarar ve Fizyoterapist Esra Aslı Uyan katılımcılara değerli bilgiler aktardı.

Eğitim programı, temsilcilerimizin soruları, katkıları ve değerlendirmeleriyle sona erdi.

Tüketici Hakları Derneği'nden Fatma Akay ile Söyleşi

Tez-Koop-İş Kadın

- **Fatma Hanım merhaba. Öncelikle Tez-Koop-İş Sendikası Kadın Dergimizin bu sayısında söyleşi yapma önerimize olumlu cevap verdiğiniz için teşekkür ederiz. Söyleşiye başlamadan kısaca kendinizi tanıtır mısınız?**

Fatma Akay: 1972 Ankara doğumluyum. Aslen Divriğiliyim. Atatürk Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü mezunuyum. Uzun yıllardır siyaset, sivil toplum ve hak savunuculuğu alanlarında aktif olarak çalışıyorum. Hâlen Tüketici Hakları Derneği Yenimahalle Şube Başkanı olarak görev yapıyor, aynı zamanda Tüketici Hakları Derneği Genel Merkezi'nde eğitimden sorumlu başkan yardımcılığı görevini yürütüyorum. Bunun yanı sıra Cumhuriyet Halk Partisi'nin Yenimahalle ve İl Engelli Komisyonlarında görev alıyor, Engellilerin Haklarına Erişim Platformu'nun sekreteryasını yürütüyorum. Kadınlar, engelliler ve tüketiciler için hak temelli mücadeleyi birlikte büyütmeye çalışıyorum.

- **Farklı toplumsal kesimlerin özgül sorunlarına ilişkin çok çeşitli çalışmalar yürütüyorsunuz. Emeğinize sağlık. Çalışan üreten insanlarız, tabi işsizliğin bu denli arttığı koşullarda şanslı isek... Yani yurttaşlar olarak üretici bir yönümüz var; nitelikli üreticiler olarak mal ve hizmet üretimine katkıda bulunuyoruz. Yine yurttaşlar olarak tüketiyoruz. Tüketim toplumu kavramını çoğunlukla eleştirel bir tını ile sıklıkla duyuyoruz. Yaşamımızı sürdürmek için çok çeşitli mal ve hizmetleri tüketiyoruz. Tüketici Hakları Derneği'nin çalışmalarını izliyoruz, kısaca anlatır mısınız bizlere...**

FATMA AKAY

- Tüketici Hakları Derneği Genel Merkez (Eğitimden Sorumlu Başkan Yardımcısı)
- Yenimahalle Şube Başkanı

0 536 431 55 55
thdyenimahallesube
Tüketici Hakları Derneği - Yenimahalle Şube
thdyenimahallesube06@gmail.com
Asım Bey Sokak, Yenimahalle Belediyesi Pazar Yeri Sosyal Tesisleri No:4 Yenimahalle/ANKARA

Fatma Akay:Tüketici Hakları Derneği, tüketicilerin ekonomik, hukuki ve sosyal haklarını korumak amacıyla 1990 yılında kurulmuş, kamu yararına faaliyet yürüten köklü bir sivil toplum örgütüdür. Türkiye genelindeki 29 şubesiyle tüketicilere rehberlik ediyor, eğitimler düzenliyor, kamuoyu oluşturuyor ve hak ihlallerine karşı mücadele yürütüyor. Ayrıca Tüketici Hakem Heyetlerine üye göndererek, karar süreçlerinde tüketici lehine katkılar sunuyoruz.

- **Tez-Koop-İş Sendikası, üye toplamının yüzde 40'ından fazlasının kadın olduğu bir sendikadır. Tüketici**

Hakları Derneği olarak kadınlara ne söylemek ister, hangi konularda onların dikkatini çekmek istersiniz?

Fatma Akay:Kadınlar, günlük yaşamda tüketici ilişkilerinin en yoğun muhataplarıdır. Ev içi alışverişler, abonelikler, sözleşmeler ve hizmet alımları çoğu zaman kadınların sorumluluğundadır. Bu nedende imzalanan sözleşmelerin mutlaka okunması, "ücretsiz" denilen hizmetlerin ayrıntılarının sorgulanması, kapıdan satışlar ve telefonla yapılan tekliflere karşı dikkatli olunması büyük önem taşır. Hak aramaktan vazgeçmek, yanlış uygulamaların sürmesine zemin hazırlar.

Tüketici bilinci yalnızca bireysel değil, aile içinde de oluşturulmalıdır. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren bilinçli tüketim alışkanlığı kazandırılmalı; yaşlı bireyler özellikle telefon dolandırıcılıkları, sahte kampanyalar ve abonelik tuzakları konusunda uyarılmalıdır. Aile içinde paylaşılan bilgi, birçok mağduriyeti daha başlamadan önler.

Bir tüketici ayıplı bir mal veya hizmetle karşılaştığında "uğraşamam" dememeli ve mutlaka hakkını aramalıdır. Öncelikle fatura, fiş, sözleşme ve varsa yazışmalar saklanmalı; satıcı veya hizmet sağlayıcıyla yazılı iletişim kurulmalıdır. Sorun çözülmezse Tüketici Hakem Heyetine başvurulmalıdır. Bugün için 185 bin TL'ye kadar olan uyuşmazlıklarda hakem heyetleri yetkilidir ve başvuru tamamen ücretsizdir.

Başvurular, tüketicinin ikamet ettiği ilçedeki Tüketici Hakem Heyetine ya da e-Devlet üzerinden kolaylıkla yapılabilir. Başvurunun, alışverişi yapan kişi tarafından yapılması gerekir. Sürelerin kaçırılmaması, belgelerin eksiksiz sunulması ve başvurunun takip edilmesi son derece önemlidir.

- **Türkiye'de haksızlıklar o kadar çoğaldı ki insanlar görece fiyatı düşük olan ayıplı mal ve hizmetlerle karşılaştığında "nasıl olsa bir şey çıkmaz!", "kim uğraşacak?" diyerek hakkını aramaktan çok kolay vazgeçebiliyor. Böyle bir eğilim gözlüyorum, katılırcı mısınız bilmiyorum; siz nasıl değerlendiriyorsunuz bu durumu?**

Fatma Akay: Evet bizler de bu hak arama yorgunluğunu gözlüyoruz. Ancak haklarımızla insanız. Hak aramak zor değildir; zor olan, haksızlığa alışmaktır. Bilinçlenen,

örgütlenen ve derneğine sahip çıkan bir toplum yalnızca kendi hakkını değil, herkesin hakkını korur. Tüketici Hakları Derneği olarak çağrımız nettir: Haklarınızı bilin, talep edin ve birlikte güçlenelim.

Çok teşekkür eder, mücadelenizde başarılar dileriz.

Kuruluş Hikayemiz

Derneğimizin kuruluş sürecinde, adını belirlerken uzun tartışmalar yaptık. O yıllarda ülkemizde "tüketici hakları" kavramı henüz gündeme dahi gelmemişti ve toplumda tüketici bilinci oldukça zayıftı.

Biz kurucular olarak, Türkiye'de "tüketici hakları" kavramını yerleştirmek, hak arama bilincini oluşturmak ve geliştirmek amacıyla yola çıktık. Bu doğrultuda kurduğumuz derneğe "Tüketici Hakları Derneği" adını verdik.

Derneğimizin temel amacı; ülkemizde evrensel tüketici haklarının en iyi şekilde uygulanmasını sağlamak, bu hakların geliştirilmesine katkıda bulunmak, tüketici bilincini oluşturmak ve yaygınlaştırmak, ayrıca güçlü, doğru ve etkili bir tüketici hareketi yaratmaktır.

Bugün Türkiye'de "tüketici hakları" kavramından söz ediliyor ve bu kavram her geçen gün daha fazla yaygınlaşıyorsa, bu gelişmede Tüketici Hakları Derneği'nin katkısı ve mücadelesi yadsınamaz.

41 Yıllık Mühendis, 21 Yıllık Kooperatifçi Dr. Figen Ar'la Söyleşimiz

Prof. Dr. Nejla Kurul / Tez-Koop-İş Sendikası Genel Başkan Danışmanı

• Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Figen Ar- Aslen Çankırılıyım. Ankara'da doğdum ve büyüdüm. 1984 yılında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Mühendisliği Bölümünden mezun oldum. Kimya Mühendisiyim; enerji ve enerji verimliliği uzmanıyım. Sertifikalı Enerji Yöneticisi ve sertifikalı Proje Yöneticisiyim. İklim değişikliği, sürdürülebilirlik ve döngüsel ekonomi temel çalışma alanlarım arasında yer alıyor.

• Çalışma Hayatınızdan bahsedebilir misiniz?

Figen Ar- Çalışma hayatıma Gazi Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak başladım ve yaklaşık on yıl bu görevde bulundum. Daha sonra dönemin Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü'nde; mühendis, eğitim koordinatörü, enerji verimliliği uzmanı ve proje koordinatörü gibi farklı görevlerde çalıştım ve buradan emekli oldum.

Yaklaşık sekiz yıl boyunca Pancar Üreticileri Kooperatifleri Birliğinde yöneticilik yaptım. O dönemde birlik bünyesinde 31 kooperatif, 1 milyon 400 bin çiftçi ortağı, 7 şeker fabrikası ve 50 iştirak bulunuyordu. 3AR Enerji Kimya Danışmanlık Şirketi'nin kurucu CEO'suyum ve bu şirkette 12 yıldır çalışıyorum.

41 yıllık mühendislik, 21 yıllık kooperatifçilik deneyimim var. Üç kadın kooperatifinin kurucusuyum ve Türkiye'deki tüm kadın kooperatiflerinin gönüllü mentörüyüm. Kurduğumuz kooperatiflerde minimum karbon ayak izi ve sıfır atık ilkeleriyle üretim yapılıyor.

Sürdürülebilir Kooperatifler Platformu'nun yöneticisiyim. "Kimse Geride Kalmasın Sürdürülebilirlik Derneğinin" kurucusuyum. Ayrıca Kanserle Dans Derneği Yönetim Kurulu üyesi, Temiz Enerji Vakfı Mütevelli Heyeti üyesi, Yeşil Yakalı Kadınlar Derneği Onur Üyesi ve Tohumluk Vakfı

gönüllüsüyüm. Saydığım tüm sivil toplum kuruluşlarında gönüllü proje geliştirici olarak yer alıyorum.

Öğrenmeyi ve öğretmeyi çok seviyorum. Yapay zekâ (kodlama) ve dijital danışmanlık alanında eğitim alıyorum. Öğrendiklerimi özellikle köy çocuklarıyla paylaşmak istiyorum. Bunun yanında dikiş ve rölyef kurslarına da devam ediyorum. Türk el sanatlarına büyük bir hayranlığım var; mümkün olduğunca öğrenmek ve öğretmek istiyorum.

Aynı zamanda çocuk, eş, anne ve kayınvalideyim.

• **Kooperatiflerin kadınlar için önemi hakkında ne söylemek istersiniz?**

Figen Ar- Kooperatifler; kadınlar için gelir elde etme, kamusal alana çıkma, sosyalleşme, dayanışma ve iletişim kurma açısından çok önemli yapılardır. Özellikle kırsal alandaki kadın emeğinin ekonomiye yansıtılabilmesi için etkili bir model sunar.

Doğu ve kırsal bölgelerde geleneksel önyargılar nedeniyle kadınların kamusal alana çıkması hâlâ çok zor. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yürütülen "Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi" projesinde bunu açıkça gözlemledim. İlk toplantılara kadınlar eşleri ve er-

kek çocuklarıyla birlikte geldiler; ancak zamanla güven kazandıkça programa aktif biçimde katıldılar.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ne yazık ki bu yüzyılda hâlâ yaygın. Kooperatifçilik, kadınların sosyalleşmesi açısından da çok değerli. Antalya Yöresel Ürünler Fuarı'na Afşar Balam Kadın Kooperatifi ile katıldık. Kooperatif Ankara'ya sadece 70 km uzaklıkta olmasına rağmen kadınlar bu tür organizasyonlara ilk kez katılıyorlardı. Satışlar sınırlıydı; çok üzülmüştüm. Ancak kadınlar bana, "Biz çok mutluyuz, kooperatif olmasa buralara nasıl geldik, bu insanlarla nasıl tanıştık?" dediler. Bu bile kooperatifçiliğin ne kadar dönüştürücü olduğunu gösteriyor.

"Biz yapamayız" diyen kadınlar bugün bir bulgur fabrikasının sahibi. Üstelik minimum karbon ayak izi ve sıfır atık prensibiyle üretim yapıyorlar. Elektriklerini güneş enerjisinden sağlıyor, atıklarından solucan gübresi üreterek tarıma geri kazandırıyorlar. Bu çalışmalar yazılı ve görsel medyada geniş yer buldu, görünürlükleri arttı.

Kooperatifçilik kadınların hem kendilerine hem de diğer kadınlara olan güvenini artırıyor. Zaten var olan imece kültürü, kooperatiflerle birlikte güçlenerek devam ediyor.

Devletin kadın kooperatiflerine çeşitli destekleri var. Kooperatifçilikte kısa vadede büyük kazançlar beklenmemeli. İlk 6 ay–1 yıl, özveriyle ve sabırla çalışmak gerekiyor. Çünkü kazanılan para genellikle hammaddeye, ambalaja ve üretim girdilerine gidiyor. Ancak bu sürecin ardından düzenli ve sürdürülebilir bir gelir elde etmek mümkün.

• **Kooperatiflerin kuruluş sürecini adım adım paylaşabilir misiniz?**

Figen Ar- Kooperatifçilik uzun vadeli bir çalışmadır ve en az üç yıllık bir iş planı gerektirir. En önemli unsur ekip çalışması ve dayanışmadır. Bu olmadan kooperatiflerin sağlıklı işlemesi mümkün değildir.

Japonya'daki şirketlerle beş yıl çalışma fırsatım oldu; oradaki güçlü ekip ruhu ve dayanışma kültürüne yakından tanık oldum. Türkiye'de ise bireysel yaklaşımın, imece kültürünün önüne geçtiğini görüyoruz. Oysa yeniden imeceyi hatırlamamız ve hayata geçirmemiz gerekiyor.

Kooperatif kurmak için ekip çalışmasına yatkın, birbirini yarı yolda bırakmayacak, dayanışma ruhunu benimsemiş en az 7 kişi gerekir. Üst sınır yoktur. 18 yaşını doldurmuş her Türk vatandaşı kooperatif ortağı olabilir. Yönetim ve denetim kurullarında birinci derece akrabalık bulunmaması gerekir; ancak diğer ortaklar arasında akrabalık mümkündür.

Kuruluş sürecinde ne üretileceği, kaç adet üretileceği ve kaç adet satılacağı çok net belirlenmelidir. Rakipler, üretim ve satış yöntemleri, hedef müşteri kitlesi mutlaka analiz edilmelidir. Bu yapılmadığında kooperatifler kısa sürede kapanma riskiyle karşılaşabiliyor.

Kadın girişimi üretim ve işletme kooperatifleri Ticaret Bakanlığı'na bağlıdır. Ortakların yüzde 90'ının kadın olması durumunda bu statü kazanılır. Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı kooperatiflerde ise ortakların en az yüzde 65'inin kadın olması gerekir.

Kooperatifler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı ana sözleşmelerle kurulur. Ana sözleşme dikkatle okunmalı ve tüm ortaklar tarafından imzalanmalıdır. Kooperatiflerde herkes eşit haklara sahiptir; her ortağın bir oy hakkı vardır.

Kuruluşun ardından banka hesabı açılır, ticaret sicil gazetesinde ilan yapılır ve bir ay içinde ilk genel kurul gerçekleştirilir. Gıda üretimi yapılacaksa Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nden işletme kayıt belgesi ve belediyeden işyeri açma ruhsatı alınması zorunludur. Hijyen koşulları büyük önem taşır.

• **Kooperatifleşmenin güçlükleri nelerdir? Nelere dikkat etmek gerekir?**

Figen Ar- Her ürün için analiz, etiket ve barkod çalışmaları ciddi maliyetler yaratır ve bu durum yıldırıcı olabilir. Bu nedenle iş bölümü iyi yapılmalı, ürün tarifleri standartlaştırılmalı ve kalite sürekliliği sağlanmalıdır.

Ortakların eşit katkı sunması ya da bu giderlerin projeler yoluyla karşılanması mümkündür; ancak proje üretmenin de kendine özgü zorlukları vardır. İmece kültürünü sürdürülebilmek her zaman kolay olmayabilir.

Kooperatifçiliğin Temel Değerleri

Kooperatifler değerlere dayanan işletmelerdir ve ekonomik faaliyetlerini de bu değerler çerçevesinde yönlendirirler. Bu değerler evrenseldir ve tüm dünyadaki kooperatiflerin değerleridir.

1 2 3 4 5 6

	ÖZ SORUMLULUK	DEMOKRASİ	EŞİTLİK	KENDİNE YARDIM (ÖZ YARDIM)	
--	------------------	-----------	---------	-------------------------------------	--

• **Bugünlerde hangi çalışmaları sürdürüyorsunuz?**

Figen Ar- Şu anda derneğimizin UNDP GEF SGP desteğiyle yürüttüğü, tarımda pestisit yerine faydalı böcek kullanımını yaygınlaştırmayı amaçlayan projenin yöneticiliğini yapıyorum. Proje, Samsun Bafra'da, Kızılırmak Delta-sı'nda uygulanıyor.

Kadın kooperatifi ortaklarına ve kadın çiftçilere faydalı böceklerle tarım yapmayı öğretirken pestisit kullanımını azaltmayı hedefliyoruz. Böylece pestisitlerin üretimi, taşınması ve kullanımından kaynaklanan sera gazı emisyonlarını da azaltmış olacağız. Aynı zamanda çocuklar ve gençlerle de eğitim ve farkındalık etkinlikleri düzenliyoruz.

KOOPERATİFÇİLİK İLKELERİ

Evrenseldir. Tüm dünyada uygulanır.

1 2 3 4 5 6 7

Gönüllülük ve açık ortaklık	Ortakların demokratik denetimi	Ortakların ekonomik katılımı	Özerklik ve bağımsızlık	Eğitim ve bilgilendirme	Kooperatifler arası iş birliği	Toplumsal sorumluluk
-----------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	----------------------------	----------------------------	-----------------------------------	-------------------------

Neriman Oyman: Kendini İnşa Eden Kadın

Tez-Koop-İş Kadın

Neriman Oyman'ın rengarenk, düşleri canlandıran, insan yaşamının çılgınlıklarını anlatan, gerçekliğin sınırlarını zorlayarak izleyiciyi daha ötelere yolculuğa çıkaran eserlerini görünce arama motorları kanalıyla hakkında bilgi edinmeye ve iletişim bilgilerini bulmaya çalıştık. Nihayet ulaştık! Kendisine ait web sitesinde yaşamını anlatan bazı bilgileri bulduk ve kendisine ilişkin paylaşılan bilginin kısa bir özetini vermek istedik¹. Sanatçı ile yaptığımız kısa söyleşi ile onu biraz daha tanımaya çalıştık.

Neriman Oyman'ın hikayesi sanatla buluşmaya çalışan ama engellenen milyonlarca kişiyi anlatıyor adeta. Ama onun yaşamı çok daha zorlu!

Neriman Oyman, 10 Ekim 1965'te İstanbul Mecidiyeköy'de doğdu. İlkokulda sınıfının en küçüğü olan Neriman, öğretmenin anlattıklarından ziyade kendi iç dünyasındaki hayallerle ilgileniyordu. Dördüncü sınıftayken kireçli romatizmaya yakalandı ve altı ay boyunca yatağa bağlı kaldı. Van'ın Ernis Köyü'ne gönderildi. Ernis, aslında anne ve babasının kökenlerinin dayandığı yer de değildi. Mısırlı annesi ile İranlı babasını o köyde buluşturmuştu sadece. Orada resim yapmak için malzeme olarak çamur kullanmaya başladı. Bir süre sonra annesi ile babası, köyde bir araya geldi. Liseye gitmesi gerektiği söylene de okula gidemedi ve konfeksiyon atölyesinde çalışmaya başladı.

Çocukluğundan beri resim yapmaya meraklı olan Neriman, küçük yaşlardan itibaren yeteneğini geliştirmek için çaba harcadı. Ancak, ailesi tarafından resim yapmanın geleceği olmadığı düşünülerek desteklenmedi. Bu durum özgüvenini sarsmış olsa da, resim yapmaktan vazgeçmedi. İlk platonik aşkı, patronu Peyami'ye karşıydı ve onun portresini gizlice çalışmaya başladı. Peyami'ye benzeyen bir resim yaptığında herkes şaşkına döndü.

Bir gün Cumhuriyet Gazetesi'nde gördüğü ilan sayesinde Avni Memedoğlu'nun atölyesine gitti. Orada resmin temellerini öğrendi ve desenini güçlendirdi. Sosyalist bir dünya görüşüne sahip olan Memedoğlu'nun da yönlendirmesiyle tulumları içinde işçiler, fabrika bacalarından çıkan güvercinler, karanfiller çizmeye başladı. İlk karma sergisini açtı ve üç kadın portresiyle katıldı. Memedoğlu

onun soyut resimlerine kızdı ama o kendi yolunu çizmekten vazgeçmedi. 1992'de ilk atölyesini açtı.

Oyman, sürekli olarak hayatın zorluklarıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Ancak bu zorluklar onun sanat hayatının bir parçası haline gelmiştir. Resim yaparak kendini ifade etme imkânı bulmuş ve hayal dünyasından gerçek dünyaya yansıttığı eserlerle adını duyurmuştur.

Oyman, "Kilit" adlı bir filmin resmini de yapmıştır. Kişisel hayatındaki baskılardan kaynaklanan çılgınlıklarını resimlerinde yansıtmıştır. Ancak sonraki yıllarda çılgınlıkları kişisel olmaktan çıkmış, toplumun baskısını yansıtmaya başlamıştır. Bu eserlerinde, kadınların toplumsal statüsü, yoksulluk, savaş ve göç gibi konulara değinmiştir.

Oyman'ın sanatı, toplumsal konulara değinirken aynı zamanda kadınların gücünü de yansıtmıştır. Kadın bedenini ve ruhunu özgürce ifade etmiş ve feminist bir bakış açısıyla hareket etmiştir. Kadın bedeni, kadınların gücü ve zayıflığına dair semboller, sanatçının eserlerinde sıkça yer almıştır.

Oyman, sanat hayatı boyunca birçok sergiye katılmış ve eserleri birçok müzede sergilenmiştir. Ayrıca, birçok ödül kazanmış ve sanat dünyasında takdir toplamıştır. Eserleri,

¹ <https://nerimanoyman.com/index.php/hakkimizda/>

yurtdışında da birçok yerde sergilenmiştir. Almanya, Rusya, İngiltere ve ABD gibi ülkelerde sergiler açmıştır.

- **Sendikamız demokrasi, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularına son derece duyarlı olup yıllardır Kadın Dergisi çıkarmaktadır. 120 binin üzerinde üyemiz vardır ve üyelerimizin yaklaşık yüzde 40'ı kadındır. Kadın Dergisi kadınları bilim, sanat, sendika, ekonomik ve sosyal haklar konusunda güçlendirmeye çalışmaktadır. Özellikle emekçilerin sanatı ve sanatçıların emeği konusunda söyleşiler, kitap tanıtımları, sergi ziyaretleri yapılarak hayatlarına sıkışıp kalmış kadın işçilere "başka bir yaşamın mümkün olduğunu" düşündürme uğraşısı içindeyiz. Düşünmenin aynı zaman harekete geçmek olduğunu bilerek bunu yapıyoruz.**

Neriman Oyman- Merhaba Nejla Hanım. Yoğun çalışma tempom nedeniyle nazik e-postanızı ancak şimdi görebildim. Gecikme için kusura bakmayın. Özenli yaklaşımınız, resimlerime ve yaşam öyküme gösterdiğiniz ilgi için çok teşekkür ederim.

Sorularınıza kendi dilimle verdiğim yanıtları paylaşıyorum. İfade biçimimin ve anlatımımın doğru yansıtılması benim için önemli olduğu için, yayımlanacak metni yayına girmeden önce son haliyle görüp onaylamayı rica ederim.

- **Çocukluğunuz ve ilk gençlik yıllarınızın güçlüklerle dolu olduğunu ancak yılmadığınızı resimden vazgeçmediğinizi eşsiz eserlerinizden anlıyoruz. Bir kadın olarak güçlüklerle dolu bir yaşamın içinde sanatçı oluşunuzu nasıl bir mücadeleye borçlusunuz? Resim sanatı sizi nasıl cezbedetti?**

Neriman Oyman- Çocukluğum ve ilk gençlik yıllarım kolay geçmedi. Hayatla erken yaşta yüzleşmek zorunda kaldım. Eksikler, zorluklar ve yalnızlıklar vardı. Ama bütün bunların içinde resimden hiç vazgeçmedim. Resim benim için bir süs ya da geçici bir uğraş olmadı, hayata tutunma biçimim oldu.

Kelimelerle anlatamadıklarımı resimle ifade etmeye başladım. Renkler ve imgeler bana bir dil verdi. Bir kadın olarak önümde pek çok engel vardı ama sessiz ve ısrarlı bir mücadeleyle yolumu sürdürdüm. Bugün sanatçıysam, bunu yetenekten çok vazgeçmemeye ve üretme ısrarına borçluyum. Resim beni çağırırdı, ben de ona sadık kaldım.

- **Günün her saatinde resim atölyenize girdiğinizi ve bunun çok ciddi bir emek süreci olduğunu anlıyoruz röportajlarınızdan. Ev ve atölyeniz iç içe. Bir ressamın emeğinin niteliğini bizlere anlatır mısınız? Esin kaynaklarınız nelerdir?**

Neriman Oyman- Resim benim için belirli saatlere sıkışan bir faaliyet değil, yaşamın içinden akan bir süreç.

Evimle atölyem iç içe çünkü zihnim üretimden hiç kopmuyor. Bazen gecenin bir saatinde, bazen gün ortasında tuvalin karşısına geçiyorum.

Bir ressamın emeği yalnızca fırçanın tuvale değdiği anlardan ibaret değildir. Düşünmek, beklemek, yanılmak, vazgeçip yeniden başlamak ve sabretmek bu emeğin önemli parçalarıdır. Görünmeyen ama yoğun bir zihinsel ve duygusal emek vardır.

Esin kaynaklarım insan, hayvan ve bitkidir. Ben bunlara "doğanın üçüzleri" diyorum. Aslında yaptığım şey, doğanın bu üçüzlerini kendi düşsel dilimle yeniden kurmak. Doğa, insan ve canlılık arasındaki ilişki resimlerimin temel omurgasını oluşturur.

- **Üyelerimiz hem çalışıyor hem de evde ciddi bir bakım emeği veriyorlar. Ev ikinci vardiya gibi işliyor adeta. Kadın üyelerimizin resimle, sergilerle, sanatçılarla kısaca sanatla buluşması için neler önerirsiniz?**

Neriman Oyman- Kadınların hayatındaki ikinci vardiyayı çok iyi biliyorum. Çalışmak, evin yükünü taşımak, bakım emeği vermek ciddi bir sorumluluk. Bu yoğunluk içinde sanata zaman ayırmak zor görünebilir ancak sanat bir lüks değil, insanın kendine açtığı bir nefes alanıdır.

Sanatla buluşmak için büyük zamanlara ihtiyaç yok. Bir sergiye kısa bir ziyaret, bir resmin karşısında durup bakmak, bir sanatçının sözünü dinlemek bile insanın iç dünyasında yeni bir pencere açar. Küçük temaslar büyük etkiler yaratır.

Kadınlara önerim, kendilerine ait küçük ama gerçek bir zaman yaratmalarıdır. Sanat, insanın kendini yeniden hatırlamasını sağlar, kadınlar sanata yaklaştıkça kendi güçlerini de daha net görürler.

Ayrıca yaşam yolculuğumu, sanatla verdiğim mücadeleyi ve üretim sürecimi anlattığım "**Kendini Yaratın Kadın - Neriman Oyman**" adlı biyografi kitabımı da okumanızı tavsiye ederim. Bu yanıtların arka planı orada daha bütünlüklü biçimde yer alıyor.

- **Kadın Dergimiz ekibi adına size çok teşekkür ediyoruz.**

Kadınla Değişir Dünya! “Kadınlar Ülkesi”

“Ölüm kadar derin, sağlıklı bir çocuğun uykusu kadar zindelik verici bir uykudan ağır ağır uyandım.”
Charlotte Perkins Gilman, *Kadınlar Ülkesi*

Prof. Dr. Nejla Kurul / Tez-Koop-İş Sendikası Genel Başkan Danışmanı

Distopya ve ütopyalar, toplumların bugüne dair kaygılarını ve özlemlerini düşünsel bir laboratuvara taşıdıkları için yazılır ve okunur. *Ütopyalar*, mevcut düzenin ötesinde daha adil, eşitlikçi veya barışçıl bir dünyanın mümkün olabileceğini göstererek umut üretir; *distopyalar* ise güncel sorunların büyütülmüş hâllerini sunarak bir uyarı işlevi görür. Bu metinler, okurlara kendi yaşamlarını, siyasal düzeni ve toplumsal ilişkileri sorgulatar; “Böyle bir gelecekte nasıl kaçınırsınız?” ya da “Daha iyi bir toplumu nasıl kurarsınız?” gibi soruları canlı tutar. Böylece hem eleştirel düşünmenin kapısını açar hem de bireysel ve toplumsal dönüşümün hayal gücünü besler.

Charlotte Perkins Gilman'ın “Kadınlar Ülkesi” kitabı, yalnızca feminist edebiyatın erken ve güçlü örneklerinden biri değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerine dair derin bir düşünsel deneydir. Roman, tamamen kadınlardan oluşan, üç erkek gezginin tesadüfen keşfettiği bir toplumun hayali üzerine kuruludur. Gilman, bu kurgu üzerinden ataerkil düzenin “doğal” kabul ettiği birçok yapıyı sorgular; böylece okuru, toplumsal cinsiyetin nasıl üretildiği üzerine yeniden düşünmeye çağırır.

Kitabın en çarpıcı yönlerinden biri, kadınlardan oluşan bu toplumun şiddetsiz, savaşızsız, iş birliğine dayalı ve sürdürülebilir bir yaşam biçimi kurmuş olmasıdır. Üretimden eğitime, çocuk bakımından yönetim biçimine kadar her alan ortak akıl, dayanışma ve kolektif sorumluluk üzerine kuruludur. Gilman burada, kadınların toplumsal olarak geri plana itildiği bir dünyaya karşı güçlü bir alternatif sunar: Kadınların yalnız bırakıldığında değil, aksine güçlendiğinde, örgütlendiğinde ve karar mekanizmalarını eline aldığı anda ortaya çıkabilecek toplumsal düzeni hayal eder. Bu düzen, tek bir bireyin değil tüm toplumun refahını önceleleyen bir yapıdadır.

Gilman'ın romanı, erkek kurgusunun egemen olduğu modern toplumun sert rekabetini, şiddet kültürünü ve cinsiyetçi işbölümünü dolaylı biçimde eleştirir. Erkek gezginlerin, kadınların

kurduğu bu barışçıl ve yüksek örgütlülüğe sahip toplumu anlamakta zorlanması, onların kendi toplumlarının cinsiyetçi önyargılarını gözler önüne serer. Böylece roman, patriyarkanın nasıl normalleştirildiğini ve erkek bakışının dünyayı nasıl şekillendirdiğini ustaca açığa çıkarır.

Kadınlar Ülkesi aynı zamanda bir ütopya olarak okunabilir; çünkü Gilman, gerçekleşmesi zor bir ideal toplum sunmakla kalmaz, bunun nasıl mümkün olabileceğine dair güçlü bir sosyolojik tahayyül üretir. Kadınların kendine yettiği, profesyonel anneliğin ve kolektif sorumluluğun hayatı dönüştürdüğü bu dünya, aslında gerçek hayatta eksik kalan eşitlikçi bir toplumun izdüşümüdür. Bu yönüyle kitap, okura hem umut verir hem de mevcut düzenin değiştirilebilir olduğu fikrini canlı tutar.

Sonuç olarak Kadınlar Ülkesi, sadece feminist bir ütopya değil; toplumsal cinsiyet rolleri, üretim ilişkileri ve kamusal yaşam üzerine radikal bir sorgulamadır. Gilman'ın eseri, toplumun nasıl başka türlü kurulabileceğini gösteren güçlü bir düşünsel davettir ve bugün hâlâ okunmasının nedeni de tam olarak budur. Bu roman, eşitlik, özgürlük ve ortak yaşam arayışının edebi bir ifadesi olarak önemini korumaya devam etmektedir.

KİTAP TANITIMI

MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 190

Toplumsal Cinsiyeti Eşitsizliğini “Doğal” Gösterme İle İklim Krizi Arasında Nasıl Bir Bağ Kurulabilir?

Tez-Koop-İş Kadın

İklim krizi, yalnızca doğal ekosistemlerde meydana gelen bir bozulma değil, aynı zamanda modern toplumların iktidar ilişkilerini açığa çıkaran bir dönüşüm alanıdır. Doğanın kaynak deposu olarak görülmesi ve kontrol altına alınması fikri, tarihsel olarak kadınların yeniden üretim emeğinin görünmezleştirilmesiyle paralel ilerlemiştir. Bu nedenle ekolojik tahribat ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği arasındaki bağ rastlantısal değil, aynı tahakküm biçiminin farklı tezahürleridir.

Doğanın Sömürülmesi ve Kadınların Yaşamı: Somut Et-kiler

İklim değişikliğinin etkileri toplumsal cinsiyete göre farklılaşır. Dünyanın pek çok bölgesinde, ekosistem tahribatı kadınların gündelik yaşamını doğrudan dönüştürmektedir. Örneğin, Hindistan ve Bangladeş'te su kaynaklarının kirlenmesi ve azalması, kadınların günde ortalama 3-5 saatini su taşımaya ayırmasına neden olmaktadır. Bu durum, eğitim ve gelir getirici faaliyetlere katılımlarını sı-

nırlar.¹ Sahel Bölgesi'ndeki kuraklıklar, tarımsal üretimin düşmesine yol açmış, kadınların gıda temini sorumluluğu ağırlaşmıştır. Birçok köyde aile içi gerginlik ve göç baskısı artmıştır. Pasifik adalarında deniz seviyesinin yükselmesi,² kadınları hem bakım emeği hem de afet yönetimi süreçlerinde orantısız biçimde sorumlu hâle getirmiştir. Bu örnekler, iklim krizinin kadınların emek yükünü artırarak toplumsal eşitsizlikleri nasıl derinleştirdiğini gösterir.

1 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/hindistanda-kadınlar-su-sikintisini-protesto-etti-683865.html>

2 <https://toplumsalbellek.com/tb-51/>

Türkiye'den Örnekler: Kadınların Ekoloji Mücadelesinde Ön Saflarda Olması

Türkiye'de de doğanın sömürsü ile kadınların yaşam pratikleri arasındaki bağ oldukça görünürdür. Kazdağları'ndaki altın madeni karşıtı direniş sürecinde kadınlar³, su kaynaklarının kirlenmesinin gündelik yaşamlarını ve geçimlerini nasıl tehdit ettiğini yüksek sesle dile getirmiştir. Bölgedeki kadınlar, hem tarım hem hane için gerekli suyun azalmasının doğrudan etkileyicisi olduklarını vurgulamıştır. Artvin Cerattepe'deki maden karşıtı hareket⁴, kadınların öncülüğünde yürümüş; birçok kadın "orman bizim yaşam alanımız" diyerek ekolojik mücadelenin aktörleri hâline gelmiştir. Munzur Vadisi'nde yapılmak istenen baraj ve HES projeleri⁵, yöredeki kadınların toprak kaybı, tarımın gerilemesi ve kültürel sürekliliğin kesintiye uğraması nedeniyle direniş alanlarına dönüşmüştür. Yatağan ve Soma'da kömür madenciliğinin genişlemesi, hava kirliliği ve sağlık sorunları nedeniyle özellikle kadınların bakım yükünü artırmış; çocuk ve yaşlı bakımındaki ağırlaşan sorumluluk mücadeleyi kadınlar için daha acil bir mesele hâline getirmiştir. Bu örnekler, Türkiye'deki ekolojik direnişlerin neden çoğunlukla kadınların aktif katılımıyla şekillendiğini gözler önüne serer.

Kadınların Ekoloji Mücadeleleri: Tüm Dünyadan Direniş Pratikleri

Kadınların çevresel mücadelelerde öne çıkması yeni değildir. Dünyanın pek çok yerinde kadınlar ekolojik yıkıma karşı öncü roller üstlenmişlerdir. Kenya'da Wangari Maathai'nin başlattığı Yeşil Kuşak Hareketi, ormansızlaşmayı durdurmak için milyonlarca ağacın dikilmesini sağlarken aynı zamanda kadınların ekonomik özerkliğini güçlendirmiştir.⁶ Hindistan'daki Chipko Hareketi, köylü kadınların ağaçları kesilmesin diye gövdelerine sarılarak gerçekleş-

3 <https://ekolojiBirliGi.org/kaz-daglarindaki-madene-karsi-mucadele-eden-kadinlar-yilin-kadinlari-secildi/>

4 <https://t24.com.tr/cevre/artvin-cerattepe-de-madenlere-karsi-cevre-mucadelesi-devam-ediyor,1184436>

5 <https://www.sozcu.com.tr/munzurda-yeni-baraja-izin-yok-wp6764299>

6 <https://catlakzemin.com/1-nisan-1940-demokrasi-mucadelecisi-1-cevre-ve-kadin-haklari-aktivisti-agac-kadin-wangari-maathai/>

tirdikleri bir direniş olarak ekofeminist tarihe geçmiştir.⁷ Latin Amerika'da su hakkı mücadeleleri, özellikle Bolivya ve Şili'de kadınların suyun özelleştirilmesine karşı yürüttüğü radikal toplumsal hareketlere dönüşmüştür.⁸ Bu örneklerin tamamında kadınların temel motivasyonunun, yaşamsal kaynakların korunması olduğu görülür. Bu nedenle kadınların ekolojik mücadeleleri yalnızca çevreyi değil, yaşamın sürekliliğini korumaya yöneliktir.

Kadınların Özgürleşme Mücadelesi ile Ekolojik Adalet Talebinin Kesişimi

Kadınların özgürleşme mücadelesi, yalnızca kamusal alanda eşit temsil talebi değildir; yaşamın tüm alanlarında adalet talebinin geniş bir ifadesidir. İklim krizi bu mücadeleyi yeniden tanımlamıştır. Çünkü ekolojik yıkım arttıkça kadınlar daha ağır bakım yükleri üstlenmekte, bu da ekonomik ve politik yaşama katılımlarını sınırlamaktadır. Doğal kaynakların ticarileştirilmesi, kırsal kadınların geçim olanaklarını daraltmakta; bağımsız ekonomik varoluşlarını zayıflatmaktadır. Afetler ve iklim kaynaklı göç, kadınlar için artan şiddet riskleri ve güvencesizlik anlamına gelmektedir. Bu nedenle kadınların özgürleşme mücadelesi, iklim politikalarının şekillenmesinde doğrudan taraf olmaları gerektiğini ortaya koyar.

Sonuç: Ortak Bir Geleceğin Kurulması

İklim krizi, yalnızca doğayı koruma çağrısı değil, aynı zamanda daha adil bir toplumsal düzen kurma zorunluluğudur. Doğanın sömürülmesine karşı verilen mücadele ile kadınların özgürleşme talebi arasındaki bağ, hem Türkiye'de hem dünyada giderek daha görünür hale gelmektedir. Ekofeminist perspektif, bu iki alanın bir arada düşünülmesini sağlayarak yeni bir toplumsal tahayyül önerir: Kaynakların değil, yaşamın değerli görüldüğü; hiyerarşilerin değil, dayanışmanın güç kazandığı; sömürünün değil, ortak iyiliğin örgütlendiği bir dünya. Bu nedente kadınların ekolojik mücadeleleri yalnızca bir çevre savunusu değil, geleceğin toplumsal örgütlenmesine dair bir yol haritasıdır.

7 <https://catlakzemin.com/24-nisan-1973-agaclara-siper-olan-kadinlar-hindistanda-chipko-hareketi/>

8 <https://www.numedyaz4.com/toprak-su-ve-yasam-icin-mucadele/>

YEMEK

VEGAN KOKOREÇ

zamansizkitchen

zamansizkitchen

Kaç kişilik: 4 kişilik

Hazırlama Süresi: 10 dakika

Pişirme Süresi: 30 dakika

Vegan Kokoreç

- 500 gr İstiridyemantarı
- Sarımsak
- Karabiber
- Toz kırmızıbiber
- Kimyon
- Sıvıyağ
- Tuz
- Kekik
- Pulbiber

Vegan Kokoreç Yapılışı:

Mantarlarımızı küçük zar şeklinde doğrayıp sıvıyağ eklediğimiz tavamıza alıyoruz.

Suyunu salınca iki diş sarımsak ekliyoruz suyunu çekene kadar pişiriyoruz.

Pişince damak tadımıza göre baharatlandırıp acı turşu, biber ve ayranla servis ediyoruz.

Afiyet olsun.

Kaç kişilik: 8-10 kişilik

Hazırlama Süresi: 5 dakika

Pişirme Süresi: 45 dakika

Saray Helvası

- 250 gr tereyağ veya margarin
- 1 su bardağı sıvıyağ
- 8 su bardağı un
- 1,5 su bardağı pudra şekeri
- Badem veya Ceviz

Saray Helvası Yapılışı:

Yağlarımız eriyip biraz kızacak üst köpük alınacak ununu ekleyip kokusu çıkıp rengi dönene kadar kısık ateşte kavuracağız. Yaklaşık 30 ila 40 dakika arasında sonrasında pudra şekeri ilave edip altını kapatıp karıştırıp biraz soğuyunca tadına bakıp seker ilavesi damak tadına göre ayarlanır.

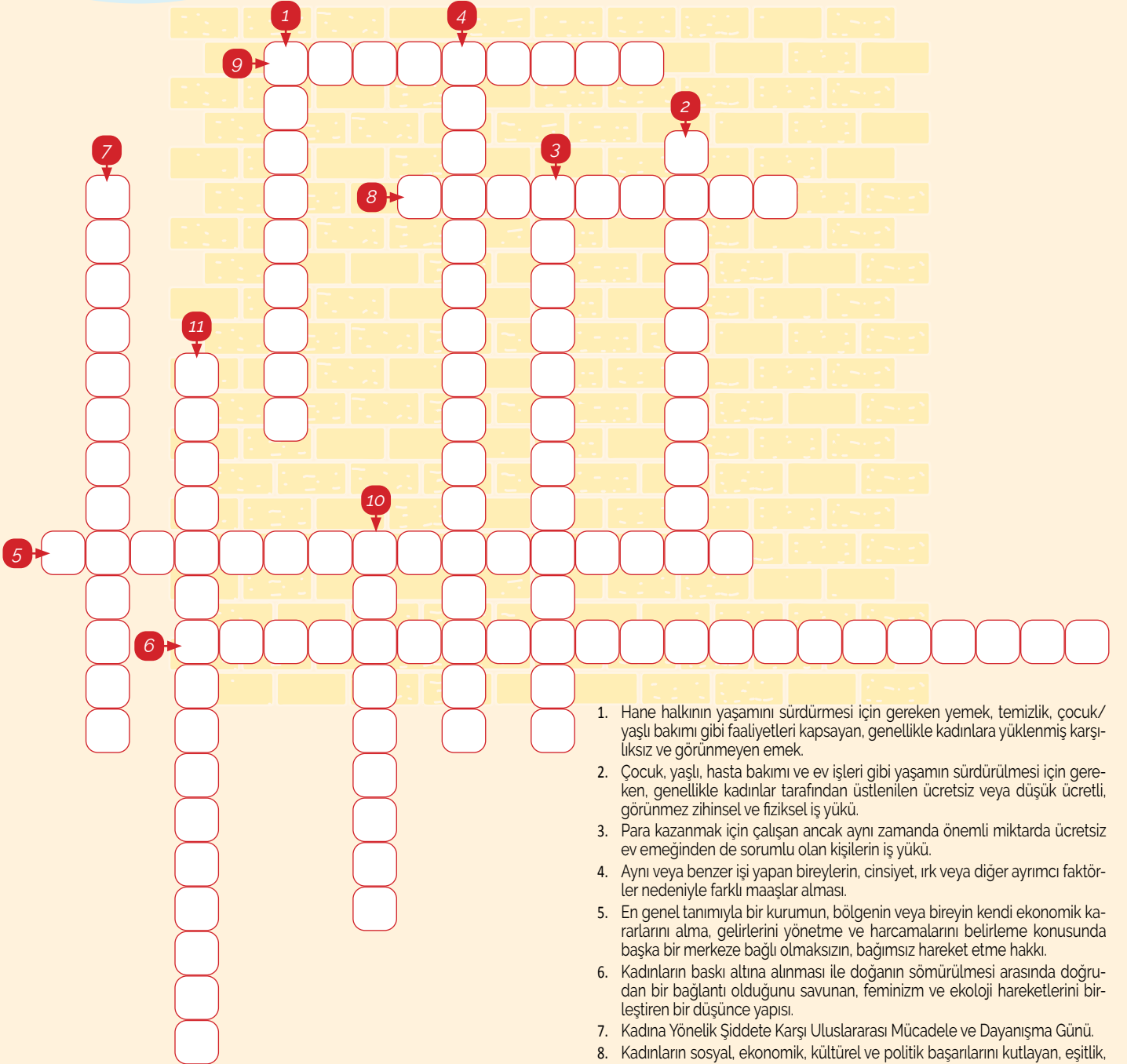
İstersek sekerini vermeden içine badem (tercihen file badem veya ceviz) ekleyebiliriz veya süslemede kullanabiliriz.

Görselde kalıp kullandım tahin ve file bademle servise sundum...

Afiyet olsun.

SARAY HELVASI

BULMACA

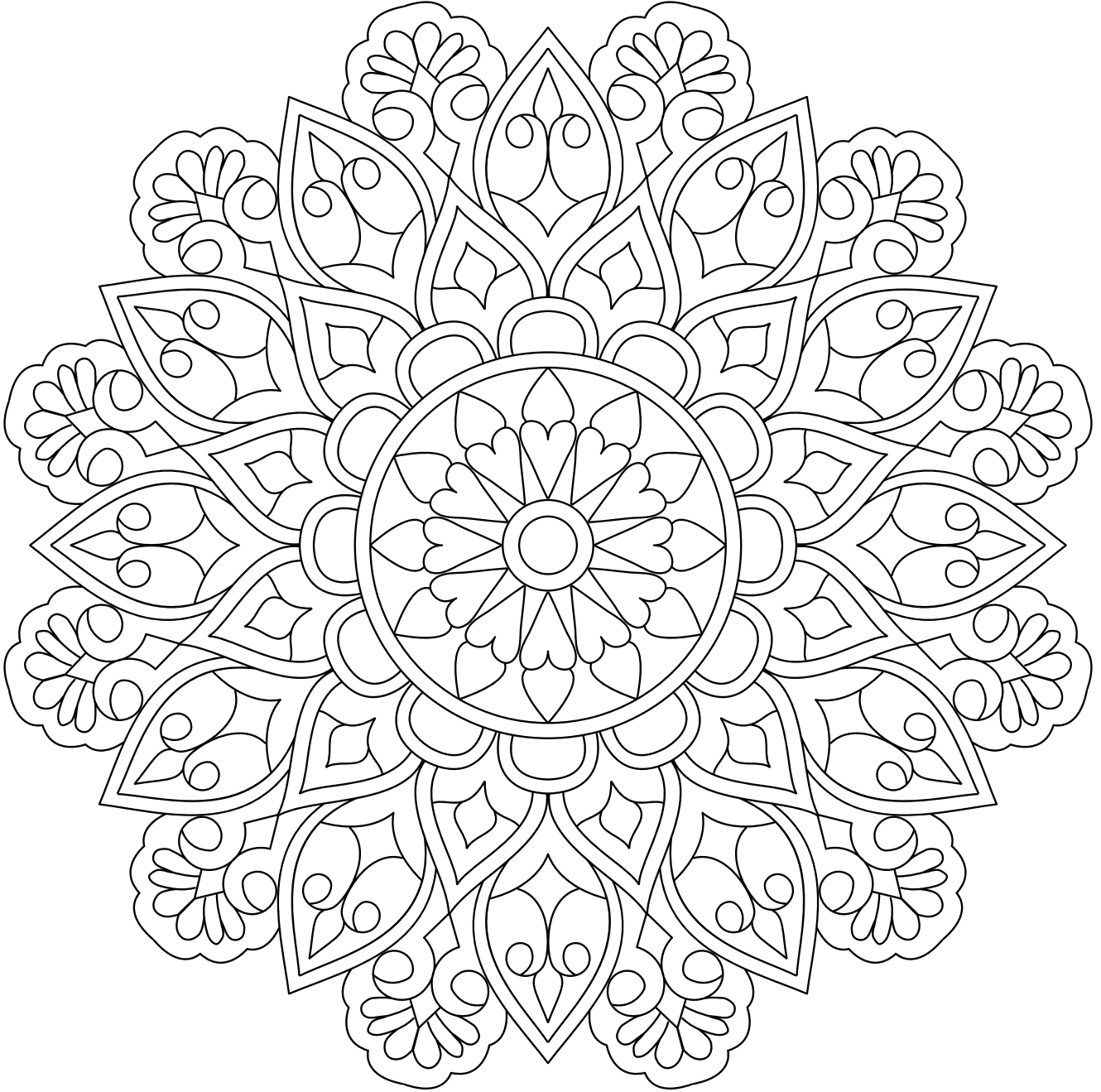
Tez-Koop-İş Kadın Dergisi 21. sayısında yayınlanan bulmacanın çözümleri

1 zaman yoksulluğu 2 analık izni 3 süt izni 4 emzirme ödeneği 5 ekonomik şiddet
6 cam tavanı 7 dinlenme hakkı 8 toplumsal cinsiyet eşitliği 9 bakım emeği
10 ayrımcılık 11 nur sürer

Bulmacanın çözümleri Tez-Koop-İş Kadın Dergisi 22. sayısında yayınlanacaktır.

1. Hane halkının yaşamını sürdürmesi için gereken yemek, temizlik, çocuk/ yaşlı bakımı gibi faaliyetleri kapsayan, genellikle kadınlara yüklenmiş karşılıksız ve görünmeyen emek.
2. Çocuk, yaşlı, hasta bakımı ve ev işleri gibi yaşamın sürdürülmesi için gereken, genellikle kadınlar tarafından üstlenilen ücretsiz veya düşük ücretli, görünmez zihinsel ve fiziksel iş yükü.
3. Para kazanmak için çalışan ancak aynı zamanda önemli miktarda ücretsiz ev emeğinden de sorumlu olan kişilerin iş yükü.
4. Aynı veya benzer işi yapan bireylerin, cinsiyet, ırk veya diğer ayrımcı faktörler nedeniyle farklı maaşlar alması.
5. En genel tanımıyla bir kurumun, bölgenin veya bireyin kendi ekonomik kararlarını alma, gelirlerini yönetme ve harcamalarını belirleme konusunda başka bir merkeze bağlı olmaksızın, bağımsız hareket etme hakkı.
6. Kadınların baskı altına alınması ile doğanın sömürülmesi arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu savunan, feminizm ve ekoloji hareketlerini birleştiren bir düşünce yapısı.
7. Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü.
8. Kadınların sosyal, ekonomik, kültürel ve politik başarılarını kutlayan, eşitlik, adalet ve hak mücadelesini vurgulayan uluslararası gün.
9. Kadın ve erkek çalışanların aynı veya eşit değerdeki işleri yaparken, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin aynı maaş ve yan hakları alması prensibi.
10. 150'den fazla kadın çalışanı olan işyerlerinde, 0-6 yaş arası çocukların bakımı için işverenin işyerine yakın bir kreş/emzirme odası açma veya dışarıdan hizmet satın alma zorunluluğudur. Bu hak, kadın işçilerin çocuklarının bakımını sağlamak ve çalışma hayatına katılımını desteklemek amacıyla tanınan yasal bir yükümlülüktür.
11. En temel haliyle, çalışanların hem ekonomik hem de sosyal açıdan belirsizliklerden korunarak, insan onuruna yakışır koşullarda istihdam edilmesini ifade eder.

MANDALA

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI GENEL YÖNETİM KURULU

Genel Başkan	Haydar ÖZDEMİROĞLU
Genel Sekreter	Hakan BOZKURT
Genel Mali Sekreter	Bülent ÇETİN
Genel Örgütlenme Sekreteri	Engin Şevket ŞİMŞEK
Genel Eğitim Sekreteri	Sebahattin ŞEN
Genel Yönetim Kurulu Üyesi	Mehmet PEKGÖZ
Genel Yönetim Kurulu Üyesi	Mustafa KIRMAN

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI GENEL MERKEZİ

Mebusevleri, İller Caddesi No: 7 06850 Tandoğan-Ankara Tel: 0312 213 34 44 Faks: 0312 213 34 30

İnternet: www.tezkoopis.org Elektronik posta: sendika@tezkoopis.org

Toplu İş Sözleşmesi Bürosu: tis@tezkoopis.org Örgütlenme Bürosu: orgutlenme@tezkoopis.org

Eğitim Bürosu: yayin@tezkoopis.org Muhasebe Bürosu: muhasebe@tezkoopis.org Hukuk Bürosu: hukuk@tezkoopis.org

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI ŞUBELERİ

ADANA 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mustafa Oğuz
Kurtuluş Mah. Cumhuriyet Cad. MNS İş Merkezi
No: 50 K: 6 No: 28 Seyhan/Adana
Tel: 0322 363 34 63 Faks: 0322 363 34 83
adana1@tezkoopis.org

ANKARA 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mustafa Kirman
Mebusevleri İller Caddesi No: 22/2 Ankara
Tel: 0312 231 74 95 Faks: 0312 231 74 96
ankara1@hotmail.com

ANKARA 2 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mustafa Özgen
Necatibey Cad. No: 84/4 Sıhhiye/Ankara
Tel: 0312 229 43 07 Faks: 0312 229 18 47
ankara2@tezkoopis.org

ANKARA 3 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Cemal Yarga
Necatibey Cad. No: 84/7 Sıhhiye/Ankara
Tel: 0312 230 06 15 Faks: 0312 230 06 16
ankara3@tezkoopis.org

ANKARA 4 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Levent Koç
Mebusevleri İller Caddesi No: 22/2 Ankara
Tel: 0312 231 74 98 Faks: 0312 231 74 97
ankara4@tezkoopis.org

ANTALYA ŞUBESİ

Şube Başkanı Özgür Tingir
Tahil Pazarı Mah. Adnan Menderes Bulvarı
Yüce 2 Apt. Kat: 2 D: 3 Antalya
Tel: 0242 242 91 05 Faks: 0242 248 15 89
antalya@tezkoopis.org

BURSA ŞUBESİ

Şube Başkanı Emrullah Halıcı
Kükürtü Mah. 3. Kardelen Sok.
No: 3 A Blok D: 4 Osmangazi/Bursa
Tel: 0224 224 29 37 Faks: 0224 224 29 37
bursa@tezkoopis.org

DIYARBAKIR ŞUBESİ

Şube Başkanı Mehmet Pekgöz
Bağcılar Mahallesi, 1216/1 Sokak,
Mega Plaza A Blok Kat: 6 No: 17
(3. Sanayi Sitesi Karşısı, Metro Market yanı)
Bağlar/Diyarbakır
Tel: 0412 228 59 68 Faks: 0412 228 59 68
diyarbakir@tezkoopis.org

EDİRNE ŞUBESİ

Şube Başkanı Mehmet Meral
Miithat Paşa Mah. Londra Asfaltı
Rasathane Yanı No: 2 Kat: 3 Edirne
Tel: 0284 212 14 95 Faks: 0284212 14 95
edirne@tezkoopis.org

ERZURUM ŞUBESİ

Şube Başkanı Hakan Kurt
Gez Mah. Karaveli Sok. Şimşek Apt. Kat: 2
Erzurum
Tel: 0442 234 60 89 Faks: 0442 233 88 02
erzurum@tezkoopis.org

ESKİŞEHİR ŞUBESİ

Şube Başkanı Hasan Hüseyin Yılmaz
Cumhuriyet Mah. Dilem Sok. Çağlayan İş
Merkezi No: 1/61 Kat: 7 Eskişehir
Tel: 0222 221 45 26 Faks: 0222 220 83 74
eskisehir@tezkoopis.org

GAZİANTEP ŞUBESİ

Şube Başkanı Bilal Öztokmak
Değirmiş Mah. Şehit Yusuf Erin Cad.
Çayırık İşmerkezi No:8 B Blok Kat: 5
Daire No:18 Şehitkâmil/Gaziantep
Tel: 0342 323 33 43 Faks: 0342 323 33 43
gaziantep@tezkoopis.org

İSTANBUL 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Özcan Kopal
Osmanağa Mah. Kuş Dili Cad. Volkan İş Hanı
No: 26 Kat 4 Kadıköy/ İstanbul
Tel: 0216 450 14 02 Faks: 0 216 338 92 64
istanbul1@tezkoopis.org

İSTANBUL 3 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı: Ahmet Koçak
Silahtarağa Mah. Altınordu Caddesi No: 93A
Eyüpsultan/ İstanbul
Tel: 0212 809 77 61 Faks: 0212 809 77 51
istanbul3@tezkoopis.org

İSTANBUL 4 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Hasan Dere
Merkez Mah. Büyükdere Cad.
Şimşek Apt. No: 3/6 Kat: 3 Şişli-İstanbul
Tel: 0212 232 39 47 - 0212232 39 92
Faks: 0212 232 28 57
istanbul4@tezkoopis.org

İSTANBUL 5 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Selahattin Karakurt
Büyükdere Cad. No: 64/8 Kat: 3
Mecidiyeköy-İstanbul
Tel: 0212 347 40 77 Faks: 0212 347 40 78
istanbul5@tezkoopis.org

İSTANBUL 6 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Zekeriya Sancak
İçerenköy Mahallesi Değirmenyolu Caddesi
Birman İş Merkezi No: 23 Kat: 3 Daire: 10
Ataşehir/İstanbul
Tel: 0216 592 34 34
istanbul6@tezkoopis.org

İZMİR 1 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Mert Özen
Şair Eşref Bulvarı Emlak Kredi Apt. N:100/501
Alsancak/İzmir
Tel: 0232 463 52 59 Faks: 0232 463 54 72
izmir@tezkoopis.org

İZMİR 2 NO.LU ŞUBE

Şube Başkanı Ali Ayna
Mansuroğlu Mahallesi 288/3 sokak No: 3
B Blok Kat: 4 Daire: 10 Bayraklı/İzmir
Tel: 0232 421 43 45 - 0232 421 43 37
Faks: 0232 421 43 92
izmir2@tezkoopis.org

KOCAELİ ŞUBESİ

Şube Başkanı Onur Tan Turan
Hacı Halil Mah. Atatürk Cad. 1205/1 Sok. No: 2
Kat: 6 D: 27-28 Gebze/Kocaeli
Tel: 0262 646 18 49 Faks: 0262 646 67 64
kocaeli@tezkoopis.org

MUĞLA ŞUBESİ

Şube Başkanı Hüseyin Yıldız
Muslihittin Mah. Muhsin Özbay Cad. No:20/B
Daire: 14 Menteşe/Muğla
Tel: 0252 213 19 55 Faks: 0252 213 19 14
mugla@tezkoopis.org

SAMSUN ŞUBESİ

Şube Başkanı Tarık Sayın
Kale Mahallesi Kaptanağa Caddesi
Ortaklar İşhanı No:1 Kat 5 İlkadım/SAMSUN
Tel: 0 362 431 55 41 Faks: 0 362 431 55 42
samsun@tezkoopis.org

VAN ŞUBESİ

Şube Başkanı Mehmet Müslüm Karaboğa
Hafiziye Mahallesi Kazım Karabekir Caddesi
Fergül İş Merkezi No:124 Kat:6 Daire:43 Van
Tel: 0432 502 60 86
van@tezkoopis.org

ZONGULDAK ŞUBESİ

Şube Başkanı Fatih Cevizdibi
Miithatpaşa Mah. Hayribey Sok. No: 3
Kat: 3 D: 5 Zonguldak
Tel: 0372 253 40 39 Faks: 0 372 251 52 72
zonguldak@tezkoopis.org

KONYA BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ

Konya Bölge Temsilcisi Hüsnü Yiğit
İhsaniye Mah. Derviş Hilmi Sok. Ali Sapçoğlu
Apt. No: 13/1 Selçuklu-Konya
konya@tezkoopis.org

TRABZON BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ

Trabzon Bölge Temsilcisi Şükrü Durmuş
Kemer kaya Mahallesi, Gazipaşa Caddesi,
No: 17/1 Ortahisar - Trabzon
Tel: 0462 321 20 61
trabzon@tezkoopis.org

**KADINLAR ÖZGÜRLEŞECEK;
SENDİKALAR GÜÇLENECEK!**

**YAŞAMI KUŞANIYOR;
YAŞAMI KUŞATIYORUZ!**

